

DIALOGVS · IOHANNIS · IHS · SOLA · STAMLER · AVGVSTIN ·
 DE · DIVERSARVM · SANCTA · MATER · ECCLESIA · GENCIVM · SECTIS ·
 ET · MVNDI · RELIGIONIBVS ·

Balbus historicus

Triphon phisic9

Rudolph9 laic9

Samuel Iudeus

Amestres Apostota

Registrū operis respice in fine

DIALOGVS · IOHANNIS · IHS ·
DE · DIVERSARVM ·
ET · MVNDI

STAMLER · AVGVSTIN ·
GENCIVM · SECTIS ·
RELIGIONIBVS

SANCTA · MATER · ECCLESIA

INRI

ORA ET CVRA

PROTEGE
IMPERA

MACHONE
TVS

INPERE

CHINGSTA

FONS · VERE · SAPIENTIE

IUSTA · EST

REDIGIO

DISPV · TATO · RES

Doctor · Oliueri⁹

GEN · TIL · IAS

TARTARICA

Balbus hiltoricus

Triphon phisic⁹

Rudolph⁹ laic⁹

Samuel Iudeus

Arnestes Apostora

Registru operis respice in fine

REVERENDO. IN. CHRISTO. PATRI. ET. DOMINO.
domino Matheo lang Augusten: Episcopo Gurcensi : Dyalogus
in modū Comici dramatis formatus: A Iohanne Stamler prespi-
tero: succinēte digestus: De Tartarorum: Saracenorum: Turco-
rum: Iudeorum et Gentilium Sectis et Religionibus ac eorundē
confutatione et cum nostre apostolice fidei historiarum figura-
rumq: Præterea vtriusq: Testamenti sacrarū scripturarū Compē-
dio se insertarum: approbatione. Dicatus

❧ IACOBI. LOCHER. PHILOMYSI. EPIGRAMA

ad lectorem operis nō penitendi
Quisq; videre cupit succincto plura libello
Dogmata : continuus perlegat illud opus.
Illud opus quo non operas meliore locabis
Mercator precio : tu tibi fidus eris.
Tu tibi fidus eris : vetitas quia discere sectas
Prouidus ipse potes : sicq; cauere dolum.
Multa vetustatis subsunt monumenta probate.
Que firmant fidei mystica sensa sacre.
Auctori summas debes persolvere grates :
Ingenio cuius mustea scripta tenes
Dii bene vortant

HEXASTICHON. EIVSDEM

Non legat hunc librum. cui nasus putret oleto
Inuidie : Iustus arbiter esse nequit
Non legat hunc librum: cui displicet ipse vetustas
Qui putat et nugas omnia gesta meras
At legat hunc librum : rerum scrutator et hospes
Pieridum: fructus percipiatq; bonos.

❧ Registrum operis tu lector respice in fine

a ii

*Tu scilicet magne xpi confessor
huius preclarus libri es possessor.
emptus y veniale non emulor non
vires y piam Georgium 1. 50. 21.*

**GERMANI. FREIDANCK. ET
TRVIECKART. AD. LECTOREM**

Uere stultissimus hominum et bestiis irrationabilibus infamior etiam quacunq; maiestate floridus et reuerentia qui suam partem et animū (recta dei et sui cognitōe postposita) terrenis et virtuti repugnātibus desideriis situari arbitratur. Presertim cum nulla sit vel vnq̃m fuerit Gentium religio iusta siue philosophica / que non suam partem et felicitatem in alia patria id est viuentium terra / plusquam hac infima orbis regione caduca et transitoria perpetuo decreuerit sanxeritq; locandam. Sed homo cum in honore esset non intellexit / compatus est iumentis insipientibus & similis factus est illis. Illud nec mirū: Nam *W*arlich die *W*elt ist *W*ol ain vogelhaufs vnd sitzen mertails *N*arren dar inn. Nam omnes declinauerūt simul inutiles. zc. quod si omnes & merito consentient: nos non contradicimus. Totus enim mundus cum omni sua inani gloria et potestate (diuinis tantum demptis hominum mentibus) aliud nihil est nisi caducum quid et transitoriū: & ad alios Cœlorum Circulos cum sua huiusmodi inani gloria et superbia infatuata minimus punctus est & medius. Sic hec omnia contemplare tu lector. Et ecce mundum: ecce Cœlum. Ita omniū factotem vnicum et solum venerare Deum.

BEATVS

**Esse sui iuris hominem sua seq; tueri
Contentumq; suis / alienum nolle beatum**

Reuerendo in cristo patri et dño dño Matheo lang dei et aplice le
dis gra Confirmato dño Gurcensi praeceptor suo Gratioſo Iohā
nes Stamler Auguſtū pſbiter oratoriā ſuam ſeruitutē humilem &
obſequioſam.

P Erbeatos: fuiſſe illos pater grōſe Cicero refert/ qui in opti
ma repub: cū et honorū et rerū geſtarū glia floruerūt/ ac
cū vite curſū tenuerūt/ vt in ocio ſiue vicio et in negotio
cū honore ac digitate eſſe poſſint. Quare ſomniāti publico Corne
lio Scipioni Africano Iuniori Auum ſeniorē Africanū antea de
functū ſpeciei oraculi diuina his inter cetera verbis fuiſſe locutum
comperim⁹: ſcilicet Sed quo ſis tu Aphricane Inquiēs alacrior ad
tutandā rempub: ſic habeto/ oībus qui patriā cōſeruauerint/ auxe
rint/ adiuuerint/ certū in Caelo diffinitū eſſe locū/ vbi beati ſempi
terno euo fruant. Nihil em̄ illi rerū oīm principi deo ī terris acce
pti⁹ qm̄ Conſilia cetuſq; hoīm iure ſociati que Ciuitates appellan
tur/ harum rectores Cōſeruatores/ Reges & principes hinc pfecti
huc reuertunt. Hoc ſacramētū P. R. Gratioſe tue paternitati ſug
gero/ nō id q; ignores (cū virtutū ac diſciplinārū ferme oīm audi
tor & deſenſor ſis acerrimus) Sed quia impatoria indies verſaris
reipub: vt inde ſolatiū aliquod & virtutis meritū in eterna coeleſti
patria te fore ſencies conſecutū. Sed quia continuū. Reipub. ſtu
dium moleſtum eſt/ qñq; et animo fragili intolerabile ad ſolatia re
fugiendum diſociat. Trahit em̄ arcū cum tela ſagittarius in altum
primo ſecūdo et acius tercio donec fraſtura timetur eiufdem: qre
mediū vigilant⁹ tenuerūt beati. Ne ergo his curis & ſolitudini
bus ac ſacre Romane Reipub: difficultatibus nimīū fatigeris Prae
ſul digniſſime hūc noſtrū preſentē tractaculū viri autentici corre
ctum iudicio et emēdatum tue paternitati ingeniōſiſſime: Homo
ego omniū ſimpliciſſimus et adhuc iuuenis offero et dedo: vt gra
uitatis onere pauliſper reſtricto humanis hystoriis et maiorum ge
ſtis graue tuum nobile/ et magnificentiſſimū ingeniū ſolatioſe ex
erceas: Preſertim hystoria cum teſtis ſit temporū/ lux veritatis/ vita
memorie/ rationis via/ et nuncia vetuſtatis. Suscipe igitur queſo
pater et praeceptor mi reuerēdiſſime hanc ſimplicē et paruā dedi
tionē noſtrā anō placabili et gratioſo/ tuiq; inter cetera deditiſſi
mi oratoris ad deum et ſeruili iohannis Stamler memento Ex Ru
re Kyſſingen. 20. Auguſti Anno. 1. 50. 7.

a iii

Reuertuntur Et hoc infra.
Diuius ille Scipio African⁹
pſequit inquit hoies enim
hac lege generati ſūt qui tuē
tur illū globū. i. ipſam terrā
hiſq; hoīb⁹ datus eſt anim⁹
ideſt ipſa anima ex illis ſempi
ternis ignibus quos ignes ſi
dera et ſtellas vocatis/ que ro
tūde et globōſe diuinis aiate
mētibus Circulos ſuos orbēſ
q; conſciūt celeritate mirabi
li quare piis omīnibus hoc eſt
homīb⁹ retinendus eſt ani
mus in cuſtodia corporis/ nec
in iuſſu eius id eſt dei aquo il
le vobis datus eſt animus hoc
eſt aia ex homī vita migrandū
eſt/ ne munus humanū a deo
vobī assignatū defugiſſe vide
amini zc. Supra illa/ & hiſ ſi
milis ipſe Macrobius Cōmen
dator egregius laci⁹ videat
tur. Q. autē animus hominis
id eſt ipſa anima ſit immortalis
tunc infra in tali ſomno Egre
gius ille ſomniator African⁹
plus pſequitur dicens quādo
ſcilicet orbēſ et circulos eo
rundem & planetarū diſtinxit
lunam ipſam inferiorē omniū
deſcribendo. Tunc inquit In
fra aūt illam nihil eſt niſi mor
tale et caducū/ preter anioſ
munere deorum hominū ge
nerum datōſi ſupra lunā ſunt
eterna omnia. Nam ea que eſt
media et noua tellus neq; mo
uetur et inſima eſt/ et in eam
ferunt oīa nūtu ſuo pondera.
Illa pagani homī tu lector
ne mireris Cum Paulum apo
ſtolum ad ſuperos in terciū
cælum Tondalum et alioſ qm̄
plures ad inferos ſic ipſa nra
ſcriptura ſacta rap⁹ cōſitea
tur zc. Cum prelibato ſomni
atore noſtro Africano pleriq;
et maiores philoſophi con
ueniunt maxime platonici ſ
ter Eraclitū philoſophū Aſia

Somniū aut
eſt ppū aut
alienū: cōe.
publicū aut
generale.

Tres ſomni
atores ſacra
ſcriptura cō
memorat. ſ.
Ioseph egip
tiū Danielē
hebreum et
Scipionē Ro
manū Tamē
diuinorū ſpe
clātoreſ plu
res fuerunt
vti ſctī pro
phete & ipſe
ſcrutator ce
leſtis Ioānes
euāgelista.

Iniciū & cō
ſeruacō toti
us reipu. no
tatur ī ſpe
hy. Vincētū
quod in pñti
ope frequē
imitat⁹ ſum
ſ. li. 5. c. i. pñ
pñe ibi per
pulcra videā
ant p totum
Nā pulſis ex
vrbe regib⁹
cōſules rem
pub. regere
& p brutū re
gū expulſo
rem vſq; ad
Iuliu primū
ceſarem gu
bernare ce
perunt.

num cognomento Scotinum et condiſcipulos eiufdem qui dixit animā hominis ſcintillā eſſe ſtellaris eſſentie. Contra
hoc et plus de anime immortalitate infra loco ſuo in margine pariter et de purgatorio laci⁹ patebit zc. Plus autem ad
verbum hoc reuertuntur. hoc eſt ad beatitudinē illā que bonis patrie conſeruatoribus debetur/ de qua Audi excellentē
illum philoſophū Macrobiū ſuper eodem cum inquit. Nam ſole virtutes faciunt hominē beatum Nulla q; alia via quiſ
q; hoc nomen adipiſcitur q; etiam virtutes celeſtis ille medicus omniū princeps & deus philoſophantiū Chriſtus ieſus
octo beatitudinibus enumeratis. Math. 5. c. bene pſeſſus eſt dicens. Beati pauperes ſpū zc. De huiusmodi beatitudine et
patria Cōeleſti ſm Theologos reſpice infra de ſancta Trinitate in Margine de ierarchiis et choris angelorum zc. et
meſuram a terra vſq; ad vnumquemq; planetarum inuenies libro Macrobiū ſo. 4. indifferenter reſpice ibidem zc.

Iohannes Stamler Augustensis Iacobo philomuso poete laureato
Consumato oratori suo preceptori obseruantissimo.

P. S.

Quia me ruralitati modo potiusq; studio vacaturū cognos-
cis virorū humanissime: ad historias recolendas me hesi-
tantem & inuitū exhortatus es nō tu q; eas ignores cum
multorū sis princeps & præceptor magnificus: sed nostre memor
beniuolentie vt ad ingenioli mei exercitium me rudum et obliuio-
sum iteraro inuitares. Scripsisti nup vt te de insulis sup Gangem
dudum inuentis (quia hui⁹ regionis & patrie natiuos & h⁹ modi
nouitatis cōscios mecū homīes habea) certiore redderem: atq;
Tartarorū Saracenorū Turcorū & Iudeorū mores & sectas bre-
uius quopossim cōscriberē: q; tu alias scolasticis occuperis disci-
plinis. Sed hoc vnū obmisisti præceptor magnifice: nō imitando
spiritū id quo facilius p̄ficerem: vt dudum antea & sepius facere
cōsueueras. Ego autē tue obsequiosus voluntati ac morem gerere
paratissimus: quod potui aggressus sum: non modica tñ verecūdia
maiorū. De insulis autē inuentis mentionē nullā facio: Sed Cristo-
feri Colom erundē inuētoris et Alberici Vespucii de orbe moder-
no inuento (quibus etas nostra potissimū debet) quos tibi presen-
tibus tractatulos mitto conspicias. Nihilomin⁹ tñ h⁹ modi hoīes
& duos iuuenes masculos apud nos esse fateor: quibus vt potui
locutus sum ac summa diligentia contemplatus eosdem. Alteram
autē petionē tuā animo eo suscepi arbitror: quo me tibi cunctisq;
tuis summis amore & beniuolētia senties deuictum: et ita deuictū
vt tue excellentie potissimū deseruisse noscatur vterq; meus imo
tuus homo. Suscepi autem hoc tui causa solacii negotiū: grande
quidem onus sed parū ingenium. Confeci igitur (quia ad id me
compulisti) stilo humili & simplicissimo Dialogum sub come-
die formula: cuius cenis & collationibus nō mea: sed que legitimi-
morū et p̄batissimorū sunt historicorum (que omnia ipse legi et
scrutatus sum hic in textu qm etiam in marginibus eiusdem & p̄-
sertim maximi doctoris fratris Vincentii in Spe. histo. et aliorum
multorum: etiam in articulis fidei roboratis: Sacri Consilii Basili-
ensis documēta imitatus) curiose intextui cōmēta: malens aliena
discere: verecunde qm mea impudēter ingerere. Ea autem lege et
conditione ipsa cōmēta precipue de Tartaris velim intelligas. s.
ante annos centum et sex: ac etiam vltra ducentesimū præceptor
mi fuisse plerumq; vera & autentica. Interim tamen gesta que fue-
rint historici silentio preterisse non videntur. Accipe preterea vir

De insulis zc. De his etiam loquitur Macrobi⁹ sup Som-
niū Scipionis li. 2. cū de Ar-
monis Cœli loquit inter ce-
tera dicēs. duo sunt Zinguli
vel zone habitabiles. s. ipsi⁹
terre quorū Australis ille in
quo qui insistent auersano-
bis vrgent vestigia nil ad ve-
strum genus. Hic autē alter
subiectus aquiloni quē inco-
litis: ceme qm tenui nos pte
contingat zc. De his h⁹ moi
insulis ac terris meo stolido
iudicio videtur loqui frater
Vin. in spe. hi. libro. i. c. 77
per totū in fine eiusdē ibi re-
spice & de istis gentibus. ca.
87. super eodē ante & circa
mediū eiusdem zc. Certum
enim est q; homines repiunt
qui in vita tedio afficiuntur
& parentes suos voluntarie
occidūt. vt Albertus magn⁹
super elencorum affirmat de
Triuanis in quā insulā dicit
seper nigromantiam yenis-
se. vt asseritur ibidem et cū
occidunt eos comedunt & il-
lud sanctū esse arbitantes.
Immo etiā idem Vincē. alios
homīes ex Britania vidit fru-
stra hominū comedentes in
nauib⁹ et hi homines certi
erant insulares Britanie nō
veri Britones Sed Abigorhi
dicuntur: De his habetur li.
eodem c. 86. in fine. Et de si-
milibus moribus populorū
indie. c. 90. libro eiusdem
et de gymnosophistis philo-
sophis Indie. De his etiam hic infra eodem lacius continetur. Et etiam alii sunt populi qui Traces dicun-
tur et barbari sunt: quibus inest contemptus vite: et ex quadam naturali sapientie disciplina concor-
dant omnes ad interitū voluntariū: arbitantes abetuntium animas reuerti: aliqui non extingui: sed
beatiores fieri. Ergo leta sunt ipsis funera: et defunctos gaudiis non luctu psequuntur: Hii Traces oēs
populos corporum magnitudine excedunt. et vites nesciunt: pomis abundant: et reges sui electōne nō
mobilitas sed cōmunis populi assensus preualet: de his habetur. c. 89. libro eiusdem

humanissime tuam in tutelam p te a me exquisiti huius opusculi formulâ: iusto examini tuo cômendatâ: quâ si luce dignâ cōspexeris: ab insidiatorū morsib⁹ dextra tela custodias & defensato: Vale spēs decusq; meū. Ex rure kyssingē. 13. klās Iunii A1110.6.

Clacobus Locher philomusus: iohāni Stamler Augustensi: ecclesie parrochialis in kyssingen Rectori: viro humanissimo.

S. P. D.

Vanq̃m mee p̃fessiōis sit: Iohānes cariss. me: ac amicorū optime: vetustatis ac rerum gestarū monumēta diligenter rimari: vt aliqd̃ scitu dignū ad memoriā seculi nostri p̃feram: quod maiorū negligentia: aut potius modo viuentiū incuria diu latuit: tñ tibi gnaro hōi: & rusticanti puinciā h̃mōi inquisitiōis historice: commendare malui. nec ratio deest cur fugerim labores chartaceos: qui pene intra Pluteū ac librorū thecam putresco: cū mihi sit & legendi munus publicū iniunctū: & lucrubratiōes domesticæ in secessu priuato cōponēde: a parergis rerum nouarū longe me semoueat. Tibi igiē in primis: quia Vlixes es & multarū gentiū pegrinator fuisti: multorū populorū mores vidisti: doctos auscultasti nō sine lucro pingui: scribēdi onus efflagitans imposui. vt de insulis nouiter inuentis: De sectis gentiū a xp̃iana fide auersarum: aliqd̃ scriberes: quod cū p̃ter etati p̃desset: & incognitas secūas diabolo cooperāte exortas: nō sine telō: ac scripturarū munimine cōfutare. Addiderā quēq; meis p̃etitōibus: vt equidē puto. h̃onestissimis: vt mihi: si aliqua digesta fuerint: remitteres: & meā legēdī cupidinē faciares. Sed quid inanil⁹ verbis: ac leui velitatōe vētos prouoco: aurāq; verbero? cum tu ad vota mea promptissim⁹: desideratam rem perfecisti: & opus fabrefactū ad meam censurā p̃missisti. Ego ipse cum omnibus meis conphilosophis ac literatoribus gratiam habeo gratissimā: quod ob meam erga te amoris obseruatiam nullum laborē: nullā operā: licet arduā. In confusissima vetustate: locandā: fugere volueris. Benigne ac beniuolētis iudicis n̄ entis est: q̃ studiosis hōibus tuam frugem ac lectiōis multiuagē ad oream abscondere nolueris. Opusculū: vt paucis dicā tuum perlegis. Perlectum doctis Cōtubernalibus cōmunicauis: iudiciū expectauis. Placuit oībus: vt in lucē meridianā: ac lanpabilē opus tuū p̃diret: quod rite distinctū: capitibus recte notatū: p̃sonis decoriter inductis authorisatū: sacris litteris robuste sultum: cū quis lectiōibus ac min⁹ fastidiosis adprime placebit. Nec velim zōilos: aut inuidos balathrones metuas: quorū canina vox ac sibilus venenatus tibi nocere poterit nūq̃m: tu bñfacere cupistis illi: bonū op⁹ lacefferis.

Auripolis nomen est
verultum opidi Ciui
tatis ingolstaten.

quippe intus et in cute / liuentesq; : benefacere : dicere : operari /
non didicerunt . Stilus est medicis : quo res istas scribere cōuenie
qui tamen supra triuialem locutionem surgit : res ipsa in opusculo
contenta ad se plusculos trahat : sicuti magnesia Cautes : que ferrū
ad se trahere fertur : Ede tuos fetus : et dicato librū illustri : aut cla
rissimo viro / de tuis laboribus bñ merito : vt fulgore quodā ac ma
iestate tuas partes defendat : tuāq; industriam magni faciat : vt de
cet . Vale mi Frater : et philomusum vt soles ama . Datum Auripoli
sub Adelberto Bauarorū principe Illustrissimo Sapientissimo Du
ce . Anno . 1507 . octauo klās Iulii .

Iohannes Stamler in
suum detractorem

Sanioris mentis Consilium . Nil miserabilius et ab hominū salute
plus alienū arbitror Detractor sordidissime / qm scelera perpetra
ta nō recognoscere . Nihil em̄ tñ repugnat principi deo / qm cor
impenitēs quod solū crimen est / quod veniā consequi nō potest .
Inimicus tibi factus sum vera et maiorū cōmenta describēs : quod
tamē minus doleo / presertim cū qs nesciat aliquid posse / nisi fla
gitiosum tuo ore laudari . Hoc plango caritatis virtute / quod ipse
non plangis : q; te mortuū non sentis : q; quasi gladiator paratus
libidini / in ppiū funus ornaris . Super quo age sic consulo pe
nitentiā / et conuertere miser ad deum / vt ad te deus conuertatur .
Intellige itaq; et memento in multis peccasse te nudū / concessum
miserum et sordidum mendicantem . Resipisce . Ex . 2c .

Iesu Christo viui dei Filio Laus po
testas et imperium

Argumentum rei et historie

Arnestem iuuenem hinc clam arreptum / ac cuidam Mercatori ven
ditum : et ab eodem Thartarorū imperatori donatum . Rudolph⁹
Ciuis laicus antea omni liberalitatis studio propriis expensis enu
triuuit . Arnestes a Tartaris discessus / apud Thurcos degens apo
stotata / eādem patriam reuersus / a Rudolpho patre nutritio per
benigne suscipit . Sed cognita religione mutata . Primo iratus Ru
dolphus : Triphonis consilio et fratris Oliuerii doctoris persua
sione placatus . Balbum historicū ad statutam disputationis diem
inuitat . Arnestes comparat . Samuelem interesse postulās iudeum
multis hinc inde historiis recitatis cum Samuele rursus ad fidem
iubilanter conuertitur &c .

Drama primum Interlocutores

Arnestes	Rudolphus	Triphon
apostota	Christianus	Vicinus
Turcus	Laycus	Phisicus

Ar. Dy vestrá fidem quid faxo? adeam ne an? nō adeam cōtume-
lius & verberibus me inq̄m afficient ita austerus rudis et inhumā-
nus nutricius est pater meus Rudolphus: & q̄muis ingentia quō-
dam in me contulerit beneficia cognitis tñ conditōe et religione
mecum mutatis que dure & inplacabilis cervicis sūt in me faciet
omnia. Sed quis est qui vna egreditur foras? homo bon? & fami-
liaris multū apparet: nūc adeam audacter & si que rixe inter nos
oriētur bonū mediaotrē adesse non ambigo. Tri. per misericordē
deum Rudolphe laute viximus. Ru. Immo liberalissime & pocula
dulcissima hausimus: sed viam maturem? aduersperascit. Tri. quo
ituri? Ru. ad Carmelitas iam Completoria decantabuntur. Tri.
eamus tamen quis hic nouus homo pergit obuiam? Ru. vbi? Tri.
viden ex aduerso? Ru. video. Tri. mirabilis vestit? incognita for-
ma. Ru. ni fallor antiquissimus meus est familiaris Arnestes. Tri.
quis? Ru. nō nostis hominē oīm ingeniosissimus est: & affabilio-
rem alterum vidi nusquā: sed certe vestitus eius me terret: vereor
ne quid monstri afferat: acceleremus vt amplexibus eum dulcib?
suscipiā. O suauissime mi Arnestes te perditū semimortuū rursus
inuentū atq; aduenisse saluum & incolumem plurimū gaudeo: tu
Spes mea & meum suauium q̄m diu derelictū me senē suscepisti.
Ar. Obseruādisime mi praeceptor & ego te sanum felicem quoq;
gratulor video potissimum: nunc oculi vident aures audiunt &
quem animus desiderat: mens mea cōtemplatur. Ru. tu Triphon
ecce hominem. Tri. Incognite sed Chare amice Arnestes tuum
aduentum desiderabilem letor esse maturatum. Ar. vir humanissi-
me gratias: immortales: & tuam ego prestantiam adesse iam cō-
mode haud abre exoptavi: At tamen Rudolphe quomodo stant
amici Cognati tui? frater senior viuit ne? Ru. Oliuerius Theolo-
gie magister? Ar. ita senior? Romane Basilice Prothonotarius. Ru.
felicissime. Ar. vbi est? Rudol. domi est: & tota domus viuit. Ar.
O felicissime cui hec fata succedunt. Rudol. mi Arnestes vnum
hortor mecum cenabis hodie. Ar. non faxo sis saluus. Ru. abire
te non sinam. Ar. sinas precor. Rudol. minime gentium. Ar. Ob-
temperabo. Ru. licet: & te amicissime Triphon requiro vt amico
reverso rē gratiosam faciamus: ne recuses hortor. Tri. & si aliis ne-
gotiis vacatur? forē: tue tñ morē gerere volūtati nō recusabo. Ru.
de cunctis agendis ratione tabernaculi & aliorum vt amicus ad amicum. Exo. 29. ca. Amici Iob venerunt
eum consolantes Iob. 2. c. Dñs noster saluator suos in finē dilexit. Iohānis. 13. c. Item amicitia debet esse
firma & insepabilis constans & fidelis. Quare Ruth dixit Neemi quo prexeris pergam tecum. Ruth. 1. c.
Huiusmodi amicus fuit etiam Rudolphus erga Arnestem compaciēs et ex nimio fideli amore nimis furi-
osus. vt infra iam dramate patebit.

Drama: Nomen est ex greco
et est actus vel representatio
comediariū ac tragediarū. 2c
Epigrama est subscriptio ad
honorem vel vituperiū pso-
ne alicuius

Parerga sunt extra vagantes
vt pater de pictoribus qui ali-
quid ornat? gfa pingūt extra
materiā subiectā vt sunt in p-
fenti opusculo annotata in
margine nō ornatus sed fide-
litate studio & gfa: & de his
nihil ad textū penitus p totū
opus: sed tantum ad lectoris
ampliōrē cognitōem de plu-
ribus & extra textum.

Nota

Maxima fuit Rudolphi erga
Arnestē amicitia & cōfisa fa-
miliaritas. Nam amicorū est
gaudia & tristitia simul & oīa
alia ferre & iter se cōmunica-
re Ideo vocatis amicis Laban
nuptias fecit Racheli despō-
sando Iacobo eandē. Gen. 29
Dauid dilexit Ionathas vti
aiam suā: & contra patris sui
Saul voluntatē ipsum Dauid
sepius auisando. vt. 1. Re. 19.
c. habet. In hmōi figura Dñs
Iesus laudauit villicū iniqui-
tatis scilicet amicos cōpatis.
Luce. 16. ca. Par etiā exemplū
de illo qui petiit media nocte
panē ab amico siue vicino suo
Lu. xi. c. Intra amicos etiā si-
mul debet esse cōfisa famili-
aritas atq; secretū colloquiū
Quare deus Myosi loquebat

bene facis/et tu Arnestes interea facito quod lubet:ad horā tamē reuersurus: nos ibi Completoriis finitis actu reuertemur. Ar. stat sententia eor: letor equidem sup viuere Dñm Oliuerium seniore virum oīm rerum exptissimū/ qui vna cum Triphone Rudolphi si quas mihi intulerit molestias facili strepitu conterere queat.

¶ Drama secundum

Arnestes	Rudolphus	Triphon	Oliuerius
Apostota	Laicus	Phisicus	Doctor

Ar. hora iam preteriit vado inuitatus multis tamē replet⁹ terro ribus: Christianis cōmunicare nō licet recusare absurdū est in cer tus quid agam/ Angustie sunt mihi vndiq: Ru. Triphon mi Arne stes venit: sed vereor hominem. Tri. quāobrem? Ru. tu vide longe pperat plen⁹ curis & tribulatōib⁹: en manus en pedes & oris bal buciem/ dixi supra/ vereor ne quid monstri afferat: me terruit ve stitus. Tri. audiemus/ adest aperi. Ru. heus Sofia serue hostiū re sera pulsanti: tu Triphon et ego obuiā descēdam⁹. Ocio si te Ar nestes expectamus: presto ascēdas/ Oliuerius te dudum expectat Ar. vado videndū eum. Salue mi Pater. Oli. & tu fili carissime: qm gratissimus tutus sit mihi rexitus: Arnestes hoc facile considerast q omnes amicos te indies pulsaui inquirendo. Ar. grates habeo. Oli. cōsede tu Arnestes/ et noua que feras eloquere: tu terrarū atq regnorū fines perlustrasti: situs vidisti hominū/ & que orbis con moda sint & vitia/ te modo nouisse omnia nō ambigo: quid taces? ne loqui veriare. Ar. nescio quid dicam. Etiam si plerosq mūdi li mites pertransui/ perii nihilominus. Oli. sis felix Arnestes ne pe teas. Ar. felix? infelicem me omnes hoc sero pclamabitis. Ru. absit hoc pcul mi Arnestes: ego quidē hic dixi meo familiari Tripho ni mee mentis iudicio tristem te fore: atq solum loquentem huc intro pergere: tamē qm obre ignoramus. Dic ergo amabo te quid cruciet? caruimus nanq tua presentia per annos septem vel vltra Antea letus omnib⁹q hilarior et humanior fuisti/ quod in te iam nusquā apparet. Verum quidem hoc quod vulgo dici solet tem pora mutatur & nos mutamur in illis. Omnino em natura & mo ribus imutatus es. Didici hoc quidē qm primū te videram veste tua peregrina hominem mutatū fore. Sed exuas hominē peregri num/ veteresq condictōes nostras induere: vt de variis rerū que stionibus confabulemur. Asia maior quid suadet: minor quid co lat. Affrica sectetur: Egiptus obseruet: Grecia nutriat atq vene retur: instruere nos perge rogatus/ vt aduētus tui gratissimi solatia peragamus. Ar lingua erat metu. Ru. metu? Ar. heret inquā. Ru. cenabimus ergo/ maior forsan hilaritas nobis occurret. Tu frater

Oliueri manus lauato pegrinūq; obserues. Oli. faxo. Arnestes accede laueris. Ar. minime gentiū vnū hortor / sitis leti & in ebria mini me saltim abire paululum cōcedite: manere hic nequeo. Ru. qūo agis Arnestes? Haud ita licet manebitis etiā inuitus. Ar. nō eqdē Rudolphe nescis causā pegrinorū nāq; cōuersatio ac morū vobis incolis est aliena. Ru. Hec quorsū ignoro sed non tu yn ex nostris? Quid taces? Ar. viden vestitū? iudica hominē. Ru. vestitus te Grecū & Turcū describit / qualem te minime iudico. Ar. sic falleris. Ru. Hem fallor sacrilege? te quem tantū Amaui iuuerim & vouerim / modo abnegatum audio. Oli. Haud ita litum frater / hominē facilius beniuolentia vinci cōuertiq; posse qm iniuriis inferendis censetur. Tri. Prudenter domine Oliuerii tu obmutesce Rudolphe. Ru. per misericordem Deum tam Charus mihi amicus ablati omnino q; perditus / salubrius foret cum nusquā natum. Ar. mi Rudolphe paucissima ausculta obsecro. Scin me hinc quondam arreptum? immo vt dixi perditam? Ru. Scio. Ar. & in Asia venditum bestialiter / vt non mei sed alieni Iuris fuerim. Sic viuere cum eis ppter libertatem recuperandam humanum erat: Inde situs placuit: fida pmonuit eorum charitas / cunctis vt deseruirem. Oli. frater. Rudolphe nō tam imprudenter egit Arnestes: tantū si puerus nō redisset. Ru. bene: si nō puerus. Ar. echo. quid si plus cōuersus? Ru. cōuersus scelerate? Oli. nimis vehemens tu frater. Ru. egon? Oli. tu inquā: que loquatur ausculta facius est. Ar. immo sanctissime Domine mi Oliueri omnia experiri consilio priusquā armis sapientem decet. Tri. per im mortalem Deum: Rudolphe nimis tu furiosus. Ru. sileam. Tri. sic suadeo: Domine Oliueri tu aduenam exerceas. Oli. faxo. mi Arnestes que causa imo te potius dementia incessit religionē deserēdi? Ar. Potest ne hic frater tacere? Oli. potest. Ar. difficulter. Oli. hui pt. Responde oro. Scin q; quandoq; ex re minima: exili principio firmissima conflatur societas? Ar. scio: nisi factū immutet religio. Oli. Immutet nusquā mortales sumus: hac infima orbis religione peregrinantes: Pari miseria & conditione militantes. Sic nil hominum species et rerum discolor vsus / trahit sua quemq; volūtas ne ergo vereare tu Arnestes / nam verba ego tua equo feram limite & iudicio gratiofo. Ru. hui. bona verba queso. Oli. Potin tacere tu frater? Ru. fiat. Ar. et si loqui vercor nulli hoc vestrū mirum esse censeo: tanta est em & Rudolphi vehementia / & mea respōio impmeditata / vt tue mansuetissime virtuti quid boni dicā penitus ignorem. Sed hoc suadeo vos yna iocundamini / cenātes quiete

De liberalitate hoc vero in fra vouerim & iuuerim / quia Rudolph liberalissim extitit in Arnestē De liberalitate vera & iustissima aliquod dicere necessariū videbitur. Vera igit liberalitas aut fit in amicos & fautores / aut i paupes. Si i amicos aut fautores tuā suā recōpensam habet inter eosdē. Si vero in paupes ei sit retributio apud Deū scilicet in retributōe iustorū: quare carius & vtili ac salubri vocationi sunt & rogādi paupes ad conuiuia nostra / quia nos oēs vni dñi serui sumus licet indigni vno p̄cio redēpti pari coditōe mūdū ingressi & ex ituri ad vnā b̄titudinē tendētes. Quare igit tu diues paup nō tecū accipiat cibū q tecū acceptur est regnū: qre paup nō tecū accipiet veterē tunicam qui acceptur est tecū in mortalitatis stolam. Sic qre paup nō mereat panē tuū accipere qui tecū meruit accipere baptismi sacramentū. Et cur paup nō tecū reliquias capiat Ciborū / qui tecum transit ad gaudium Angelorum.

Initium Argumenti.
vts mi Rud. paucissima

Item Non est religio in orbe que plus p̄dicet de Charitate qm religio nostra Cūstiana: et non est populus minus eā seruans. Hoc precepto bene maior factus est sicut minor: quia nullus vel rarissimus seruauit eandem.

crastina ad singula recollect⁹ reuertar. Oli. quid si non reuerteris?
 Ar. data fide reuertar. Oli. vade feliciter reuersurus: tamen seruos
 hic tuos manere indulgeas. Ar. me fiat conducto. Oli. Per nostrā
 fidem Rudolphe nullus es: hūc bonum virum & aduenam q̄ tan-
 tis iniuriis afficere conaris: rem omnē verbis māsuetis q̄m cōtu-
 meliosis expiri vt illius. Familiaris hic noster amic⁹ Triphon sane
 quā vehementiā in hoīem exercueris intelligit. Ru. tibi dico frater
 in vos ambos veritus fuisset vnguib⁹ in hoīem irruissem. Proch
 deū immortalē q̄nta dulcissima & paterna in eū scelestū & puerū
 pditorē contuli bñficia: eū puerulū educaui. luuenē vni. iuui. &
 literis liberalibus tradidi ppriis expensis imbuendū. En oīa pdita
 & damnata. Oli. eia frater. Is non erit computus: putan ingratus
 ac immemor si et bñficioꝝ nō equidem. singula em̄ cogitat &
 ponderat. & ni pōderasset tuorū in se beneficiorū magnitudinē
 illatis sibi a te iniuriis credito respondisset. Omnia tamen sustulit
 patienter. Tri. verū vt fatear Rudolphe: domin⁹ Oliuerius refert
 oīm rerū causas. exitusq; inuestigari. prius homo qui habet salem
 conatur. Sic licet in pñti. Arnestes. vti tu ais. hō ingeniosus atq;
 eloquēs est: quod & ipse vidi. nō dubium quin crastina placidissi-
 me respondeat: ita q̄ nemo nostrum ei aduersetur. Oli. credo equi-
 dem non sine studeo graui venturum: plura vidit. audinit mira. &
 quia eloquens est. mira inaudita p̄fitebitur. Ru. quantum audio
 difficilis vobis labor videtur sup̄titiosis respōdere questionibus:
 Bestiā audire latrantē. cui pditori felicius. si natus nō fuisset. Ab-
 negauit p̄ quē saluamur. & secula p̄ ignē iudicātur. Dñm nostrū
 Iesum Christū in quo est saus vita & resurrectio nostra. Oli. Non
 ita cordi rem frater accipias: hoīem audiemus. q̄uo si verbis cepe-
 rimus equo plerūq; iudicio ambulabim⁹: & forsan ipse cōuersus
 cōuertet notos suos. num opus melius excogitari p̄t. Ru. vtinā.
 Misereor em̄ hoīs. Oli. aliquid fiet. boni esto animi. Triphonē ad
 id opus p̄ficiendū aduocatū habebim⁹. Ru. faxit hoc deus. Vadā
 & aduocandū Balbum ex aduerso oratorē virum multarū rerum
 expertū: certe opa eius fruendū erit. Oli. vade vt cras veniat ad ho-
 ram. Ru. eo. Oli. q̄m mutatus o Triphon frater Rudolphus. q̄m
 dure cernicis obstinatiq; capitis fuit. & iā mollis flexibilisq; appa-
 ret. Tri. rei seriē magno p̄stulor desiderio: Noua afferet nō dubito
 Arnestes. Oli. bñ sentis. virtute multa erit occurrendū: sed eccum
 fratē de domo Balbi egredientē. quē nūciū feret audiem⁹. Frater
 quid fers. Veniet cras Balb⁹. Ru. Lubens. Oli. ergo iam cenabi-
 mus. Triphon ascende. tabulam & locundemur.

Item sicut Gratitude vna est
 & quasi maxima virtutū sic in
 gratitudo oīm viciorū est ma-
 ximū. Irascit enī Deus speci-
 aliter contra ingratos: vt in
 principio cōtra Luciferū: cō-
 tra Adam &c. Sic etiā iratus
 Salomoni quia in mulierū cō-
 placentiā deos alienos ado-
 rauerat. iiii. Reg. xi. c. Sic ira-
 tus est dñs cōtra israel & tra-
 didit eos in manus Azahel re-
 gis Sirie. iiii. Re. xiii. c. Ita ira-
 scitur Deus contra ingratos
 suā beneficia nō recognoscē-
 tes. Sed peiora mala accomo-
 lantes. taliter irat⁹ est dñs cō-
 tra Amasiam regem Iuda qui
 dei auxilio supauerat Idume-
 os: Et infamatus attulit deos
 eorū adorans eosdē. 2. Para-
 lip. 25. c. Sic etiā seru⁹ nequā
 ingratus cui dñs tot dimise-
 rat eorū omniū beneficiorū
 oblitus noluit cōmisereri cō-
 seruis suis. ex tali ingrati-
 tudine traditus est tortoribus
 donec redderet vniuersū de-
 bitū. Mathei. 18. c. Et hoc cō-
 tra ingratos. a qua ingrati-
 tudine penitus excipitur hic Ar-
 nestes. ibi Putan ingrato sit?

Drama Tercium

Arnestes
apostataOliuerius
DoctorRudolph⁹
LaycusBalbus
Historic⁹Triphon
Phisicus

Ar. Hodie rei quid fiet pueri excogitare nequeo: cōcursus magn⁹ est añ edes Rudolphi q̄si hospitū familie ni fallor Rudolph⁹. dira q̄q; in me moliet: ten suos susurrātes q̄si mōstrum veniat: Eia Dii bñ vortant. Oli. Frater echodū: quid putas veniet Arnestes? Ru. nō credo. Oli. quāobrē? Ru. Verē. Oli. minime gentiū: ecclū ipsū cum puerorū catherua venientē. non hestern⁹ hō sed nouus est & summe ornat⁹. Ru. Vbi mi frater? Oli. Respice. Ru. hui hui. Qualis vestit⁹? q̄ catherua? Oli. vestitus est sericus cōmitātes serui sunt Ru. Per nostrā fidē prudēti cōsilio actū nos scilicet doctores hñe aduocatos: tu interea eodē admoneas obuiā ego pergā. Oli. nō: Quia hōiem cōmouisti: tu hos sollicitato ego ipse descendā. Ru. bene. Prestātissimi viri Arnestes potenter venit pompose ornat⁹. Non etiā dubito vti p̄dixit sūme recollect⁹: sitis amoniti eloquēs & facundissim⁹ est. Bal. orsus. Hōiem audiē⁹: accersi Oliuerium Ru. obuiā perrexit. Bal. optime. Oli. disertissime mi Arnestes copiose et ornate venis: bñ transeas. Ar. sic facundū erat: sis salu⁹. Oli. & tu: Echo ascendamus presto. Ar. fiat: i presequar. Oli. non faxo. Ar. eas. Oli. Iucundissim⁹ viri: hominē hic expectatum adduco. Ar. saluete obseruādissimi. Tri. Amice te patrias applicuisse sedes feliciter pleriq; gaudent. Ar. Gratias habeo sitis cooperti: nō opus est festo. Tri. cōsedeas ergo. Ar. fiat. Oli. mi Arnestes vt rem paucis agamus dixi ne ad singula te recollectum reuersurum hodie? Ar. dixi. Oli. probe. Aduocati hic nostri oris tui facundiā affectāt Ar. Ach ach ech balbucientē. Oli. non ita serio ego loquor. De raptu tuo vita nutrita philosophorū situ: ac Religiōis diuersitate que tu p̄pessus & plustrat⁹ es oīa & nos omēs audire desideram⁹ eloquere: remq; gratā facies rogitanti. Ar. Quid de iurgiis hesternis? Oli. nil equidē: nos sufficiēter instructi tñ perge rogatus. Ar. faxo. Hinc me ante ānos septem arreptū furtiue p mare a piratis raptoribus & in Asia cuidā opulentissimo ciui viro benignissimo venditū: Inde cum eodē mox ad Scitas seu Tartaros migrasse exp̄tum est Vbi tam liberaliter seruiui eodē vt anno vno me seruum manumitteret. Sic manumissus ego l̄rarum conscius in Impatoris curiam tum p̄pter ingenii nobilitatem (vt cuncti putarunt) tum etiā patrie distantia receptus: Vbi p annos duos circiter degi: ibi que viderim notatu digna pbrevi sermone absoluā. Oli. perge q̄so potissimū. Ar. Et hoc factū āno Christi Millesimo q̄dringētesimo et scđo quādo Perpotētissimus omniū Rex et Impator Partorū

Orsus italicū verbum est et ibi p adverbio ponit tantum valens sicut bene est: ita sententia vel similiter.

Facundiā affectāt. quasi diceret: ipse Arnestes nō laudes in vita hōiem sed lauda post facti cōsumatōem & post virā. Nam duplici ex causa vtilius est memorie dare laudem q̄m vite. nam in vita aut adulatio nocet laudati aut tentat elatio laudatum. Igit̄ lauda post piculū p̄dica securū felicitatem lauda nauigantis scilicet dū venerit ad portū sic lauda ducis virtutem scilicet dum fuerit duct⁹ ad triūphū infra Argumentum.

Quis enim viuēs tutus et sine trepidatōe laudari potest qui de p̄terito meminit se habere quod doleat. & de futuro sibi semper superesse videt quod timeat. quis igitur hō in hoc corpusculo positus debet sibi quicquā vt infra.

Victoria Tamerlanis Regis Tartarorū cōtra Turcos et Saracenos.

Hac vita de meritis vēdicare. quorū iterū vitam occulta de monū velut latronū obsidet multitudo: quibus meritis p omēs vias supplātores inuili id est ipsi dyaboli animarū laqueos tēdunt innumerabiliū mortuū expauescēdos: quare et nō sine causā patriarchalis ille heremita Sanctus Antho us exorsus ē dicēs: quis istos euadet laqueos? & audiuit hu militas / que scilicet laudem humanā non requirit.

Iste apparatus correspon det supiori

siue Tartarorum. Tamerlanes Baizaitem Turcorū Potentissimū Regem & dñm ex obsidione Constātinopolitana in Armenia sibi occurrentē mirabili apparatu ducentis milibus ab vtraq; partium cesis et interfectis superatū viuū cepit: canisq; in modū ferrei erga stuli inclusum p totā Asiam circūtulit. q̄ ipse potit? victoria inter alias suas strages innūerabiles Caphan lanuēsiū vibē validissimā in Thaurico Cheroneso sitam obsedit / deuastauit: omībusq; sine misericordia vbis eiusdem Ciuibus occisis: atq; equestri exercitu calcatis penitus cōbuscit et in puluerem cōuertit. Eo tempore mi praeceptor. Oliueri. Dominus meus cui venditus fueram (nescio quibus negotiis intentus) Domini Imperatoris Tartarorū curiā migravit: vbi fortuitu Calimachus quidem nomine et lanuensīs Greci et latini eloquiorum interpret et orator excellentissimus a domino Imperatore licenciatus et repulsus recesserat quo facto: dominus meus singulare forsan lucrum inde sperans consequi / Imperatorie maiestati me vti latinum dono dedit Vnde manumissus ego tanto principi obsequiosissime statui deservire. Ru. et tu ibi scilicet? Oli. Sileas in nomine domini: Num tu insanis. Ru. orsus fileam. Oli. Non tu curato Arnestes hominem Incepta prosequere. Ar. Lubens. Demum quia incredibilem et inuisam indies vidi et perlustratus fueram huiusmodi maiestatem et indomitam virtutem ac potentiam / cogitavi omnia breui inuestigari / p̄sertim cum sors dederat me latinum esse interpretem Imperatorium. sic omnes Curiales singularibus (etiam contra mēsurā nature) fauore et beniuolentia me prosequēbantur. Iuuit tamen me singularis astutia: qua me aliis curialibus etiā sclauis humiliorē simulauī: et quātomagis id faciebā: tantoplus diligebar / et dulcius tractabar. Interea diligētī? et Anno primo p̄sertim: didici ydeama Tartaricū quo oēm eorum potentiā / Riturū et Sectam diligenter perscrutatus sum. Bal. Non est res in mundo o Triphon me magis oblectās qm incepte seriem narrationis et terminū expectare. Ar. quomō? Bal. Ne curato Arnestes / prius inaudita a nobis miramur vehemenner: igitur incepta enuciare. Ar. faxo. Oli. spectā Obsecro: Rem omnem per ordinem narra aperte et breuiter: videlicet. Originem populi: Naturā: Situm: & Sectam eiusdem ac vltimo Potentiam. Ar. fiat. Circa annum Christi Millesimum ducentesiū et

Origo Tartarorū et occisio Regis eorum David

India maxia Regio est & oīm opulentissima plurima regna cōtinēs que quondā tertia ps mūdi dicebat & p maiori pte fidelis ē & ecclesie nostrae Ro

mane subiecta. Eius vero impator et oīm Regū eiusdem dñs et Princeps p̄sbiter Iohānes appellatur / & Patriarcha Indanus: quasi secūdus papa sed pontifici Romano obediens: quā obedientiā ostendit psonalem Calixto pape. 2. in publica audientia Rome cum maximo cūmitatu suorū. Hoc gestū est Anno dñi. 1. c. 2. Et eius parent impio in India Reges. 72. et Archiepiscopi. c. et. 32. Aliorū principū infinitus est numerus. Facultas aut dicti p̄sbiteri Iohānis et Maiestas est supra omnes diuicias mundi. Et hic est Titul⁹ eiusdē scilicet Iohānes virrute dei & misericordiā dñi nostri iesu christi / p̄sbiter: Rex regū et dñs dominantū. In medio eius & nostrorū sunt Turci Saraceni et Tartari: quare distantia est magna et via picu ossima. Hui⁹ Patriarche subditus erat etiā suprascrip⁹ Rex David tunc dominus Tartarorum.

rigore: q̄ gens illa tum ex tributi exactōe: tū etiā ignata eorū mali-
tia in simul & tacite eorū duce & instructore Cingistā noīe conspi-
rarunt. Et raptim omībus insil cōiuratis Victrici manu populo in
binas ptes diuisio Regnū dñi sui Dauid more inopi nato locustar-
um inuaserunt. Et dñm suū Dauid eorū inopinatā violentiā fugi-
entē cum oī familia generis sui (dempta vnica filia eiusdē) mēbra
tim secātes necnō & oēs vtriusq; sex⁹ a puero vsq; ad senē penit⁹
occiderūt. Filiā vero Cingistā q̄ fuit auctor sceleris: de q̄ filios duos
genuit duxit vxorē. Is quo facili⁹ optata conseq̄ret: tria ipsis vitia
vitāda psuasit. s. Adulteriū: mendatiū & furtū. q̄bus hanc gentē in-
uolutā: sepi⁹ aduersa sufferēdo. Iusto dei iudicio magnis tribulati-
onibus antea fuisse afflictam p̄dixit. Inde p̄dictus Cingistā ab his
Indie mōtibus egressus magnas regiones & terras depopulat⁹ sibi
subiecit & affecut⁹ ē. Et inde aliis diuersimode gestis añ & in p̄nti
ad Merchitas iuxta tartarorū terras positas vincēdo p̄cessit: Inde
p̄tendēs cōtra Metritas pugnā exercuit: & illos deuictos obtinuit
Demū aliis variis & mltis regiōib⁹ obtentis (quorū noīa recitare
p̄lixū est) in Tartarorū ducē regē et Impatorē elect⁹ atq; recept⁹
est Quod factū est kythaorū Impatore ab ipsis pri⁹ deuicto & oc-
ciso: Postea vero occisis regib⁹ regnis obtētis: in terrā suā ruer⁹
dinoscit⁹. Et hoc ad originē mō eorū sufficiet. Natura autem eorū
Cupida: auara: singularis: mirabilis ē & plerisq; odiosa. Sūt em̄ Tar-
tari siue Mongali sic dicti: naturalr hoīes tūrpissimi: plerūq; parui
oculos grossos hñtes: latas facies ac frontes: & nasos palatos. sūt
etiā inberbes: excepto q̄ in supiori labio raros hñt pilos: & omēs
ferme stature sūt mediocris. rasuras faciunt mirabiles & raras qui-
bus ipsis cōueniūt q̄si oēs quos suo dñio subiugarūt. Discūt em̄
oēs a pueritia eqtare post armēta currēdo equorū & aīaliū. Nā in
brutis & feris sunt potentissimi ipsis mirabiliter supabundātes: &
paucissimi p̄ pedes militāt q̄a statura sunt parui & tibiae breuissi-
mas hñt. Agiles tñ et abiles potissimū. Mulieres vero eorū turpis-
sime sunt: equitant sicut viri: & equi earum multū sunt disciplina-
biles: magni laboris & frequēter castrati. Et ipse mulieres p̄sertim
magnatorū sunt arrogātes & magnis pompis gēmarū Auri & ar-
genti: pariter auctoritate virili potiunt⁹. Loquunt⁹ autem Tartari
modo clamoroso: et interrogatiuo: cantātes mugiūt vt thauri: et
vllulant vt lupi. turpissime bibunt velut equi: potum in gutture
traiciunt. In tentoriis semp habitāt & nō in villis: nec vrbibus: in
luctatōib⁹ delectant⁹ & sagittatiōib⁹ tanqm suis gaudioniis & ex-
ertatōib⁹ potissimis. Christianis debiliores sunt corpe venatores
mirabiles: ordinati ac ferati. Ad venandū pergūt ita q̄ aīalia vena-

De similib⁹
populis qui
tali mō vixe-
runt in vete-
ri testamēto
vide p̄phetā
Jeremiā. 35.
c. per totum
et tali modo
quia obedierūt
voci patris eorū
Ionadab. id
factū est ipsis
in honorem
magnum apud
deum 2c.

Ethi populi Rechabite vocabantur
et tali modo
quia obedierūt
voci patris eorū
Ionadab. id
factū est ipsis
in honorem
magnum apud
deum 2c.

Trium vitiorū Tartaris a
Cingistam disuasio

Natura eorum

Mongal verū nomen est regis
onis Tartarie. Sed tartaria
vocat a fluuio ibidem fluente
Tartar nomine Inde Tartari
Mongali dicuntur
Exercitiū eorū equitandi

Conditio mulierum.

Habitatio eorū extra vr-
bes in campis & tentoriis
De his moribus eorū vide in
Vin. spe. hist. li. i. et. c. 99. 2c.
Et de aliis diuersimodis gen-
tibus in capitulis sequētib⁹
p̄ totū et p̄cedentibus ppul-

b ii
era: ac sequentibus: ibi populi non tantū qui carnibus hu-
manis vesciātur: sed etiam parentū suorū non sunt tñ Tar-
tari sed alii. scilicet in. c. 90. partis prime. Et id sanctū esse
arbitrantur.

Situs eorum

Secta eorum et Religio

Idola Tartarorum vulgari- ter Dattermam

Ignem. et hoc non sine causa quia tanquā suū principiū a quo animi hominū suā naturam trahūt. iuxta Somnium Scipionis supra in epistola p̄ma Sic spū sanct⁹ sedit super apostolos sicut ignis zc. Et alia causa ac verior mouens eosdem. Ignem colere habet in Vin. Spe. sui histo. li. 1. ca. centesimo in fine eiusdem ibi diligentius respiciatur.

Quomō venit Cingistā ad montes Caspeos et inde repulsus. De his montibus vide Vincē li. 1. c. 84. et sequentibus. Precepta eorum et Statuta generaliora.

Diuinationes et incantationes eorum.

Numa ompiliū Romanum. Nouissime omnī diuinissimū legīlatorem nostrum Iesum nazareū. Et inde seductores legum corruptores p̄phetas falsos Angelos fathane. scilicet Machometū et predictum Cingistā Ducem et Impe-

tica ante se ducunt fugando. Ipsiq; aīalibus in locū aptum et placitum coactis ea sagitis feriunt & capiunt: etiā vilissime comedūt panē nō hnt nec curant mensalibus nō vtuntur nec manutergiiis: et manibus edunt illotis. Nunc ad situm eorum pgamus op̄p̄ciū est. Situs eorum est a Septendriōne vsq; in orientem longe et late diffusus populo et spoliis allectus: oīm potens et sup̄bissimus. Tante em̄ sunt Tartari arrogātie q; dñm Impatorē suū Cham id ē filiū dei appellant: & oīm aliorum odiofissimi sunt & neminē nisi seinuicē diligētes. Secta vero eorū et Religio facilis: falsa: et nobis plerūq; est odiosa. Credunt tñ vnū deū tam visibiliū qm̄ inuisibiliū factorē & tam bonorū in hoc mōdo & alibi qm̄ penarū esse datorē: nec tñ oratōibus vl̄ laudib⁹ eundē venerari conātur. Nihilominus etiā hnt Idola quedā de filtro ad imaginē hoīs cōfecta qb⁹ imolando varia obsequiorū sacrificia ostentāt: hui⁹ rei verū vetus et vulgare puerbiū siue exemplū apud nos hētur. s. hic terminus Datterman. i. vir siue imago Tartarorū vti etiā vulgari⁹ Docken appellamus. Venerātur etiā ipsi solē et lunā et p̄maxime Ignem p̄ quē oīa purgari oportere vaticinātur: Cum aut h⁹ mōi sua Idola erigere: volunt cōueniunt dñe mulieres Baronū et principum tale Idolū faciētes cui varia obsequiorū sacrificia iuxta ritum suū im- pēdere vidētur. De cibariis em̄ suis añ cōmestione eorundē partē Idolo offerre noscuntur: s̄lr de potu facientes. Impatori vero suo Cham vnum Idolum maius ceteris et elagātius faciunt id añ stationem Tentorii sui pōnētes et equos ac Camelos aliaq; munera maxima eidem offerentes: que aīalia oblata occidunt & comedūt nullum ex ossibus confringēdo sed igne omnia cōburunt. Huic etiā idolo ad meridiē locato se omēs inclinant. Preterea Nichaelē magnum ducē Ruschie ad idolum Cingistā se inclinare renitētem crudeliter occiderūt. quos et alios ritus diuersimodos magna ob- seruare diligentia nituntur. Vt autē de plurib⁹ & maximis paucissi- ma inserā. Cū p̄dict⁹ Cingistā a Caspiis mōtib⁹ repulsus in terram suā reuersus esset varias leges tulit et Statuta hec gñaliora. Quo- rum primū est. Quicunq; in sup̄biā elatus p̄pria auctoritate absq; Principum electione ad ipsum Impium aspirauerit Is sine miseri- cordia occidatur. quare Chimichā nepotē Cingistā id nitenrē oc- ciderunt. Secundum est Vt ipsi Tartari amodo habeāt et affectēt sibi vniuersum orbē subiugari. Nec cum alia gente pacem ineant donec ipsis subdatur. Addidit tamen idem Cingistā ab alio eos tempore succedente deuinci debere et Sectam amplecti eiusdem. Tercium est Vt diuinatōibus suis sicut antea augariis auruspitiis yeneficiis ac incantatōibus (quibus responsa demonū recipiūt)

Plures & pri-
cipaliores le-
gumlatores
scriptura cō-
memorat. s.
moysē apud
hebreos. Eo-
roneū grecū
Mercurium
Trimegistū
Solonem A-
thēniēsem
Liguriū lace-
demoniēse.

intedat. Quartū q̄ p millenarios & centenarios & decanos omnes
eorū exercit⁹ ordinēt & dirigāt. Quintū edictū generale est & sta-
tutum Cham vt vbiq; capiunt a tartaris vel seruis eorū muli-
eres hostiū suorum: quātecunq; ipse sint ab ipsis teneatur. Et ipsi
tartari vñ serui eorundē ipsis mulierib⁹ vtant & abutant ad libitū
tanq̄m in ppetuā seruitutē redactis. Viros vero captos dēptis ar-
tificibus penitus occidant. Sunt autē tartari hoīes sodomitici ad
placitū etiā cum brutis aīalibus cocuntes. Sextum edictū. Qui-
cunq; tartarus quēcunq; equum & vbiq; rape potuerit cū non
sit tartari suus erit. Septimū edictum est de viatoribus. s. quicunq;
tartarus vel seruus eiudē viatorē aliquē nō tartarum sed alienum
cōprehēderit in seruum eundē habeat ad libitū etiā data licētia
occidendi: dum idē rebus mercator nō sit et non habens Bullam
impialem licentiarīā. Sunt autē duo genera eorū diuersa ideoma-
ta & vnicā legē ac ritum hñtia: vt Galli & Alemani. Fides autem &
spes eorum reposita est. Post hac viuere eternaliter mundo alieno
& incognito quē describere penit⁹ ignorāt. Et ibi ad libitū iuxta
eorum merita reficiant: malicie si vero punient maxime Cingisā
dei filium (vt asserunt) nō venerātes. Cum vero moriunt Tartari.
Hunc modum horribilē obfuant & viciosum: Si defunctus popu-
laris fuerit Sed diues & abundās. tunc portatur funus extra ten-
toria ad locum in campis ipsis placitū & electū vbi tota ei⁹
familia clam conuenit: ibi foueā maximā faciunt. Hunc sepelien-
dum vt infra laicius patebit plangēdo sup cadauer obseruantes.
Sepelitur em̄ talis cum suo tenteriolo in medio sedens eiusdem
mensa vna apposita cum alueolo carnibus pleno & Cipro lactis
lumentini similiter iumento vno. Sepelitur etiā equus suus cum
eodē: Alium vero equū comedunt plangētes: salua Cute quā ferro
replētes sup quatuor postes ponunt in defuncti signū & exemplū: vt
in alio mundo equitet sicut & hic & nutriet. Ossa autē illi⁹ penit⁹
cōburunt. Si vero Baro satrapas princeps aut Comes aut nobilis
eorū fuerit: sicut faciūt nisi q̄ hoc vnū ex magnificētia apponūt
.s. tumalādo eundē vnum sclauorū. i. suorum fuorum emptorum
quē moritur⁹ petierit cū in ortuo viuum in foueā ad pedes defuncti
sepeliunt inuitum & ligatū equum vero supstitē salua cute eiusdē
comedunt: & cutē p paruiſſima fila scindunt in exēplum. q̄ntum
hic terre h⁹mōi filo cōphendere demeritiq; poterit. tñ spaciū & p-
prietatis in alio mūdo defunct⁹. Idem baro comes aut nobilis cō-
sequitur. Hunc ritū et verisimilē ipsi obfuare vident. Hic finis vite
& spei eorum voluptas et bñtudo. De potentia vero et futura eo-
rum destructōe nunc dicemus lucundū esse et oportunū ducimus

Sodomia eorum. De hoc
pctō sodomitico et pena ei⁹
dem in Vin. li. i. c. cētesimo &
6. In infra eodē de cōcubitori-
bus masculorū: vide apostolū
paulū ad Corin. 6. c. 2c

Fides et spes eorum
Reposita post hanc vitam.

**Sepultura eorum commu-
nisset vulgariū.**

Et nota qn quis eorū infirma-
tur tūc hasta vna nigro filtro
.i. pāno circūuoluta an statio-
nem suā erigit & tūc nemo p-
teringrediētū intrare audet:
& mortuus sepeliūt occultius
vt fieri potest.

**Sepultura pomposa Baro-
num & Nobilium.**

De Sclauis eorum & captiuis
homib⁹ siue christianis siue
Saracenis mira habent li. 29
Vin. 34. 2c. partis tercię.

Potentia eorum.

Nam tartari qui antea paupes despecti et abiecti Sclauī ac tributarii fuerunt Regis Indiē scilicet vt supra cōmemoratū est. Terrā eā scilicet indiā ingressi subordināte dei iudicio et populorū peccatis exigētibz. Rege Dauid ab ipsis occisio et oībz vastatis/ cū spoliis ingētibz egressi diuites facti/ sup oīa colla nationū orientaliū potenter dñi effecti sunt. Sic quidē nulli homī cedentes/ a tartarea fere vsq; ad ortum solis/ et ab ortu solis vsq; ad mare mediterraneum dilatari sunt/ et in numerabilia regna suo domineo subiecerūt. In omībz vero terris ab eis destructis ppter eorum inhumanam deuastatōem fames eos validissima semp inseqtur: vti postea tunc in Vngaria actum est Anno dñi. M. cc. et. 42. p Bato eorū principē q; pre nimia fame Hungarii mortuorū corpora occisa comederunt. Inde tanta victoria et fortuna succedētibz/ de Indis reuersi ceruicem supbie erigentes ac totius mundi subiectiōem presumētes ad

Perfidem: Nota perfi & medi-
indi/ethiopes regna nō modi
ca f. Ro. Impio paria hnt cū
matribz & auis: filiabz & ne
ptibus copulant: de his libro
Vin. i. c. 87. ptis prime

**Transitus eorum ad mon-
tes Caspios & obitus Cin-
gista.**

**Titulus Cham et Sigilli
eiusdem**

**Proprium nomen Cham
Gog et Nago g frīs sui**

**Quinq; Soldanos iter Sa-
racenos esse et regnare di-
cunt. Est em Soldan⁹ hal-
lapie Mofoal: Niniuen: Ba-
bilonis: Damasci: & Solda-
nus Iconi⁹ etc.**

Principes vero & Satrape eorum admirandi dicunt.

Corasiminos tanquā ipsis ppinquiores legatōem miserunt man-
dantes/ q̄tenus Cingistā et exercitium eius in dñm suum suscipe-
rent ppetuisq; seruijs et tributis agnoscerēt eundē. quā petitiōis
legationē Corasimini egreferētes/ legatos p̄dictos omes penitus
occiderūt. quare Tartari indignati cōgregatis suorum exercitibus
terrā Corasiminorū (plerisq; quos inuenerūt occisis) deuastantes
depopulati sunt. quibz ppetratis Persidē inuadētes: Ciuitatē in ea
centū portarū Sapham noīe obsiderunt/ et triumphauerūt de eadē
Inde deuictis leorgionis/ ad montes Caspios trāseuntes. Nutu di-
uino/ repulsi/ Inde nil efficiētes reuersi sunt. qua reuēsiōe Cingistā
impator fulmie p̄cussus est. quo defuncto Impium de vno in alter-
rum t̄pis successu deriuatū est & translātū. Vt vero arrogantia eo-
rum lacius demōstretur. Titulus principis Cham & sigillum dili-
gentius inspiciatur videtur necessariū. Titulus cham est. Dei forti-
tudo & omnium hoīm Impator. Sigilli sup̄scriptio. De⁹ in celo
et Chuikut Cham in terra/ dei fortitudo: oīm hoīm impatoris si-
gillum. Imitātur em illā sacre scripture sententiā vt ipsi potissimū
glo riatur. s. Caelū celi dño/ terrā autē dedit filiis hoīm/ hoc ē ipis
s. Tartaris. Propriū vero nomē impatoris est Gog & fratris eius.
Nagog/ et hoc lingua aliena: quod nomē. s. Nagog ipsi iure heredi-
tario hnt & obtinēt/ a secūdo filio ipsi⁹ Iaphet noīe Magog nepo-
te noe/ A quo oēs Scitice gētes emanarūt. vt Gotti: Hūgari: Dani:
Huni: Turci: Tartari & his cōsiles. De quo Gog hētur Ezechielis.
38. c. et inde sequenti: Respondet autē ipse Gog siue Cham nomē
Impator. Regū siue nostrorū siue Soldanorū legatis/ ad se missis
et in cōspectu suo astantibus: nō ore p̄prio/ sed p medias psonas

De his mon-
tibz & popu-
lis habet in
Spe. Vin. li.
29. c. 89. pt
tercie ibi va-
rie opiniōes
recitant. Et
de ipis Geor-
giōis: & suo
Cotholicon
libr. 3. c. 92.
Sūt enī Ge-
orgioni xpī
cultores: rē-
greorū hū-
tes persis vi-
cini lōgo tra-
rū tractu a
terra p̄missi
onis distan-
tes/ quorum
dominiū vs-
q; ad mōtes
caspios extē-
dit. de quo
iū Vin. li. 30
c. 93. pt̄cie

Gog & Magog/ hee gentes et Reges sm beatū Methodiū in libello de fine mūdi in numero sunt vigintiquatuor: scilicet
Gog et Magog/ Mosach & Tubal & Anog et Ageg et Athenal et Cephar et Pothim/ Hei et Libii/ Cunei et Pharilei ac
Ceblei/ Larmarchiani et Chachanii/ Amaharte et Agsimardi/ Alaiet Anufagi q dicunt Cinocephali et Caribei & Tasbei
et Philolomici et Arcenei et Salterei: Hii vigintiquatuor Reges reclusi consistunt intrinsecus portarum Aquilonis/ quas
scriptura cōmemorat exire debere in Aduentū vel regimen Antiehristi/ et quorundā opinio fuit et est (tamen meo & ple-
rumq; doctorū iudicio remoto) eos dudum vel sub Turcis vel Tartaris exiuisse. De quibus infra et in textu suo loco la-
tius patebit.

& nō nisi per medium. Ignis more eorum ad suam audientia pro-
 factis atq; variis incantatiōibus mulierum velatarum purgatis: et
 coram se in terra siue pauimento (nullo tamē limite hosti sub ca-
 pitis pena calcato) cum tria capitum in terram collisione pstra-
 tis et inclinatis. quoniā tante ipsi superbie existunt q; minim⁹ no-
 bilis Tartarorum digniorem se gerit omni Rege & principe chri-
 stianorum & Saracenorum. qua autē Pompa siue solennitate ipse
 Gog hoc est Cham imperator intronizetur / eloqui nimis prolixū
 & tediosum dinoscitur. Nisi et breuissime q; maxima Baronum
 Principum & Ducum multitudine congregata / loco ad hoc spe-
 cialiter apto et in Campis solennisato in sedem et thronum aureū
 ipsi cum Tartari locare videntur dicentes ei. Volumus et roga-
 mus atq; precipimus vt domineris omnibus nobis. Tunc dicet &
 respondet ipsis ipse Gog. Si vultis me super hoc regnare? Nun-
 quid parati estis vnusquisq; quod vobis precepero facere? quēq;
 vocauero venire? quocunq; mittere voluero pergere? & quem-
 cunq; occidi precepero occidere. Respondent ipsi: vtique. Tunc ille
 Gog inquit: Ergo oris mei sermo de cetero gladius meus erit.
 Id omnes cōmuniter consentiunt / variis pompis moribus & so-
 lennitatibus ad hoc obseruatis. Hic itaq; Cham siue Gog fetuens
 et estuans in hominū prostrationē quasi clibanus succensus a co-
 quente secum habet exercitus quinq; suo dominio seruientes: per
 quos expugnat omnes sibi contrarios et rebelles. In finibus Persi-
 dis habuit principem Baiiothonii nomine qui et tunc ipse Pagan⁹
 et totam terram Christianorū ac Sarracenorum vsq; ad mare me-
 diterraneum / et prope Anthiochiam ac vltra per duas dietas suo
 dominio subiugauit. Ita q; a capite Persidis vsq; ad mare quatuor
 decim Regna parere tunc ei dinoscebantur. Est etiam et alius dux
 Thartarorum nomine Corenzam versus Christianos in partibus
 occidentis: qui habet sub se annatorum sexaginta milia. Stans ibi
 ne super eos repente iruant Christiani. Baroch vero eorum Prin-
 cepts potentissimus dempto Cham / omnium Tartarorum maxi-
 mus / suis benignus et reueritus ab eisdem / Hostibus vero Chri-
 stianis et Saracenis omnium terribilissimus / qui cum Hungariam
 et Boloniam: vt supra commemoratū est ingredi tendebat: Demo-
 nem consuluit: qui id faciendum persuasit promittēs se ante eum
 tres spūs fortissimos & ad bellum abiles missurū: scilicet Spm di-
 scordie: Spm timoris: & Spiritum terroris / quib⁹ Hungari ita ter-
 riti & destrueti / versis tergis hostibus Tartaris victoriam nō mo-
 dicā dedere. Hic itaq; Baroch / habet in exercitu suo plusquā sexin-
 genta milia pugnatorum videlicet centū milia et sexaginta milia.

Solennizatio Gog id est
 Cham

De Principe Baiiothonii

Dux Corenzam

Baroch Princeps

Nota super illo verbo
 demonē cōsuluit

Item sicut sūt varia genera &
 nature angelorū bonorū: sic
 etiā demonū et diuersimode
 eorundē residentie & pprieta-
 tes. vt pater in Vin. li. 9. ca.
 62. et sequētib⁹ ptis secunde
 ppulcra notant ibidē: & plus
 de eisdē libro primo c. x. ptis
 prime. Et plus de locis eorū
 infra fo. 28. in margine 2c.

Exercitus Cham

Eorum desolatio

Mos et astucia Tartarorū
in obsidione yrbium

Titulus Tirannidis Cham

Tirannorū conditio Calliditas & neqtia in sex considerat Primo . s. in se se excellētium extinctōe. Secūdu Simulate iusticie et equitatis ostensioe Tercio in potentū occisione. Quarto in penarū excogitatione. Quinto in fauorē malorum iustorū afflictioe. et sexto in innocentū occisione. Sup primū vide Exodi. 1. Iudi. 9. et primo Re. 22. c. 26. Sup secundū vide Iudicū primo. & 4. Regū. 21. Iudicū. 3. et Hester 3. de Amon Danielis. 3. de Nabuchodonosor. et. 1. Machab. 1. c. Super tertium. Exo. 6. 7. et. 8. ac. 1. Machabeorū. 13. et Math. 7. c. et aliorū multorū innumerabiles historie clarescunt

Tartarorū: q̄dringēta milia & alia cētēna milia tam xpianorū q̄m aliorū infidelīū. Porro cham habet exercitus qnq; quorū numerū nullus p̄t numerare. Hec est potētia populi & imperii Tartarorū. Fertur tñ et ita est eis vaticinatum q̄ ab alio tpis successu p̄sterni debeāt & supari: cui⁹ rei euētus iam dudū instetisse videt. Reliquit em̄ supradict⁹ Tamerlanes duos filios se defūcto successores: qui discordia regni laborātes tñ effecerit ne partorū siue Tartarorum impiū posse rursus emergere videat Turcis em̄ et Saracenis indies opprimitur & q̄ssatur. Cui⁹ rei & euētus vaticiniū diuinū Ezechiel hētur. c. 39. in verbo Tu autē fili hois vaticinare aduersum Gog: & maxima ibi sacramenta sunt summis theologis cōmendanda. Ru. per meam fidē O Arnestes tuā expgentiā et oris facundiā Dñi hic nostri sat admirari nequeunt. Oliueri tu frater qd censes. satī rem omnem? Oli. explanauit satis. sed tuam indiscretionē antea nemo quiuit cōpescere: Obmutescē igit rogito et dñm Arnestē nusq̄m exerceas. O Arnestes quis tñ terror eorum? quo tñ terrarū Reges & Tirānos tam vestino strepitu deuincerunt. Ar. orsus hoc vnum tirānidis p̄dict⁹ Tamerlanes obsidionib⁹ yrbium habuisse in vsu fert: q̄. s. Prima die albo tentorio ytebatur: Secūda rubeo. Tercia vero die nigro: qui se in albo sedēti dabāt salutē cōsequēbatur. Ru. beus color moriendū: Niger ciuitatis excidiū et om̄ia in cinerem cōuertenda indicabat. Hoc terrore gentiū dictus Tamerlanes triumphauit. Hñt etiā alias callidas et mirabiles astutias ipsi Tartari de quibus historici lacius cōspiciātur. Fertur em̄ p̄dictū Tamerlanē suorū cuidā familiariū sup tali se crudelitate redarguēti cōmotum. distorta facie ac spirātib⁹ ignē oculis ita respōdisse: Tu me hosē arbitraris? falleris credito: Ira dei ego sum & orbis vastitas cauero ne post hac mihi occurras. Oli. mi Arnestes que te idultria donauerit ornaueritq; hoc facile cōsiderauim⁹ q̄ rem omnē vt ne quid min⁹ tam clare tā lucide succirētīm et tam breuiter elocut⁹ es. ita vt penit⁹ nulla egeat inquisitiōe. Sed vnum respōde rogito. Vtrū ex Tartaris iam sis reuersus vel adhuc alias regiōes plustrat⁹? Ar. faxo: tñ hoc vnum pl⁹ estimo necessariū. s. cenā capere: letari atq; inceptā puinciam psequi in crastinum: Sic salua licētia nunc abeo vos valete. Ru. mane. Arnestes. Ar. nō sed crastina reuertar. sitis felices viri iucundissimi. Oli. o mi Arnestes ne frustra te expectetur. Ar. ach mi praeceptor Oliueri: num dixi reuertar? Oli. dixti. vade feliciter. O dñi recedit nunc Arnestes. nos quid faciemus? ce. nabimus. vos omnes ad cenā inuito & inuitatos rogo. Bal. sequar vicinū Triphonem. Tri. orsus. manebimus. Oli. bene. tu frater Rudolphe procura et tabulam ornatō. Ru. faxo.

IX

Drama Quartum

Balbus	Triphon	Oliuerius	Rudolphus
Orator	Phisicus	Doctor	Laicus

Bal. tu Triphon quid existimas? putan Arnestes Incepta cum triumpho psequatur? Tri. puto equidē et tam supbe quasi nemo nostrū opponere se audeat. Bal. per meā fidem timēdū. Oli. Boni viri sitis hilaris animi et edite liberales. tu ne curato Arnestem Balbe sumus et nos homīes: si quid ipse loquitur exemplo siue expgētia loqmur et nos animo sciētia & auctoritate maiorū. tu Balbe hac noctiū historiarū volumīa verte. Triphon: Tu ingeniū sollicitator ego mecū si qd habuero nō celabo: Ru. Necessariū erit frater mi: nō dubito quin maiora et difficiliora multū afferat Arnestes. Oli. Cui dubiū? scīm? quidē faciliora semp ante re difficiliora. Sed qd tum? nos lras nos scientiā: nos etiā Arneste maiorū ac doctorum noticiā non modicā habere nō diffidimus: quorū lris et doctrina Arnestes plata et etiā pferenda p strepitu calcabimus. Sermonē iustum & p breuē satis de Tartaris fecit bone tu salutis vel modicum vel penitus nihil attulit hucusq. Ru. O bone frater & dñe mi Oliueri bene sentis. Hoc quidē est ego qd cōquor. Oli. hui mi frater tu file tantum singula laute et placite exequamur: Vos dñi mei edite bibite et letamini: tu Sofia histrio fac organis & cythara benefonātibus vt lucundemur.

Drama Quintum

Arnestes	Rudolphus	Oliuerius	Balbus	Triphon.
apostota	Laycus	Doctor	Historic?	Phisicus

Ar. hesternā luce tremebūd⁹ huc intro accesserā sed audaci aīmo inde abierā: metā posui narrādorū seqntiū cui nō dubito rñdere nō potuerit Nemo vlt Tartaros vel Turcos vidit vnqm: qre libera haud īmerito dicēti dabit eloqndi facultas. Ru. ach ach ech. ex in puīso q audio: ingrediar priusqm fores pulset triumphū tam magnificū narratur⁹. Oli. quid cabinas frater? Ru. hui: Balb⁹ & Triphon int⁹ ne sunt? Oli. sūt. Ru. O nunciū mecū iocalē afferro. Bal. quem obsecro? Ru. psto ego dicā. Cum iā in vico hic sinistro clam yrinā picerē: pterit Arnestes victoriā sibi oīno pmittēs: asserens vos reū expgentia se se victurū: & sibi ipse prudētissim⁹ esse videbatur: q audiens ego subrisi et ea oīa vñs statui reuerentiis fore pmulgāda. Oli. quis pulsat foras? Ru. Arnestes. Sofia aperi. Ar. saluete dñi mi. Oli. et tu fautor pfecte: hic paululū cōsedeas. Ar. fiat. sedeat et vos Balbe ac Triphon. Rudolphe tu quid agis? Ru. parum: iam adquiescam. Oli. mi Arnestes Nōne heri tu in Tartarorum explanatione dimiseras? Ar. dimisi. Oli. tu ab eis secedens quo profectus fueris nobis iam recitato. Ar. faxo. sed vnum oro verbis ne meis tedio afficiamini. Bal. minime gentium

Disturbium ac diffortunium Tartarorum fuit ex causa eorum maxime arrogantie. Nam deus resistit superbis: humilibus autem dat gratiam. Ergo non superbiere sed nos semper deo humiliare debemus. Humiliare autem nos debemus Primo petitione diuina. Secundo famulatu dominorum. Tercio gubernatione subditorum. Quarto ratione iurgiorum. Quinto religionem clericorum. Sexto exultatione primorum. Septimo & ultimo reputatione minimorum. De primo vide de Abram erga deum Gen. 18. c. de Gedeon erga Angelum Iudic. 6. c. de David. 2. Re. 6. c. plus de eodem. 2. Re. ultio c. Pariter de humilitate Magorum Math. 2. c. de Centurione Math. 8. c. De secundo Agar Angelus precepit humiliari sub manu Sare Gen. 2. c. David humiliavit se erga Saul. 1. Re. 18. et. 26. c. 1. De tercio ysaie de humilima excusatione moysi ad deum ne talis sibi prelatura daretur Exo. 4. c. De quarto humiliter cunctis debet prelati respondere. Nam mollis sermo siue responsio frangit iram. Durus autem sermo furorē prouocat. De quibus vide humiliationem Iacob & Esau fratrum adinuicem Gen. 33. ca. de David ad Saul quoniam fieri debebat gener eiusdem 1. Reg. 18. ca. De sexto respice speculum Clericorum scilicet Ioannem baptistam. ut patet Io. hannis. 1. ca. Et sic de aliis que iam breuitatis causa obmittuntur.

quis enim tam rudis: rerum qui nouitate & expti facundia non delectet? Igitur incepta persequere. Ar. Cum duos annos in Tartarorum curia commoratus fueram: cognitis eorum fallaciis: turpitudinibus & viciis: in alias regiones placuit transmeare. Oli. et non tu ibi Arnestes religionem inuitas? es? Ar. minime. Oli. ultra prece. Ar. & fama & auctoritate indies Turcorum accrescentibus: ac Tartarorum inualescente disturbio: altute et clam negociatorum Christianorum studio et iuuamine ad Saracenorum pater Turcorum terras inde profectus sum. Ru. mi Arnestes melius fuisset et honestius. s. Ar. non inquam noui quidem ego homines illos: nisi via eadem: alia vero saluus abire nulla potuissem. Interea ibi conuersatus tantam iusticiam polliciam et bonitatem reperi apud eosdem Turcos et Saracenos: ut sat illud admirari quis nequeat. Oli. ita placuit scilicet vxore prelatitas: Veneris voluptas: & vere virtutis impuritas? Ru. hin iam te frater commendo: mi Arnestes ita ne licuit te viuere? Ar. quomodo. Ru. ut paternam sanctam & salutare nostram religionem desereres. Ar. Potin tu tacere Rudolphe? Ru. possum. Ar. tu mi pater Oliuerii auscultare? Oli. possumus. sed quid opus est festo? vides quoniam tempus est et hora transit: rem ergo persequi maturato. Ar. faxo. Ita in Armeniam ad Calapinum Turcorum dominum & Principem maximum profectus sum. Cuius et successoris Curia per annos quinque conuersatus: que viderim: nouerim ibidem atque audieram succinctim et breuissime explanabo. Sed postulo Samuelē Mosaisce legis doctorem. Iudeum huc aduocari: ut nostris altercatōibus intersit prophetarumque spiritum aperiat: et veteres serie Testamenti equo iudicio demonstret. Oli. vocetur: hin Sofia Serue prope accersire vicinum Samuelē iudeum: ut veniat presto et sine mora. Ru. iam venit ecce pulsantem aperietur. Oli. orsus aperiri.

¶ Drama Sextum

Oliuerius Samuel Balbus Triphon Arnestes Rudolphus Doctor Iudeus Orator Phisicus apostata Laicus Oli. Rabi Samuel cur huc vocatus sis rem ita intelliges. Arnestes hic noster familiaris de diuina religione aliqua narrare intendit: vbi forsan veteris legis testimonia et iudicia referre in publicum. Hic opere precium erit: quare te aduocari hortatus est. Hortamur ergo ego et aduocati hic nostri ne excusationem ullam siue festum efficias: sed fideliter attendas. Sam. Si ita est licitum faxo. Oli. licet tu incepta Arnestes persequere. Ar. fiat. Sed ne verbis me tantum Domine Oliuerii insistere cogites. Primo diuinam prouidentiam et figurationem. Secundo Celeste et naturale iudicium Tercio rei ipsius manifestam expgentiam ad aures vestras deducam iudiciarias. Oli. ab alto spiritum trahis.

Itē Abrahā
suo tpe pri-
mus a dilu-
uio idolatri-
am cogno-
uit esse falsā
atq; inanem
Et sic verum
Deū adora-
uit. vt i Vin
li. i. c. cente-
simo et. 3. in
fine.

arbitraris forsan pariter & nos seduceres? falleris credito. **Ar. nō:**
auscultate tamē si saltem datur libertas loquēdi. **Oli.** datur inq̃m.

Ar. probe. Abram filius Chore de hur Caldeorū oriundus nepos
Nachor Regis assiriorū - qui inde Abrahā vocatus multorū pater
populorū (cui dei misericordia et pietas nusquā defuit) Vxorem
habuit noīe Saram: sterilē tñ - que suā egreferens sterilitatē. Agar
ancillā Egyptiā sponte Abram viro (vt ex ea plem suscipet) tra-
didit vxorē: que cum cōcepisset a dñā sua Sara in fugam cōpulsa
est: quā mestā & tristem. Angelus dñi inuentā cōsolatus est dicēs -
Agar ancilla Sare vnde venis aut quo vadis? que respōdit: a facie
dñe mee Sare ego fugio: Dixitq; ei angelus reuertere ad dñā tuā
Saram & humiliare sub manibus eius. Et p̃trahens sermonē. An-
gelus inquit multiplicās multiplicabo semē tuū & nō numerabi-
pre multitudie. Et deinceps ait - Ecce Agar cōcepisti & paries filiū
vocabis nomen eius Ismahelē: eo q̃ audierit Deus afflictionē tuā
Hic erit hō ferus manus ei⁹ cōtra oēs - et manus oīm cōtra eum:
& e regione fratrū suorū vnuerforū figet tabernacula: & dux erit
duodecim principatū siue regnorū - qđ ita factum in Ismahele &
eius seq̃tibus ad oculū cernim⁹: & hoc ex ea figura diuine puidē-
tie & sufficit ad primū. Ad scđm vero. Oli. haud ita licet Arnelles
nodum q̃ris in Cirpo & exordiū facis infra mēse: rem cui⁹ mini-
me describere possem⁹: & principū falsum est & cōsequēs ad qđ
aspiras est cōcedendū. Putan tu: nō sciamus quis filius fuerit an-
cille q̃s vero libere & q̃lis cuiq̃m repromissio facta? Repromissio
qđem p̃ angelum ppter Agar cōq̃litionē & cordialē lamētationē
facta est Ismaheli adhuc nascituro: que & q̃lis fuerit li. Gen. c. 6. &
sequentibus respicias. Huiusmodi gratiosa repromissio fit hodie
omni peccatori penitentiā agenti. Hoc factum vero est - antequā
Deus pepigit fedus cum Abram - quē inde abraham tanquā mul-
tarum patrē gentium vocitans constituit: signoq; federis legem
circumcisionis instruxit. Inde deus ex Sara senescente: masculum
sibi nasciturum predixit - cuius nomen Isaac vocari debere voluit
Cui et sequatib⁹ deus benedixit. Per hoc etiā nō maledixit Isma-
heli - quia i saluādo genere humano paternis nō impedit p̃iudiciis
clemens predestinatio diuina: cuius rei centū aut mille hystorias
habem⁹. Quare exorantē abraham super Ismahelem De⁹ miseri-
corditer exaudiuit. Etiā Ismaheli benedicēs. Ecce bñdicā ei & au-
gebo & multiplicabo eū valde: duodecī Duces gñabit - & faciā illū
crescere in gentē magnā - et hiis finē fecit de Ismahele. Ultra vero
processit et ait Deus. Pactum autē meū statuā ad Isaac - quē pariet

Benedictō
ismahelis.

malus vt in Saul David & oībus aliis hoībus cōpertū est. Item fm Apuleiū philosophū platoniciū Demones sūt genere
aīalia: Ingenio rōnabilitati oī passiuā: corpore aerea: & tpe eterna De hoc Vin. li. 3. c. 99 ptis prime
Nemine paternis p̃iudiciis salutē & honores alsequēdo ligari oportere certū est Nā filius nō portabit iniquitatē pa-
tris: sed virtus cōsideret hoīs atq; conditio Per hoc ius in contrariū sonās nō arguit: iniquū enim foret filium Ancille
heredē esse cū filio libere: sed nihilomin⁹ fouendi & nutriēdi sūt Ancille filii & iure & naturaliter vt Gen. 25 c. hoc Cesa-
rea & Regia Maīestas. Iuxta cōditionū & virtutū merita limitare habet & pōt. hec Salomonis regis & prophete Alex-
andri Macedonis & ante Romoli et Remi natalia. Inde tres Petri vtputa Lambard⁹ Comestor & de tarentasio Et be-
ata Brigida virgo testari vident. Nihilominus tamē Abrahā possessionē suā dedit filiis Isaac & munera filiis Ismahe-
lis ancille Agar ne fierent heredes cū filio libere. vt patet Gen. 25. c. Generatōes gentiū zc. De his generib⁹ vide
Isaīa. 41. 43. 45. 47. 49. 21. 22. et. 23. c. scilicet Babilonis Moab Damasci Egipti Deserti maris Visionis vallis et Tiri onera
& plagas impositas Nec tu theologe latius interpretare et p̃fectius Infra est textus verbo Generationis zc.

Abraham Chore filius ex
hur Cal. Pro auus eius fuit
Saruch institutor duorū Reg-
norū. vt patet in Vin. li. 3. c.
98. ptis prie. Et de his etiam
patet. i. Paralip. i. c. de eisdē
Gen. xi. c. per totum
Sacramentū veteris & no-
ui testamentorum
Benedictio Ismahelis per
angelum.

Duplex est gen⁹ angelorū sci-
licet malorū & bonorum zc.
Boni sunt q̃ reuelant secreta
et archana diuina. vt Gen. 13
in annuntiatiōe Ismahelis et
Isaac. Itē multa & maxima se-
creta sunt reuelata Danieli p̃
angelū. vt. 9. 10. et. xi. c. e⁹ dē
Itē in cōceptōe Iohānis Bap-
tiste. In annuntiatiōe bñe Ma-
rie virginis Luce. i. cap.

Item et boni sunt iuuantes in
piculis. quia descēdit angel⁹
cū Azaria et sociis eius i for-
nacē Danielis. 3. c. Petro vin-
culis detento Angel⁹ apparui-
t in carcere liberās eundem.
Boni sunt informatores scili-
cet qñ angelus phibuit Abra-
ham occidere filiū suū Isaac
Gen. 22. c. Docuit angel⁹ pa-
stres inuenire xpm Lu. 2. ca.
Et de his plena est scriptura
vtriusq; testamenti verbis et
sentētiis. Mali autē angeli sūt
ipsi demones hoīm tortores
et etiā sunt spūs dñi sed mali
dānati. vt in exagitatiōe Saul
quia hmōi spūs dei pmissione
p̃nt qđquid possunt. vt patet
.i. Re. 16. c. sic. Job. i. c. & ali-
as in scripturis suis numero-
que mō pauca sufficiāt. Et de
corundē generib⁹ & cōditōni-
bus respice in Vin. li. 19. c. 62
3 et 4. ptis secūde Qualiter sci-
licet vnicuiq; hoīm duo ange-
li deputant Bonus scilicet et

**De generatōib⁹ gentiū earum
dem significatis siue sacramē
tis. vide in Vin. li. I. c. centesi
mo.**

**Sapiens dominabit⁹ astris
Quare deus p̄ Ieremiā dicit.
c. 4. A signis Cœli nolite ti
mere que gentes timent.**

Influentie Astrorum et le gum abrogationes

Ad laudē Astronomie iucūdū
dicitur scilicet fixas stellarū
imagines discernere & errati
cas suis locis nobisq; desig
nare: earūq; cōiunctōes. De
mum solis & lune defect⁹ lon
ge ante p̄dicere & p̄videre Ex
quibus plurima comoda cōse
quimur et nō parua picula vi
tam⁹. Sed rursus nō est dubi
tandū qm mendax & fallax sit
nostra scientia ad cognitōem
talē nobis remotā & frequēti
us incognitā. quis enī vnq̄m
hoīm nouit omniū & tam di
uersarū stellarū diuersas na
turas et effectus. et inde virtu
tes mixtas ex oībus: vt cū cer
titudine euentus determinet
earundē: q̄re haud ab re Astro

nomia quorundā etiā doctorū iudicio iudiciaria sit tua dicis. Irridenda est certe taliū hominū demētia: vt
scire velint in terris que in cœlo agunt: quasi consilio cœlestiū interfuerint virtutū. Cum domibus siue
edibus suis que agunt. Vxorū suorū stupris et fallaciis frequēt⁹ ignorant. cui⁹ rei ex pro crede Ruperto
Volunt etiā hmōi hoīes & plerūq; qui singularis sunt capitis (de prudentibus nō loquor) q; omnes actus
hominū frequēter astris necessitent: quod omnino cōtra summi Creatoris dispositōem & voluntatē esse
dinoscit. Sed bñ fatendū est Astra nos ad multa bona et mala fm suas cōiunctōes siue potentias (quibus
in nostra inferiora agūt) inclinare: quib⁹ tamē inclinātōib⁹ siue passiōib⁹ rōnabiliter resistere possum⁹
Veniens eleuans gladiū iracundus aliquē peutere volens. Ratōe tamen sibi p̄suadente ictū illū declinādo
in iocū cōmutat sic vt supra sapiēs dñabit⁹ astris: quod doceť etiā Ieronie. x. c. ibi A signis cœli ne ti. 2c.

tibi Sara vxor tua legitima anno altero. Sic vide Arnestes que et
qualis sit dei responsio: de qua diffinire potius diuinum qm huma
num est. Generatōes enī sunt gentium et populorum atq; misteria
fidei & alcius intelligenda: et hoc ad exordium tuum Primum. Ad
scđm / ne tibi tu solus esse sapiēs videaris tu Arnestes Triphonē
hic et mathematicū audi: scilicet q; semp magnifica gesta & orbis
siue sectarum alteratōes aut sanguinū effusiōes. Astra ipsa Come
tis & signis nature nobis iudicare videntur. Sic sapiens dñabitur
astris. Quare mirari nō debes Tartarorū victorias: Turcorū stra
ges: nostrorumq; Christifidelium difficultates atq; picula q̄cunq;
rerum iminentia: quoniā oīa dei nutu et dispensatōe verius eueni
re videntur. Vt vero rem ip̄am intelligas Triphonē id edocēdum
exorato. Ar. p̄funde loq̄ris pater: singlis parebo. Mi Triphon p̄æ
ceptor obfuāde si mihi est gr̄a in oculis tuis tua nos illustrare edo
cereq; industria nō dedigneris: fateor quidē inertā meā p̄sumptu
osam nimis et dño Oliuērio disciplicentē. Tri. nō est inertia Arne
stes sed qdam verborū ac rei ipsi⁹ satis temeraria p̄lixitas: quā nō
nisi summorū theologorū studio & iuuamine poterim⁹ terminare
Non ergo aīo sinistro sed dextro atq; amicabili dñi Oliuērii sentē
tiā accipias. Rogatui autē tuo & aliorū desiderio satis facere p̄lto
sum lubens et paratus. Ne autē cogites mi Arnestes tantā fortunā
Tartarorum & Saracenorum siue Turcorum cōtra nostre religio
nis iusticiā quicq̄m fidei seu Argumenti efficere p̄stareq; posse: cū
id partim dei dispensatōe: partim vero astrorum influētis et p̄no
sticatōibus (summi creatoris mandatum et dispositōem exequē
tibus) plerūq; p̄iorum iudicio fieri dinoscatur. Nā noue incli
natōes nouos faciunt mores: ex quib⁹ etiā leges noue & cōsuetudi
nes eueneunt & veteres abrogant. Ar. O venerādē p̄ceptor p̄ge
vltra. Tri. faxo. Sic his nouis inclinātōib⁹ et astrorum impetibus
electio p̄cedit volūtatis: duplici via. Vna via volūtas sequitur ra
tionis iudicium regulatum: et conabitur vti senatus vel vir prudēs
ordinare: vt in talib⁹ influēciis & ipetib⁹ firmet. Cōmunitas vulgi
si bonum fuerit obiectum ipsorum: aut conabitur obuiare insulti
bus et impetibus dictis si ipsorū malum fuerit obiectū. Id o oport
unum erit vt infra patebit cōdere leges: tum p̄pter humanā ne
cessitatē. tum etiā euidentē vtilitatē eiusdē. Verum etiā q̄q; priui
legia et leges abrogare. In rebus vero nouis cōstituendis euident
esse debet voluntas: vt a veteri recedatur: hac via iuris portio vna
cōstituit quā necessitas cōstituit. Multa enī sunt reipub: incomo
da in agendis occurrētia que sapiētes cōmodorū leniunt cōpensa
tione. Stulti autē nec vitare futura nec ferre p̄sentia p̄nt. Via vero

secunda huiusmodi impetus sequitur voluntas regulata ratione oppressa-
tunc modos viasque hominis cogitabunt ubi desideratis consecutis: de
lectationes adipiscantur & sua ingenia defendant. Ex necessitate tunc
oriuntur inclinationes & mores noui quibus assuefiunt & fit tacitus
consensus quoniam eorum obiectum propter impetum sensualitatis quaecumque
fuerit bonum videbitur. Et inde lex oritur consuetudine approbata quae
non minus quam iure scripta obstat. Inde maxime auctoritatis hoc
ius habet quod tale est quod non fuerit desuper necesse scripta comprehendere.
Hac via altera Iuris portio oritur ex consensu quibus portioibus
tutum ius integrari potest. Hoc. ff. Lex intendens dicit ergo: omne ius
aut consensus fecit aut constituit aut firmavit: omnibus cum ferendis
legibus populi: consensus est necessarius. Populus autem sensualitatem
primum sequitur: quae a Coelestibus impellitur. Adiutorium ergo in Coelesti-
bus legiflatorem habere oportet ut populus suo iudicio consensiat: alioquin
legiflator opus sile illi facit qui vulpes domauit ipsi quoque in pascuis
Gallum custodem praefecit. Et hoc ius est quod dicitur moribus con-
stitutum. Nam cum ipse leges nulla alia ex causa nos teneant quam
quod iudicio populi recepte sunt merito ergo quod sine scripto populus
approbauit tenebunt omnes. Constat itaque diligenter considerati:
eo quod moribus hominum leges adaptantur easdem esse mutabiles.
Non erit autem mutatio vel huiusmodi institutio nisi impetu et
consensu existentibus in populo. Neque enim autem ferri leges & con-
tinuari aut abrogari nisi iuxta Astarum applicationes tales: ut
premittitur impetus causantes. Cuius euidentis Cometae appari-
tio causa est. Sic pius erit ex consequenti credere configurationes
astorum & Cometae esse significationes & causas efficietes legum
Sectarum et aliarum rerum libero arbitrio subiacerere debentium. Ar. O.
Triphon Beata viscera que te portarunt. Tri. melius & verius beati
qui illa audientes custodiunt. Sic vir sapiens astutus & orator (ut
tuus Machometus) negotiorum mundi prudentiam & inclinationibus
discretiois potentiam habens: impetus coelestes praependens commotiones
in populo facere cupiens. Hic populum hortatur: persuadet & variis gestis
animos eorum corroborat & inclinationes ac impetus confirmat uti-
litates eorum & damna praenuncians. Vnde inter se homines confortantur con-
federaciones & pacta ineunt: quibus in agilibus se gerunt iuxta in-
fluxus qualitatem Aristotele dicente: In hominibus symbolum facilius est
transitus. Impetu igitur in populo existente: persuasio sapientis efficacissima
est: & motus fortissimi. Vnde suscitatur & ignitur animus populi & furit in
sui affectu: quare suscitare habet talis orator amicitias aut seditones
tripudia aut bella ad que astorum influxus populum impellere videntur.
Hic quoque orator si noticiam astorum & coniecturalis cognitionem aut

c i

peratoris ut factum erat. Nam cessare debent humana ubi diuina agunt: quia humana ipsa potest non pote-
runt nisi diuinorum & Coelestium solatio subleuentur. Necesse est enim terrena succubere cum Coelestia predicantur
naturas silere cum virtutes loquuntur. Et hec non tantum diuinitus vel spiritualiter intelligenda sed etiam corpo-
raliter & realiter. quia tanta est virtus vis et potestas Coelestium corporum: scilicet quia Sphaera Coeli tanta
celeritate currere & terram circumire dicitur quod nisi Astra haberet sibi contrarium motum occurrentia & eius cursum
retardantia tunc tali violentia cursus totam terram secum verteret etc. De his vide fratrem Vin. li. i. c. 20
partis prime. Nam quoque stellarum maior est tota et omni terra.

Adiutorium ergo in etc.
Et non solum legiflatorem sed
etiam reipsum ac patrie suae mag-
nificum defensorem huiusmodi adiu-
torium coeleste habere oportet. ut
Alexander ipse Macedo. de
quo li. Vin. 3. c. 97. patet primum
ac alii quod plures habuerunt. Et
praesertim ipse Mitridates Rex
ponti. qui nouit. 22. linguas &
tot gentibus ac regnis impare
voluit. quod scilicet ius uni-
cuique gentium lingua sua reddere
posset. In hoc Mitridatis nati-
uitate Astra maximam rerum ex-
pugentiam ostentarunt: quia Com-
eta splendidissima. 80. diebus
continue apparuit & suis radiis
oriendo & occidendo solis splen-
dore facile vincebat. futura
sanguis effusionem denotans.
ut li. 4. eiusdem. c. ceterisimo. &
50. patet prime mirabilia ibidem
recitantur.

Signa Coelestia & Cometae
Apparitio. De his expugentia
rerum est maxima. Anno enim ab
urbe condita. 400. et. 80. san-
guis e terra. & lac e celo ema-
nare visum est. grauissima pe-
stilentia subsequente. Theodo-
rico Astrogottorum. 2. in Ita-
lia sub Anastasio Imperatore
regente: Terremotus maximus
fuit Constantinopoli per quatuor
menses continuos. sed quid his
veteribus moror quorum indis-
finitus est numerus. ut infra
patebit sed quasi ad nostra se-
cula redeamus. Sub Friderico. i.
tres soles integri in occidente
simul visi sunt & post duas ho-
ras ceteris deficientibus qui
medius fuerat occidit. Inde
proximis annis sequentibus tres
lune apparuerunt & in media
signum crucis cernebat: quae
signa fuisse dicunt maxime di-
scordie in electione pape & Im-

Ingeniū & Cōditio Inuē-
torū Religionū et Secta-
rum

Sic Secte et rerum cultu-
re oriuntur
Deificatio hominū genti-
lium.

Victoria Iustiniani Augu-
sti. Hic Iustinianus optimus
platus & Impator dei populi
plusquā sui zelo salutē q̄rens
Mali autē plati tā spū ales qm
seclāres cōtrariū faciūt & ma-
le ac dānate his figurati fuerit
mali plati veteris & noui te-
stamenti. vt Exo. 31. c. 1. Regl
2. a medio vsq̄ i finē De heli.
Item. 3. Re. 12. 2. Paralip. 33.
Iohannis. 9. Et de Roboā. 3.
Re. 12. c. Et Esaie. 1. c. in ver-
bo Principes tui infideles &
furum socii

Sup verbo Compatiens.
Compatientia humana erga
deū & hoīem: vt amor se ex-
tendere debet & virtus ē mā-
fuetissima: quia Caritas oīm
virtutū maxia: q̄ aplūs paul⁹
testat̄ zc. Et cū hoc p̄ figuras
tam veteris qm noui testamē-
torū instruiamur diuinit⁹. Nā
multū captiuus cōpatiebat̄
Manfuetus ille Thobias pa-
scens eosdē. vt patet Tobie
1. & 2. c. Itē multa milia muli-
erū & puerorū filii israel ha-
bentes in p̄da et spoliis suis
vestierūt & remisert̄ liberos
vt patet Paralip. 28. c. Abra-
ham audiēs captum Loth ei
cōpatiens se morti et piculo
exponens liberauit eundem.
vt patet Gen. 14. c. Et de hac
& h⁹ mōi compatientia innu-
merabiles Historie veteri te-
stamenti clarescunt. In nouo testamēto apostoli cōpaciētes mulieri Chananee xpm exorauerūt p̄ ea. vt
patet Math. 15. c. Videns iesus flentē Mariā magdalenā & Marthā sororē eius conuerentē de morte fra-
tris Lazarū a mortuis suscitauit. Jo. xi. c. hmoī cōpassionē erga proximū pius Saluator multipliciter ostē-
dit: scilicet erga flentē viduam. turbam esurientem zc. Quare apostolus bene inquit scilicet. Caritatem
autem non habuero nihil mihi prodest ¶ **Nota.** Non nimitū auide phōrū oratorū poetarū et aliorū
Sectatorū hereticorū scriptis inuigilare ac quouis mō (etiā descendi gratia) eorundē secreta indagare li-
citū ducim⁹ ne diuti⁹ inherētes eisdē ex calice Babilonis deaurato. id est mundi voluptatib⁹ & heresum
deceptōibus bibere videamur. De his vide in Vin. li. 10. c. 42. partis prime.

Imaginū scientiā habuerit p̄p̄m orationib⁹ p̄sagiis & p̄digiis ita
inducet ac obumbrabit: vt ipm p̄phetam enuncient legib⁹ quo q̄
suis tanq̄m diuinis obtēperare student timore vel amore id incu-
cientibus. quē p̄phetā (si fata volunt) maxie pmouebunt suaq̄
stratagemata dirigent cū glorificatōne: sm abilitationē applica-
tionū astrorū hmoī impet⁹ facientiū. Ea via Secte multe oriuntur
& aliarū rerum culture p̄ novos p̄phetas & deificantur hoīes: vt
in libris gentiliū clarius edocetur. Quib⁹ itaq̄ Sectis & heresibus
longe p⁹ Machometā Cladem (de qua infra dictū sum) vndiq̄
in orbe pullulātib⁹ diligēter occursurus. Iustinianus em̄ tunc Au-
gustorū Princeps celeberrim⁹ leges et lura codicib⁹ diuersimode
dispsa Christiane reipu. cōsultur⁹: repēte ac sapiēter opa doctorū
exactissima in vnū corpus Ciuile ac legile redegit: hostesq̄ Barba-
ros Machemathanos in Asia & Arrianos Hereticos & Mandalos
scilicet in Aphrica Duce Balisario Patritio penit⁹ deuicit atq̄ de-
leuit q̄re Iusto Titulo idē Princeps vt astrorū mgr̄ & sapiēs dīa-
tor. Iustinian⁹: Elau⁹: Gottic⁹: Aphric⁹: Vandalic⁹: zc. appella-
tus est. Fateor tñ Deū suis toti⁹ opificiū Cœlestis scilicet: in illis se-
cretis ethereis p̄noscicatōib⁹ (vt s̄ in primis tractatū est) sibi refer-
uasse regimen & principatum. Ar. quis hoīm ingenia sat admirari
potest? Tri. hac versucia & cōiecturali intelligentia Machometus
pseudo p̄pheta vsus: ante iam dicti Iustiniani t̄pā maximū Christi-
ane fidei vere & sacratissime attulit incendiū & lamētabile distur-
bium: quod absq̄ dei tamen singulari dispensatione potuisse fieri
nusquā creditur. Quoniā Iohānes apostolus & euangelista Crisi-
Secretarius future tunc Religioni nostre per meretricem Turciam
destruende: & hactenus vna sua parte destructe compatiens. Hec
omīa sensit & futura p̄testatus est. Quomodo vero Secta hec or-
tum habuerit vbi & quādo - Dñi Oliuerii paternitas plus satis p̄t
enucliare. Oli. ne me senem tm̄ exerceas: est hic Balbus iuuenis &
historicus incepta qui largissime exequet̄. Bal. Iunior quidem sum
omībus: nec tamē id onus assumere queo. Oli. oportet et si quid
fuerit residuum ego ipse agrediar. Bal. vnū vereor. Arnestē scilicet
qui terras loca et Regna de quibus sermo habendus est omnia
personaliter perlustrauit. Ar. minime gentium variare: intelligo
quidem maximā rerum expergentiā Doctorum libris insertam: vt
nulla argutione indigeat tantum perge rogatus. Bal. fiat: vera ac
probata refert Triphon - scilicet q̄ ista nostra inferiora per ipsa
corpora supiora et Cœlestia regūtur: atq̄ necessitātur: p̄cedunt &
ipsa Cœlestia hiis nostris inferioribus - et quid futurum sit - clare
ac subtiliter nobis intimant mortalibus. Nec etiam huiusmodi

signa Christi saluatoris sentētie & sacramēta penit⁹ obtinuisse videtur: vt suis euāgelicis sentētiis & figuris ea occurrere oīa sepi⁹ est ptestat⁹. Percussio em̄ gregis pastore Christo Iesu saluatore nro quid figuratū sit dñi auscultate. Diuiserunt sibi inquit ppha vestimenta mea: & sup vestē meā miserunt sortē. Hoc est militerium & oīm flagellorū ecclesie Romane sacramētū. Nam vestis siue tunica illa incōsutulis & de superiori cōtexta est ecclesia sancta nostra mater Catholica spūs sc̄ti flatu cōstructa: fidesq; nra. Milites aut scindentes eandē: fuerunt ipsi mali Prelati ecclesie Oriētalīs heretici: Monachelites: Nestoriani: Arriani: Donatiste: & hīs cōsiles q suis falsis doctmatibus ip̄os Impatores Constantinopolitanos vti Eracliū oīm principē Clementissimū & sequaces eiusdē qmplēs. Affricanos etiā ita puerterunt q nō tm verā occidentalē ecclesiā Romanā spnerent. verum etiā eiusdē sponso & pontifices veros Christi vicarios & Petri successores vsq; ad mortem ipsi Augusti Oriētales psecuti fuerunt. Inde condignā laborū suorum mercedē Iusto dei iudicio Saracenorū strage cōsecuti. Milites vero tunicā illam scindere nō volentes: sed cognoscētes de superiori cōtextā et incōsutile dicebant nō scindam⁹ eā: sed de eadē sortē mittamus sunt nostri doctores sancti occidentales Augustin⁹ scilicet Ambro. Gregorius: Ieronim⁹: Thomas de aquino et Scot⁹: ac hīs cōsiles qui suis diuinis scripturis de supra id est spū sc̄to cōtextis nostros Augustos et Principes ac ecclesiarū rectores p̄lato tñ instruxerūt ne vllis pturbatōibus siue bellorum siue aliorum insultuū cōcussi ecclesiā ipsam nostrā Romanā atq; pontificē eiusdē spnerent: sed sepi⁹ ac frequēter ab ipsorū orientaliū infidiis et piculis liberarūt eosdē: quare nri occidentales Principes Ro. Impium & Augustalē dignitatē Pontifice annuēte: adepti sunt: & hoc admiliteriū Christi etiā ipsis Astris fauētib⁹ p nunc sufficiat. Modo ad ppositū accerlemus. Ar. regito. Bal. fiat. Radagaso oīm inmanissimo. Alarico successore eiusdē et mitiore: & Achaulpho Gottorum Regib⁹ ab Aglone egrediētib⁹ totā Germaniā: Galliā: & Italiā ac ip̄m Romā ferro flāmaq; cuncta p̄sternēdo deuastantib⁹: et sisia h̄mōi Athila hunorum rege agente Romanum scissum est Impium: Nam oīes pene occidentales regiones a Romanorum iugo et tributis insul- tibus illis deciderunt. Inde Astogottorū reges t̄pis successu Italiā & ipsam Romā partim regere partim laniare ceperunt. quib⁹ temporib⁹ apud Constātinopolim maximum terremotū fuisse cōper- tum est. Signa quoq; plurima in cōelo apparuerunt. In aquilone Cōelum igneū videbat⁹ & fulgurātes haste discurrētes. Et Cometa apud Dolosam apparens; Postea paulo tpe succedente terribilia

Figura scissionis orienta-
lis et occidentalis ecclesia-
rum. ¶ Domini Iesu sapiētia
non erat assuta. i. hic aliquo
Magistro edocta nam Iudeis
miratibus et dicentib⁹ in euā-
gelio quomō hic Irās nouit
cum nō didicit Ip̄se piūssimus
Iesus respondit: mea doctria
nō est de hoc mundo
Item in obediētia subditorū
id est Prelatorū orientaliū
cōtra ecclesiā Romanā quam
dñs saluator sub p̄sona Petri
instituit ranq̄m principalem
& matrem omniū fuit causa
oīm heresum & sectarū. quia
maximū peccatū est in obedi-
entia: que angel⁹ ex celo Adā
ex paradiso Saul e regno Sa-
lomon a timore diuino pulsū
lapsūq; dinoscunt. Et hec cau-
sa ruine totius Orientis: hoc
Christus edocet: factus obedi-
ens vsq; ad mortē. Mortē aut
crucis &c. Et hoc quātum ad
obedientiam:

Adeptio Imperiū occiden-
talis et deuastatio eiusdē.

Regimē Astrogottorū in
Italiā &c. Item Gotti in Italia
inter sediuī. Orientales As-
trogotti Occidentales Vise-
gotti dicti sunt.

¶ Est etiā & alia Secta Religi-
onis modernis quasi nostris
t̄pibus exorta in Bohemia sci

c ii

Manochelites
sunt qui vnā
tantū in xpo
esse naturam
putabant.

Nestoriani
sunt qui p̄di-
cant xpm na-
tum ex maria
virgīe tantū
ei⁹ promeri-
tis solū diui-
nitatem esse
collatam.

Arriani dicū-
tur a quodā
Arrio nomine
& fuit illi q
filium dei ab
eterna patrī
substātia se-
parare conā-
tur. his ver-
bis erat ali-
qn quando
nō erat et hi
erāt Affrice
seductores.

Donatiste di-
cunt filiū pa-
trē minorem
ac omnes ca-
tholicos esse
rebaptisan-
dos p̄dicant

licet heresis Hussitarum que Christi euāgelium penitus proficitur et de eodem aberrans singulares errores producit. Cōcludit etenī in p̄mis Romanū pontificē reliquis ep̄is esse equalē & nō maiore. Secundo purgatoriū esse nullū Ter-
tio vanū orare p̄ mortuis. Quarto dei et sc̄torū imagines esse delendas. Quinto mendicantiū religiōes demones inue-
nisse. Sexto Sacerdotes omnes paupes esse debere & elemosina sola cōtētos. Septimo Cōfessionē auriculārē nugacem
Octauo Quēq; sua posse peccata in asconso confiteri deo. Nono Cimiteriū inanē vsum. Decimo Sacerdotē quocūq; lo-
co posse celebrare. Vndecimo in horis Canonicis temp⁹ frustra conteri. Duodecimo Ieiunia nullius fore meriti. Trede-
cimo Sub yrag specie scilicet panis & vini esse cōmunicandū. Hui⁹ erroris & diabolice prauitatis auctores fuere Iohā-
nes Wilef. Petrus Tresensis. Iohanes Hus. Ieronimus hereticus. Iohānes Rochozanna. & alii sequaces eorundē. De
hīs & reprobatiōe eorundē Iohānes Capistran⁹ multa suo tempe descripsisse dinoscitur. Et nos deo propitio in aliis
adhuc futuris editionibus latius describemus. ¶ Sed etiam hanc ecclesie Catholice nostre veram & primā figurati-
onem obtinere nequeo scilicet in primo pente nostro Adam: & filiis eiusdē scilicet Cayn & Abel. a quibus. z. Ciuitates
ille descendere videntur: Vna scilicet diaboli ex Cayn: Alia dei ex Abel: hec Ierusalē Cōlestis. Alia babilon diabolica
superba. Nam in Adam tota generis humani massa iure damnata est: nec quis ad deum reuertitur nisi speciali gratia yo-
catus. De his vide in Vin. li. i. c. 57. &c.

Signa aerea: Cœlestia:
aquosa: terrestria.

Argumentum preterisse
antixpm sed falsum

Bisantiū vetustum est nomē
urbis Constantinopolis q ob
sui amenitatē domiciliū deo
tum sepius appellata est.

Origo Machometi

Secundū librū gñatōis sue q sequit & est talis. liber Generationis Machometi (pseudo prophete) filii Ismahelis filii Abrahā. Abrahā genuit Ismahelē (scilicet ex Agar ancilla Sare) qui Ismahel idolatra fuit maxim⁹. quē deus eiecit a domo paterna p̄cipiēs morari in deserto Pharan vt patet Gen. 21. c. Hic Ismahel genuit Cedar. qui genuit hamel qui Tebich. qui Hamessa. qui Ade. qui Adre. qui Adne. qui Mahack. idolatrā pessimū sacrificia filio suo Nisar facientem. Iste Nisar fuit secundus angelus Sathane p⁹ Ismahelē altissimū hñs vexillū quo inscriptū erat Vanitas mūdi sub quo ipse cōtinuo mltās innumerabiles decepit. Hic Nisar genuit Musar. q Alien qui Emolora. qui Melich. qui Vain. qui Luite. qui Galiben. qui Caph. qui Mirra. qui Cordai. qui Abolemenoch idolatrā pessimum. qui Abdemenech vero genuit Abdemutaliph. qui Abdalam. qui Machometū ex Emma vxore que fuit filia ciuitatē Arabie. Iste fuit Tercius Diabolicus angelus p cōfusione generis humani qui habuit vexillum altissimū in quo scriptū erat Concupiscētia carnis. sub quo ipse militauit vsq ad mortē Omnesq Sectatores sui dānatissime sue secrete. Necmirū si pessim⁹ fuit. qā fm apostolū ad Ro. xi. Si radix sancta & ramis & per oppositū. Si radix pessima. qualis fuit Ismahel & Ramus scilicet Machometus pessim⁹. Et sic patet Origo Machometi zc. quo ad genus & locum.

signa noctu visa sunt. Per Italiam Anno dñi quingentesimo & septuagesimo Ignee acies in Cœlo apparuerunt. Sanguis stillauit a nubibus futuram sanguinis effusionem prenotans & hoc de Cœlestibus signis. Inde in flumine quodam monstra aquosa duo formam viri & mulieris representantia apparuerunt: a mane semper vsq ad nonam cum Cæsaree prolixa vsq ad lumbos: aliam partem aqua tegebat: & hoc de aqua. fertur etiam hīs temporibus montem magnum fuisse scissum in Gallia: & cum Basilicis ecclesiis & hōibus eundem inhabitantibus casum & sonitum maximū dedisse: & hoc de terra. Inde succedente tempe ac Eraclio Augusto Impante. Ignis de Cœlo cecidit: Iris grandissima apparuit grauiissimis pestilētia & fame subsequētib⁹. Et ecce visi fuerūt Angel⁹ bonus & malus Constantinopolim p̄transeūtes et quotiēs angel⁹ malus Iussu boni venabulo domum aliquā pcusserat: tot ex eadē domo die sequenti obierant. Et quid vltra? In Grecia p̄digia multa & magna apparuerunt: que sane futuras Machometi Calamitates p̄tendere videbātur. Nam vno et eodem anno Cometa perlucidus apparuit Bisantiis: et puer quadrupes natus. Necnon apud insulam Delon duo monstra humanā speciem habētia visa sunt: multis aliis similibus hinc inde apparētib⁹. His indiciis ac signis et dei dispensatiōe exigentibus surrexit pseudo propheta Machometus Arabs vel vt alii volunt Persa: nobili ortus parente: Deos gentilium adorante: sed matrē habēs hebraice gentis Ismahelitā: qui ex his duabus sibi inuicem aduersantibus sup̄stitionum sectis originem trahēs: nulli earum omnino adhesit: sed acerrimi homogenii inter Christianos conuersatus: hereticorū oppiniones & Principum animos intelligens: ac astrorum impetus et influxus perpendens: vt altutus Orator et Legislator perniciosissimum ex duarum huiusmodi gentiū legibus humani generi: et sancti Petri nauicula inter tot hereticorum turbines fluctuanti Catholice ecclesie nostre conflauit incendium. Hic autē Machometus vtroq; orbatus parente sub auunculi sui nomine Manephi tutela: annos agebat pueritie: Idolorū tunc temporis cum tota familia sua & gēte Arabum cultui inseruiens: vt ipse in Alchorono suo lacius testat⁹. Deū. s. dixisse sibi: Orphanus fuisti: et te in errore suscepi: te dilexi pauperēq; locupletari. Post aliquātulū vero t̄pis tendēs in egiptū mercari apud quādā nobilissimā viduā. nomie Cadigan cōuersatus. Ita in breui dñe eiusdē Cadigan suis p̄stigiis & astuciis animū obtinuit: vt iure Cōiugii reb⁹ oībus & Principatu eiusdē potiret⁹

Cadigan
Vxor eius

Cuius opibus de paupimo ditissim⁹ effectus in tantā supbiā prupit: vt totū regnū Arabum sibi spandū polliceret: nisi suos cōtribulos veritus fuisset: qui cū pro rege non haberent: cū sibi eq̄les essent et partim maiores. Viam tñ excogitans qua id efficere posset: fretus facecia eloquētie vatem & pphetā se esse ptestatus est. Tunc maior pars Arabum milites erāt & agricole ipsiq; frēq̄nter Idolatre: precipue venerē venerātes: preter quosdā qui more Samaritanorū legem Moyſi in quibusdā tenebāt: & alii certi eorum Christianos. Nestorianos et Iacobitas hereticos imitātes. Iacobite em̄ sunt q̄ xpm nō deū: sed hoīem iustū de spūs sancto conceptum: ex virgine & natū pfitentur. Nec tñ mortuū vel crucifixum credentes. Erat eo tpe in regione Urbis Antiochie archidiaconus (& verius archidiabolus) amicus Machameti et Iacobita: ynde ad Consiliū generale vocatus ipse: & ab eodem dānatus est. Cuius damnatōe cōtristat⁹ ab Antiochia ad Machametū confugit: cui⁹ ysus Machometh cōsiliis: quod ante adimplere nequiuerat tandē ad effectū pduxit. Fuerunt quoq; ex illis Arabibus quos diximus Iudei duo Andias scilicet & Chabalachabar dicti noīe: qui sibi adheſerunt: quorū administratōe & suasionibus leges veteres & nouas: nulle earum penitus adherens: ita ipse cōmiscuit: vt hebreos Iesum Christū ex virgine natū negātes reprehēderet: qđ pphete & maiores nostri p̄dixerūt Cristianos aut vicio redargueret leuitatis Christū scilicet dei amicissimū crucis subisse tormentū ac Iudeorū obprobria passum credēdo. Habent em̄ Turci siue Saraceni scriptum & sanctitū in Alcherano suo id est legis eorum explanatōe: Christū oīa miracula fecisse sicut & nos credimus: scilicet ad maximum mortuos resuscitasse. aliaq; euangelica pūcta p̄dixisse. Vt in li. Vin. 30. c. 86. ptis tercię p totū. Et hec facta sunt astris prius vt supra significātib⁹. Demū peccatis Principū & Prelatorū ac populorum exigentibus. Precipue qñ infelicissimus Eraclius Caesar Augustus Cosdra Persarum rege deuicto. Ciro ep̄o Alexandrino: & Sergio Patriarcha Constātinopolitano Monochelitarū heresim p̄dicantibus ad studia Mathaseos cōuersus est (postposita christi religione) incantacōm presagiis indulgens. Quare Machometi & Saracenorū victoria crescēte: ac capta Antiochia: veritus ne Hierosolimā capent Saraceni: inde crucem dñi ad Constātinopolim deferri curauit: Et diem obiit Anno salutis sexcētesimo & vicesimo. Ar. et inde quid? Bal. A. usculata varie em̄ de eodem sūt opines: veriorē tñ assequar Sectam illam narraturus. Ar. audiemus. Bal. Tradunt insup historie predicto Machameto: iunctum fuisse quendā monachum nomine Sergium: qui inter alia sua docmata

Opinio Iacobitarum.

Differētia quo ad fidem inter Iudeū Christianū & Saracenorum seu Turcum
Confectio et compositio Secte eiusdem.

Infelicitas Eraclii Imperatoris.

Nota.

Sicut inter iudeos & xpianos varie fuerunt secte sic etiā et inter ipsos phōs tam grecos qñ asianos: & p̄cipue in ipso sūmo bono cognoscendo ac virtutib⁹ exhibēdis. ¶ Nā vna fuit & prior secta Cinicorū qui verecundiā nature viri scilicet & mulierē: aut mulieris i virū fore nullā p̄dixerūt. Sed vicit pudor naturalis hāc sectam Caninā. hui⁹ secte diogenes phūs fuisse particeps narratur. de his in Vin. li. 3. c. 68. ptis prime. ¶ Alia secta

c iii

fuit Pitagoricorū qui actiue & cōreplatine sentētiās suas describūt. horū diuin⁹ ille Plato extitit auctor & princeps. ¶ Tercia secta est Peripateticorū: qui eandē ambulādo frēq̄ntius disputare solebant: cuius secte auctor fuisse dicit ipse Aristoteles. Et inter se ipsos ipsi phi multū differebant in prima causa rerū describenda. i. in deo cognoscendo. de hoc in Vin. li. 3. c. 82. ptis prime. Et ibi ipse Aristoteles reprobatur Amorē nō p̄ximī sed proxie id est illicitū: ita dicens Amor forme ratōis est obliuio & p̄xim⁹ infanie sed minimeq; cōueniēs aio sapientū Nā turbat consilia: altos & generosos spūs frāgit: & a magnis uos cōsiliis & cogitatōib⁹ ad humilima trahit. ¶ Alia et quarta secta Stoicorū de virtutū officiis est disputantiū quorū principes fuerūt Zenon & Crisippus: de his ppulera in Vin. li. 4. c. 78. et sequētib⁹. ¶ Quinta secta est Epicuriorū: felicitatē summā in crapulis & humanis affectibus ponentiū: que pauca in mō sufficiāt: hec placuit inferere nō quia ad ppositū ibi sint: nisi similitudinariē oīm philosophantū. vt infra etiā signo A

**Ordo et festiuitas orandi
Saracenorum.**

Ritus legis eorundem

**Oratio Saracenorum et
ieiunium.**

**Festiuitas et Peregrinatio
eorum ad Meham**

Comestus eorum.

Coniugia eorum

Possessiones repetende.

**Adulterium eorum puni-
endum.**

inferuit q Saraceni habitu vtarentur monachali scilicet Cucula
siue Caputio: & vt instar monachorū multas et ordinatas facerēt
genusflectōes valde ornate orantes. Et quia iudei versus occidentē
Christiani orientem instituit vt ipsi Saraceni siue Agareni versus
meridiē orarent: que oīa ipsi Saraceni hucusq; obfuare nituntur.
Sic eiusdē Sergii et etiā aliorū trium (vt supra docuimus) cōsiliis
& versutia Machomet⁹ ipse instructus eorum cōmenta quasi spī
ritu sancto contexta rudi populo Arabico: fallaci studio (colum-
bam suis p̄dicationib⁹ ad aurem eius populo circumstante quasi
verba vite inserturā p̄dicans) p̄nunciauit. Preterea Machometus
Messiā se in lege p̄missū verum et iustū p̄phetā denunciās multas
& varias leges p̄mulgavit. In plerisq; Mosaicā secut⁹. Pro maiore
autē horū deceptōe & sua ipocrisi añ orandū singula hoīs mēbra
lauari p̄cepit: Brachia scilicet & pedes: etiā et ipsa yerenda: vt inū
dius orare queāt. Orātes autē vnū confitent Deum: qui nullū sibi
equalē habet vel silem: et eiusdē dei fidelem Machometū p̄phetā.
Omī quoq; āno mensē integrū ieiunāt. Ieiunātes autē diē: noctur
no tpe comedūt: omī voluptatis studio exultātes: etiam mulieres
cognoscētes. Sed ab hoc ieiunio infirmi & senes excludūt. Semel
aut p singulos ānos recognitiōis causa quodā more Iudeorum ad
domū dei q̄ est in Mecha ire p̄cipiunt. & ibi adorare eamq; incō-
sutilibus tegumentis circūire: & lapides p media femera retro pro
dyabolo dilapidando iactare: quā domū dicunt Adam cōstruxisse
oībus filiis suis: & Abrahā ac Ismaheli locū oratōis fuisse. Demū
Machometū eadē domū sibi cūctisq; suis tradidisse affirmāt. Hīc
oēs carnes: p̄ter porcinas sanguinē & morticinū comedere possūt
Sic callidissimus & luxriosissim⁹ hoīm Machomet vt magis po-
pulū alliceret voluptatib⁹ mūdi fruendū fore p̄beatū asseruit. Insti-
tuit itaq; q̄tuor vxores legitimas in simul vnicuiq; habēdas: data
licentia quāq; (nisi in pregnata fuerit) vsq; tercio repudiare: & rur-
sus recipe posse. Ita tñ vt q̄ternariū numerū nō excedāt. Emptias
vero & captiuas ipsis hīc licitū tot quot volunt & alere p̄nt. Con-
ceditur etiā eis ex p̄pria cognatōe (sororib⁹ dēptis) hīc vxores:
vt sanguis p̄les accrescat: & forti⁹ inter eos vinculū amicicie astrin-
gatur. Circa possessiones repetēdas obfuāt: vt actor testibus p̄bet:
& reus iuramēto se cōprobet innocentē. Cum adultera dephēsus:
dilapidatur cū eadē. Cum aīa aut fornicat⁹: talis octo verberib⁹
plectitur. Machomet⁹ vero a Gabriele angelo sibi cōcessum men-
ticus est: q; aliorū scilicet vxores accedere possit: inde viros virtu-
tis & p̄phetas gñare. Hinc ridiculum auscultate quidā seru⁹ ppul-
eram habuit vxorē & eam edocuit ne dñi sui Machometi deside-

Supra A. CEst etiā et aliud genus philosophantū Indorū qui philosophi gymnosophiste dicunt: qui ab
ortu vsq; ad solis occasū contētis oculis orbē candidissimi sideris in globo ignis cōtuent rimātes quedā
secreta Arenisq; feruētib⁹ p pedē diē alternis pedibus insistūt. Sardestines vir Babiloni⁹ in duo dñia vel
ideomata apud indos gymnosophistas diuidit: quorū vnū appellat Barthanas alterū Samaneos: q̄ tante
cōtinētie sunt vt vel pomis arborū iuxta Gangem fluuiū vel publice Ozize & farine cibo alantur. Et cū
Rex illarū terrarū ad eos venerit solet adorare eosdē arbitratus sui Regni pacē eorū precibus situari. De
his Vin. li. i. c. 90. Hos etiā vidit et audiuit Appollonius Magnus philosophus cum opulentissima Indie
regna perlustraret. De hoc illo plogo super bibliam.

Item de ini-
rio & quadā
virtute circū
cisionis. ha-
betur i Spe.
hist. Vin. li.
i. c. centesi-
mo. et. 5. 2c.

rio consentiret: quā studiose Machometus obpressit / et reliquis
vxoribus suis (dicto seruo eandem repudiante) sociavit: veritus
autē rumorem populi. Cartam sibi de Cœlo delatā confinxit: qua
cōtinebatur: si aliquis vxorē suam repudiaret / ei⁹ esset vxor q̄ eam
suscepisset: quod a Saracenis vsq; hodie observari certum est. Fur
prima & scd̄a vice verberib⁹ plectitur. tēcia vice manus ei absci-
ditur: quarta pedis truncatōe punitur: A vino semp abstinere iu-
bentur. Circūciduntur autē Saraceni & nō baptisant̄ quia parum
de nra lege obfuant. Promisit autem Machomet⁹ pseudo ppheta
hanc suā legē seruātib⁹ felicitatē: & meritorū retributōem. scilicet
Paradisū: ortum deliciarū: aquis pfluētib⁹ irrigatum: in quo sedes
habebūt ppetuas: nec frigore aut estu aliquo affligent̄: sed oībus
ciborū gñibus vrescent̄: & quidq; petierint cōtinuo inueniēt. Se-
ricis etiā vestimētis oīs coloris genere induent̄. Virgines specio-
sissimas placidas ppetuo ad amplex⁹ hñtes. quib⁹ cultorib⁹ ibidē
angeli pincernarū more cū vasis aureis & argenteis in Aureis lac:
Argēteis vina dulcissima ferētes mīstrabunt dicētēs. Comedite et
bibite in leticia. Tria quoq; flumīa lactis scilicet mellis & vini o-
ptimi aromatici i paradiso eos hñe dixit Machomet⁹ / & angelos
plūmos visuros. Nō vero credētib⁹ Deo & sibi Machometo: infer-
num: ac sempiternū interitū cōminat⁹ est. Quibuscūq; autē pctis
hō grauat⁹ existerit: si in fine moriturus deo crediderit & Macha-
meto salu⁹ erit. Hūc pseudo pphetā Saraceni tenebris inuoluti-
sp̄m pphetie sup oēs habuisse affirmant̄ & decē angelos eū custo-
disse fatent̄. Addētes etiā q; añqm De⁹ cœlū & terrā creauerit No-
men Machometi in dei cōspectu astatat. Tandē Saraceni & Ara-
bes arma sumētēs a nat̄itate Cristi: Anno sexcētesimo & vicesimo
tercio ita Eraclii duces superant: vt hōiem felicē primo: mox infe-
licissimū reddiderint. eorū duce Machameto: qui cū magnū se dei
pphetā assereret & magicis artib⁹ Asianos & Africanos deludēs:
pplos q̄mples: noua a se religiōe inuēta cōcitauit inbutos: vt pau-
lulū affuerint: quin oīno Imp̄i nomē delisset Capta em̄ Alexādria
multisq; aliis Sirie & Cilicie vrbibus eius. Secta tūc indies inua-
lescere videbatur: & videtur de pñti. nā tota ferme Asia & Affrica
magnaq; pars Eropē Machometanis principib⁹ subiecta est. Ar.
& quid de Turcis / fatin rem omnē elocutus es? Bal. non dum sed
specta paululum. De Turcis alia est historia / quāuis vnā et ean-
dem legem simul pfitentur. Euerunt em̄ Turci Scite ex hiis genti-
bus quas Alexandrū Magnum intra Hiperboreos montes ferreis
clausisse constat rapugulis: quod multi tradunt scriptores: Et
Beatus Iheronimus affirmat. Turci enim vt Ethicus tradit

Repudium eorum.

Eurtum eorum

Circumcisio eorum.

Spes et beatitudo eorum
reposita in Paradiso

Infra de hoc.

Item de beatitudine que pa-
trie conseruatorib⁹ datur ac
ceteris virtuosis hōibus vide
Macrobiū sup Somnio Scipi-
onis li. i. circa mediū. Nā sole
virtutes faciūt hōiemb⁹ ac
nobilē opa ei⁹ illorū sequunt̄
illos: nō tamen Turcos quia
extra fidem sunt opera eorū
dem.

Pena non credentium et
agonia eorum salutarum

Victoria Saracenorū con-
tra Eraclium

De Turcis et origine eorū
Item de his Scitie gentib⁹ et
eorū in cōsuetis morib⁹ etiā
aliarū abhominatōibus. vide
in Vin. li. i. c. 86. ptis prime.
& singulari⁹. c. sequenti scili-
cet. 87. et. 8.

Paradisus locus est in orientis partibus: cuius vocabulū ex greco in latinū vertitur ortus. porro hebraice
dicitur Eden. id est delicie. quod iterūq; iunctū facit & significat hortū deliciarum. Est enim omni genere
ligni & pomiferarū arborū ac vite ligno consitus habens etiā lignū scientie nō ibi frigus nec estas sed p-
perua temperies. De hoc vide in Vin. li. i. c. 63. partis prime.

Caucasus mons est Indic. de quo & aliis montibus. vide in Vin. li. i. c. 84. et etiam a quibusdam dicitur Thaurus

**Turcorum Principes fortu-
natiores fuerunt ipsi otto-
manorum: de quorum origine
historici laus scribunt
Cōuersio Turcorum ad le-
gem Machometā et po-
tentia eorundē Et plus de
reprobatione eorundē. Isra.**

philosophus in Asiatica Scitia ultra Pyritheos montes et Chora-
cuntas Insulas contra aquilonis vbera sedes patrias habuerunt.
Gens truculenta & ignominosa: cunctis stupris fornicaria: comedit
que ceteri abhominant. Sic anno domini septingentesimo & quinqu-
gesimo quarto. Regnante apud francos Pipino. Cancauseas egressi
portas. Pontum: Capadociam transgressi: ad reliquas finitimas gen-
tes sensim elapsi sunt. Tantas autem vires habuit res Turcorum: ut
ipsi & Saraceni pacem alia nulla simul habere poterant ratione: quam
restituto regni Persarum nomine. Verum post multas illatas inuicem
acceptas clades: pace facienda ita inter ipsos decretum est: ut Turci
qui in Perside habitabant Saraceni appellarentur. Machometamque
legem singuli sequerentur. Inde precedenti tempore non solum Pontum & Capadoc-
eam: verum etiam Galliciam: Bithiniam: Licoaniam: Persidiam: utramque Ingi-
am: Panphiliam: Ciliciam: Cariam & omnem Asiam que minor vocatur
ultra citraque thaurum usque ad oras Ionie & Greci maris littora nunc
occupare videntur. Que bestialis potestas Iusto dei iudicio & peccatis
nostris exigentibus. S. petri nauicule ecclesie nostre inter has vin-
das & turbines fluctuanti venenosissimum piculosissimumque attulit
nafragium. Ar. Oia bene: dilucide ac disertissime tu Balbe intulisses
si hoc vno non fuisses iniuriatus. Bal. quomodo? Ar. Ibi bestialis potestas
Dico enim tibi Balbe: quod tantam apud eos reperi iusticiam & discretionem
ut sat admirari quis nequeat. Bal. ach ach ech: de his dominum Oliue-
rium audito: hic sacramentum rei apperiet. Ar. faxo: sed etiam pau-
lulum hic Samuelem tuum ausculta: qui etiam non modica credo de his
profitebitur. Bal. in domini Oliuerii stat arbitrio: audiat si vult. Ar. licet
Bal. licet vel non. Ar. quomobrem? Bal. quia suspectus? & hoc duplici
de causa. Ar. quomodo? Bal. exemplo dicam: Hebreus est. Ar.
quid tum? Hostis est et leo aduersarius rugiens. Ar. Hec quor-
um? Balbe ignoro. Bal. ignoras? clarius tibi loquar. Ar. loque-
re liber. Bal. faxo. Nonne Machometus tuus matrem habuit He-
bream et Ismahelitam? Ar. concedo. Bal. ita hebreicis placuit com-
misceri legibus. Ultra plebs Iudea hebrearumque plaga singulari & Ia-
cob Patriarche vaticinio ceca & obumbrata: qui sua inquit in ago-
nia. Non auferetur Ceptrum a Iuda & dux de femore eius donec
veniet qui mittendus est. Ar. quid ultra? Bal. et hic erit expectatio
gentium. Ar. o Samuel ibi tu tuum exerce ingenium: obmutus quid-
em ego: ad hoc quid respondeam ignoro. Sam. si datur licentia
fandi: que iusta & sacramentalia sunt breui deducam. Bal. cui unquam
licentia fandi denegata? Sam. Nescio quidē: loquor tamen vereor. Oli. hui
loquitur liberaliter. Ar. Loquere: et ne cuiquam parcas obsecro. Sam.
Et si iudeo obtemperanti datur loquendi facultas: que mentis sunt

liberalius deducam. Haud ab re Arnestes apostotauit: etiam salutarem Christi vestri sententiam ante secutus: fateor quidem ego nostrum delictum ipso vestro scilicet Christo a nobis crucifixo: sed postea verum dei aduenisse Christum ex eiusdem Crucifixi sententia (quem vos antixpm dicitis) fateri palam non abhorreo. Bal. quem obsecro? Sam. Machometum & hunc desideratum & expectatum. Bal. quo fundamento præcor. Sam. presto dicam: & ita dicam quasi me Christianum tu Balbe fore exiltimes. Taceam tamen prophetias Danielis quas me forsitan ad nutum meum velle flectere cogitares. Sed ecce Matheus euangelista vester quid dicat auscultate Capitulo vicesimo tercio inquiring: et Marcus tredecimo et Lucas vicesimoprimum. Videte ne quis vos seducat. Multi venient in nomine meo dicentes ego sum Christus et multos seducet. Audituri enim estis prelia & opiniones preliorum: videte ne turbemini. Oportet enim hec fieri sed non dum statim finis. Consurget enim gens contra gentem & regnum aduersus regnum & erunt pestilentie & fames ac terremotus multi. Et sic de Matheo et alio euangelistarum vestrorum si bene memini loco vno commemorat. Hiis autem fieri incipientibus respicite & leuate capita vestra quoniam appropinquant redemptio vestra. Hoc misterium obticere nequii. Ar. echodum hoc Balbe? Bal. habeo eaque domino. Oliuero committo. Oli. Samuel ipse pbet pposita. Sam. fiat. omnia enim predicta euangelica puncta dudum videntur esse completa: ut rerum historiis clari9 continetur. quidam enim surgentes Simon Aristodimus scilicet Hermogenes: Zaroes & Arphaxat magi dei amicos se se profitentes Iohanni et Iacobo filiis zebedei fratribus aliisque electis quot molestias intulere? Id quoque alii et hiis consimiles quam plures fecerunt. Ad prelia autem et seditiones populorum multe historie Regum Principum clarescunt. De Gentium vero & Regnorum ac signorum tam celestium quam terrestrium perturbacionibus actum quod sit super vos Balbum audiuisse non ambigo. Sed hoc unum adduco necessarium scilicet Consurget gens contra gentem & regnum aduersus regnum ut super zc. Nonne id impletum est & preterit? quis enim tantas discensionem hominum & bellorum disturbia unquam audiuerit quam ante & machometi tempore? Nonne commotiones in orbe vniuerso fuere? Primo enim & ante Machometi tempore ab Aqlone omne malum egressum est: totaque Europam repentino impetu flamma & ferro Gottorum Scitarumque gentibus fuisse euersam: constat et vastatam et hoc sub Honorio Impatore & paulo suis sequentibus actum dinoscitur. Nonne etiam ecclesia tunc relicta fuit vidua (quod maximum signum antixpi dicitis) quando Theodericus Astrogotorum rex Arrianorum labe infectus Iohannem eius nominis primum Pontificem Romanum in carcerem coniecit: petiit ipse Pontifex

Opinio antichristum preterisse.

Prelia et seditiones populorum.

De hiis preliis & seditionibus vide euangelistam Lucam capitulo vicesimoprimum. ibi Et hierusalem calcabitur a gentibus.

Secta Arrianorum fuit Tripartita. ut in libro Vincē. 24. ca. 10. partis secunde

De his pater in Vin. li. 16. c. 9
partis secunde.

¶ Nota Ecclesia & ipsa Vrbs
Roma. triplici virga fuit pla-
gata & quarta expectat dem-
ptis vastationibus gottorum.
Primo a quodam Constante
Nepote Eraclii Impatore Cō-
stantinopolitano: vt in libro
Cronicarū laicius edocetur.
Secundo fuit plagata Roma
a quodam Soldane Babilonie
minoris. Anno dñi octingen-
tesimo & septio tpe Gregorii
pape quarti. Tercio molesta-
ta fuit p̄ Fridericū primū Bar-
ba Rossa cognomīe. Quarta
virga expectat a quodā Rege
Romano ad correctōem Cle-
ri reseruata Iudicio dei. Sed
tū ipsa Petri nauicula sepius
agitata in ppetuū penitus nō
submergetur quia porte inferi
nō preualebūt aduersus eam
scilicet ecclesiā Ro. nō vrbē.

Sacramenta significando
rum.

De hiis in Apocalipsi. ca. 19.
et. ca. 20. eiusdē quoniā vere
Antixps futurus est &c. hoc
etiā ex Daniele pbat' dicente
c. xi. in fine inter cetera. Cum
dicit Et p̄ quā creuerint ini-
qtates Cōsurget rex impudi-
cus facie intelligēs ppositio-
nes et roborabitur fortitudo
eius &c. Et de hiis etiam vide
Isaiam. 24. c. p totū. Et Eze-
chielē. c. 9. de sex viris Aqi-
lonis asportantibus ysaia inre-
ritus.

in eodem. Siliā quoq; & longe deteriora ac in humana variis tor-
mentis Christi confessorib; illatis Wandalorū regibus Genserico
scilicet & filio suo Honorico & aliis eorundē successorib; in tota
pene Aphrica & ipsa vrbe Chartagine in toti; Affricane Ecclesie
subuersionē agētib; Num ecclesia v̄ra Romana tūc fuit viduata?
Antixpiq; aduentus instabat; et supremū sacrificiū scilicet Pontifi-
cale ablatū An nō hec indicia fuerūt priora? Cœlestia signa seqn-
tia: ac alia pximiora antecedētia? et hec de Eropa et Aphrica. In
Asia vero Eraclii tpe Impatoris & Costacē Regis Pesarū cōmo-
tiones populorū que fuerint haud ignorat. Inde Machomet; qd
egerit nostra restat disputatio. Et quia eiusdē Machometi tā lōge
late & hucusq; durauit religio: & gentis Tartarorum qm Gog et
Magog appellatā cognoscim; ac Turcorum (quos intra & vltra
Pirritheos montes Alexandrū Macedonē cōclusisse dicūt) Ante
eosdē Tartaros vis & ptās tm̄ valuit put valet & de p̄senti. Nūc
cogitandū quid ipsa valeat opinio vos dñi mei pensate. Ar. O mi
præceptor Samuel recte locutus tu. Bal. hui rectissime. Ar. irrides
Balbe? Bal. maxime. Ar. quāobrem? Bal. q̄ hodie præceptorē ap-
pellas cuius discipulus esse dudū verebaris. Ar. haud vereor. Bal.
ergo hebreus tu? Ar. quid tum. Bal. bene Christian; fuisti. Turc;
effectus es: et Iudeus morieris. Num tu monstrum in natura? ita
anīmi es homo incōstantissimi. Oli. Eia sat est. tu Samuel ausculta
legistin Danielē in. c. viii. ix. x. xi. xii. ac etiā Apocalipsim Iohānis:
Sam. legi. Oli. et draconem p̄iectum bestiāq; ascendētē de mari;
Phiolas etiā fusas? Sam. sic. Oli. his habes que gesta sunt & vsq; in
nouissima fient. Sunt enī ibi fidei Sigilla & omniū significandorū
Secreta et Sacramēta vt potissimū. c. xii. libri apocalipsis eius-
dem et p̄cedentib; ac sequētib; p totum. scilicet de Meretrice Ba-
bilone et de hisdem que oportet fieri cito & p tempus & tempa &
dimidiū tempis. Etiā inde & nouissimo de Nuptiarū Agni Beatit-
tudine considerandum quid sit de quibus loqui plus diuinū qm
humanum est. Ar. loquere mi pater. quis te inqm̄ melius quidqm̄
p̄fitebitur? Nobis ergo rem gratiosam facere curato. Oli. facerē
Arnestes sed hora non patitur. Cenabimus nos tu et Samuel ab-
euntes crastina reuertimini ad horā. Sam. orsus reuertemur. Ru.
Dñe & frater mi hebreum illum vereor abeuntem. Oli. Samuelē?
Ru. ita eum ipsum: miror enim ipsius eloquentiā & latini eloquiū
cognitiōem copiosam. Oli. ergo Rabi est. Ru. eo plus timeo: nil
vereris tu frater? Oli. egon? Ru. tu inquam. Oli. minime gentium.
habeo hebreos mihi pios et gratiosos. Ru. quos? Oli. Ieronimū
Nicolau de Lira: et Petrū Alphonsū Iudeū natum: qui me cōtra

stum Samuelem picitare nō sinent. Ru. vtinā. Oli. ne cures frater: vos dñi Balbe & Triphon bene & luculēter rem oēm tractastis & breuiter ac p̄funde: vt ne quid minus. Tri. sed p̄fundiores ipso Arneſte multo eſſe credo Samuelē. Oli. cui dubium. p̄ nūc Sina- goge hebreorum rabi eſt: ſed eadem potiffimū p̄fectiores nō am- bigo & doctiores quos mihi auxilio fore futuros nō heſito: vt ſup̄ cōmemoratus ſum. Bal. Optime dñe Oliueri: his valete: craſtina reuertemur. Oli. nec quāq̄m ſed manebimus Cenantes in ſimul. Ru. obtemperandū eſt. Bal. fiat tamen craſtinum onus. vos domi- ne Oliueri portabitis. Oli. feram quod poſſum. At tamē animoſi ſitis dixi ſupra ſi quid reſiduum fuerit ipſe agrediar.

¶ Drama Septimum

Arneſtes   Samuel
apoſtota   Iudeus

Ar. O Rabi Samuel quō peccaui ne? Sam. quāobrē? Ar. quia Bal- bum cōmoui qñ te praeceptorē appellarā. Sam. nō peccaſti. ſenti- ent enim qui vir ſim. & q̄muis Hiſtorici ſint omnes. tamen noſtra propoſita difficulter reſoluent. Ar. Putan? Sam. optime: pupugi eos vt quid reſpondeant ignorent. Ar. niſi. dominus Oliuerius aliquid inueniet de reliquis actum eſt illico. Sam. probe ſentis Oli- uerius grauis eſt: & p̄fundus ſentenciis: tamen hominem vereor nuſquā. Ar. et ego quid: bene egi vel ne? Sam. quomō? eloquere ſoli ſumus modo neminē offendentes. Ar. felicius ne me Turcum an Chriſtianū? Sam. Chriſtianū arbitror. Ar. Chriſtianū? cur tunc tantum tu ſupra inſultaras? Sam. quia legis noſtre zelator exiſto: tamē ſepius corde quid cogitem tatio. Ar. o me miſerū. quid feciſ- iam tue cōſiſus p̄ſtantie rem omnē eſſe ſaluā & inſolubilē crede- bam: nunc heſito p̄ totū. inde facturū quid ſim nō ambigo. Sam. quid? Ar. reconciliatōis grām petiturus. Sam. eia conſtās eſto tu Arneſtes. p̄baui te primū: craſtina audies rei qd fiet: nunc animū exhilarato tuū: ac frōtis meliciā remoue animat⁹. Ar. faxo quod placet. Sam. probe. edas. comedas. id quoq; ego faciam lubens et promptus.

¶ Drama Octauum.

Oliuerius   Rudolphus   Triphon   Balbus
Doctor   Laicus   Phiſicus   Hiſtoricus

Oli. Reſponſurus preterea opinionibus Rabi Samuelis. quō rem agrediar dñi mei conſulite. Tri. conſultu quid opus? ſcitis enim Domine Oliuerii in re faciendum quid fiet? vtilius tamen exiſti- mo primit⁹ Samueli fore reſpōdendū. quo redarguto & deuicto:

Zelator

Duplex eſt zelus ſcilicet. di- ſcretus & indiſcret⁹. Diſcre- tus enī zelator eſt qui motus ſola virtute nulla inuidia p̄xi- mū corripit. fidem defendit. & miſeros tuetur. hmoi zela- tores fuerūt Iudas Machabe- us & filii eius. Conſtanti⁹ Impator. Carolus magnus. p̄ncipes iuſticie & q̄mplures ¶ Zelus indiſcretus eſt q̄ndo quis plus inuidia motus quā virtute ſub tali tñ & falſo co- lore vtioſos corripit imode- rate: vt ipſi phariſei male ze- labant p̄ ſabbati obſuatōne qñ ex inuidia xpm arguebāt egrotos curantē. Math. 12. et Luce. 14. c. Sic etiam Saulus tunc malus zelator legis ex- titit qñ epiſtolas acceperat a hieroſolimitanis principib⁹ xpianos p̄ſeq̄ndum. Actū .9. & 26. c.

Arnestes de facili reconciliandus erit. Bal. Triphonis pater Oliueri approbo sententiam. Oli. sic quidem faciendum est: at tamen quomodo? aut qua via? Ru. scio ego. Arnestes quauis multa viderit audieritque omnem spem tamen & fiduciam in Samuelem ponere videtur. Igitur Samuele deuicto de Arneste actum est illico. Oli. orsus hora iam est eos huc intro tu Rudolphe conducito fac ut veniant presto. Ru. co-spectate paululum. Bal. fiat. O. mi dñe Oliueri vera ne sunt de Tartaris quae Arnestes retulit omnia? Oli. vera quidem & nec totum profectus est. Bal. multarum gentium historias inspexi parum tamen inueni de eisdem: sed quae omisit Arnestes obsecro? Oli. multas confusas inuicem & amicabiles Tartarorum principum cum nostris scilicet Francie Regibus & Principibus praedicationes obmisit. Tri. modicum pater iam inter nos referto. Oli. faxo. Arnestem tamen mallem esse praesentem. Tri. assunt ipse et Samuel: ecce pulsantes eis aperietur. Oli. fiet. Bal. factum est.

¶ Drama Nonum.

Oliuerius Arnestes Samuel Triphon Balbus Rudolphus
Doctor apostota Rabi Phisicus Historicus Laicus
Oli. Arnestes mi et tu Samuel vestris iam iam respondere iustum foret opinionibus sed aliud ex tempe euenit quod referam rogatus: ubi ex optato te petui praesentem. Ar. quid? Oli. de Tartaris: Triphon & Balbus me sollicitant. Ar. loquere mi pater. Oli. scissitantibus vobis domini mei ut quae breuitatis causa Arnestes supra obmiserit de Tartaris recitando iam in praesentiarum referam cognitum sit & comperit credite: quod paulo affuerit quam maiores Tartarorum principes & Barones et etiam ipse Cham boni effecti fuerint christiani. Bal. Audiemus etiam hec pater. Oli. legitur in transitu Marino Ludouici Regis Francorum qui inde propter sua magnifica gesta Canonisatus est & sanctificatus: quod Anno domini Millesimo ducesimo & quinquagesimo omni potentissimo Arrogantissimoque Principe Imperatore Friderico secundo ab Impiali dignitate deposito & penitus extincto: Luduicus Francorum Rex prepotentissimus christianissimusque contra puidissimos Saracenos zelum religionis induens iter transmarinum aggressus est. Cui Ludouico magnis Christianorum exercitibus in Cipro Insula hinc inde latitanti. Tartarorum legatio missa est: & multis commissis eorum expositis hec inter alia ipsi Tartari referre solebant: scilicet quod magnus Rex Tartarorum qui dicitur Cham circa tres annos a die Epiphaniae completos factus fuerat Christianus: & tam ipse quam alii Magnates plurimi: & maxima pars populi & exercitus eorum sacrum baptismum receperunt. Etiam ille princeps (deus pater Cham) iter eos potentissimum nomine Erchaltai Principatum Baiothoni

Plura de Tartaris et opinio eos effectos Christianos.

Transitus Marinus Ludouici Regis Francorum

Missio legatio Tartarorum ad regem Ludouicum Francorum.

tenens Christianus fuerat effectus. Venitque idem Tartarus Princeps Erchaltai maxima cum bellatorum Tartarorum multitudine alia parte Saracenorum nostris principibus auxilia Cham. Iussu domini sui latus misit & litteras prelibato Regi Ludouico quas Rex in latinum iubens transferri & earundem sue Matri Blanche in Franciam misit transsumptum. Cuius transsumpti tenor habet & est talis. Ru. dic amabo frater. Oli. dicam & Copiam de verbo ad verbum legam. Per potentiam dei Excelsi missa a Rege terre Cham verba Erchaltai: Regi magno principum uinciarum multarum strenuo orbis gladio: Christianitatis victorie Religionis apostolice defensori: Legis euangelice filio Regi Francorum. Augeat deus dominium suum: et consuetum regnum annis plurimis et impleat voluntates suas in lege & in mundo nunc & in futurum per ueritatem diuine conductricis hominum & omnium prophetarum ac apostolorum Amen: centum milia salutum & benedictionum. Ex hoc rogo quod Rex accipiat salutaciones istas ut sint grandes apud ipsum: faciat autem Deus ut videam hunc Regem magnificum qui applicuit. Creator autem excelsus faciat occursum nostrum in caritate: & facere faciat ut congregemur in unum. Post hanc salutacionem nouerit Rex: quod in hac epistola non est intentio nostra: nisi utilitas christianitatis: & corroboratio manus Regum Christianorum domino concedente: & peto a deo ut det uictoriam exercitibus Regum christianitatis: ut triumphet de aduersariis Crucem continentibus. Ex parte autem Regis sublimis: sublimet eum Deus uidelicet de potentia Erchaltai: augeat Deus magnificentiam suam. Venimus enim cum potestate & mandato ut omnes Christiani sint liberi a seruitute & tributo & angaria pedagogiis & consiliis: & sint in honore & reuerentia: et nullus tangat possessiones eorum: et ecclesie destructe reedificentur: pulsentur tabule: & non audeat aliquis prohibere ut oretur corde quieto & libenti: pro regno nostro. Ista autem hora adhuc uenimus pro utilitate christianorum & Custodia: dante deo excelsio: Misimus autem hunc pro fidelem nostrum uirum ueneribilem Sabeldini Monfat: David & Marchum: ut annunciet istos bonos rumores & qui circa nos sunt ore ad os denuncient. Filius autem recipiat verba eorum & credat eis & litteris suis. Rex terre Cham augeat magnificentiam suam: Ita precepit quod in lege dei non sit differentia inter latinum & Grecum: Armenicum: Nestoricum & Iacobitam: & omnes qui adorent Crucem. Et sic petimus ut Rex magnificus non diuidat inter ipsos: sed sit ei pietas super omnes Christianos duretque eius pietas & clementia. Datum in fine Marcham & erit bonum altissimo concedente. Et hoc exemplar epistole Erchaltai Regi Ludouico transmississe in Ciprum Insulam. Cuius exemplare & alia uerisimilia habentur in libello transitus regis prelibati: & multe responsiones hincinde ac munera ab utroque transmissa. Sed

Epistola Erchaltai Principis Tartarorum ad Regem Ludouicum.

Recitatio Connestabularii Armenie de Tartaris.

De Occisis a Tartaris

Tertia Trium Regum.

Conuersio Tartarorum ad fidem leuis tamen & falsa

inter cetera tanta fuit Tartarorum lata potestas q̄ de eisdē quondam & tunc temporis (vr̄ supra tractatum est) Connestabularius Armenie ad Regem Cipri inter cetera verba hec cōmemorans ait. Noueritis & q̄ ad iter agendum p̄ deo & vtilitate Christianitatis me exposui: sic Christus iesus vsq̄ ad villā que vocatur Santequāt nos conduxit. multas quidem terras videntes Indiam retro dimissimus & transiimus Bandac totamq̄ terrā eius duobus arrepti itineris mensibus Ciuitates plurimas vidimus desertas & a Tartaris vastatas: vidimus etiā aliquas villas magnas trium itinere dierum: & plusquā centū milia Aggeres magnos & mirabiles ossium a Tartaris interfectorum. Demum octo menses die noctuq̄ ambulauimus et tunc dicebatur nobis nos esse in medio terre Cham maxime Tartarorū. Intelleximus etiam quando mortuus fuerat Cham q̄ vix in quinquēnio Principes et magnati eorum ad electionem Coronatōemq̄ eiusdem ad statutam quiuerant dictam congregari. Quidam enim erant in India. alii in Tatha. alii in Bussia: & alii in terra de Tastat et Dentāgat hec est terra trium Regū adorare Christum in Bethleem venientiū: q̄ ibidem rerum expergētia edocere videtur. Plus scribit Connestabularius ego quidē inquis ipse fui in ecclesiis eorum videns Iesum Christum ibidem depictum Tres quoq̄ Reges munera offerētes. Per illos itaq̄ reges habuerūt illi fidem & his inspirati Cham Baronesq̄ sui ita effecti fuerunt Christiani. Vnde et ante portas habent ecclesias: pulsant campanas & Tabellas percutiunt. Ita q̄ euntes ad dominū suum Cham Primū oportet ire ad ecclesiā Christum regem salutare: Inde Cham Principi Maximo defuere. de his o Balbe & Thriphon hec pauca modo sufficiant. Bal. Verba Arnestes de hisdem bñ domine Oliueri approbastis. Nisi q̄ Religione eorundē vos inuicem differtis. Tri. quid tum? Aut spiritus torrens tunc eos incessit: Aut verius vt simulata Religione p̄ nostra auxilia ipsis tunc ferenda: & Saracenos ita subicere & inde tanquā re omni fatigatos suo nos dominio ipsi parere sic velle cogere videbantur. Ar. Ita Triphon rem sane intelligis: ego quidē parum Religionis reperi apud eosdem tamen tempa mutantur & nos mutamur in illis: his equidē bene silia me apud eosdem audisse recordor: sed nunc transeāt ad priora reuertamur. Quare praeceptor mi dñe Oliueri ecce Samuel nos queso suscipe cōmendatos. Oli. ea inquā suscipiam vos lege cōmendatos q̄ parum vel nihil triumphi vos penitus obtinuisse ambo videamini. Ar. Eia bona verba queso pater mi. Oli. hui optima: tantum auscultate. Tu Samuel multas euangelicas sententias iam supra cōmemoratus es: quibus respondere nō tam

Nota. q̄ furientib⁹ Tartaris tantus sanguis p̄ia norū & aliorum effusus fuit q̄ terror omnes Orientales affecit vt etiam ipsi docti tēpora ipsa ad mūdiconsumationē suspēctahēnt p̄sertim quia ipsi Tartari Gog et Magog appellebātur. & tūc solēnissimus quidam doctor ordinis predicatorū homines nos occidentales suis sermonibus ad futurum districti iudicis. Iudiciū audis sine p̄parari instigabat. Hec legi in Spe. Vin. sed locum tradi di obliuioni

grauē qm̄ longum & ceteris hic nostris viris prestantibus mole-
 stum est & tediosum: Euangelista enim Christi Iohannes secretari-
 us Cœlestis in Apocalypsi per totum omnia hec clarissime & di-
 uinitus elocutus est: vt illis (quibus sigilla apperendi datur liber-
 tas) latissimus & suauis pateat intellectus. Sed raro imo rarissime
 dignus ad aperiendum inuenitur. nisi sanguinis Agni immaculati
 rore aspersus: quare dicitur qui habet aures audiendi audiat quid
 spiritus dicat ecclesiis. Sed tu Samuel quomō? verba vite eloqui
 potes: qui vitam audisti et yidisti nusquā? Vite enim Auctor do-
 minus noster Iesus Christus mihi testis est inquit. Cum cecus ce-
 cum ducit nōne ambo in foueam cadunt? sic tibi & coetaneo tuo
 Arneſte euenisse cernimus. Vt autem cecus comproberis corde
 quam fidem teneas yti optimam: & eius precepta sequaris: nobis
 dic amabo: vt rei euentum lacius comprobemus. Sam. Hebreor-
 um. Oli. Priscorum vel modernorum? Sam. vtrorumq; Oli. bene
 tunc ex ore tuo non hesito cōdemnaberis. Ar. minime gentium.
 Oli. fiet. Ru. faxit hoc Deus. Oli. fiet: ne hesites frater. Sam. expe-
 cto: tamen vos omnes loqui non sinam. Oli. ne curato solus ipse
 loquar. Tu Samuel domini nostri Saluatoris verba & sententias
 obiecisti: ego vero tui et nostri Salomonis prophetias in lucē de-
 ducere nō erubescam: sic vt ore tuo apertis oculis: tu & coetanei
 tui omnino esse ceci vos omnes cōprobemini. Contumelias em̄
 vestras & iniurias Christo saluatori nostro illatas a peruidissimis
 vobis dudum ante noueritis vos Iudei predictas: librum lege Sa-
 pientie: ybi propheta inquit. Dixerunt impii Iudei ad semetipsos.
 Venite circūueniemus iustum: quoniā inutilis est nobis & contra-
 rius operibus nostris: & impropere nobis peccata legis: & diffi-
 mat in nobis peccata discipline nostre. Promittit se scientiam dei
 habere: & filium dei se nominat. Factus est nobis in contradi-
 ctionem cogitationū nostrarum animarū: grauis est nobis etiam
 ad videndum: quoniā dissimilis est aliis vita illius & inminute vie
 eius: tanquā nugaces estimati sumus ab illo: & abstinet se a viis
 nostris tanquā a immundiciis: & prefert nouissima iustorū & glo-
 riatur patrem se habere Deum. Sam. quid tum? Oli. ausculta: vl-
 tra procedit ppheta ad vestras nequitias in persona vestrorū sic
 inquit vti vos consuluitis: scilicet videamus ergo si sermones
 illius veri sint: & tentemus que ventura sint illi: & sciem⁹ que erūt
 nouissima illius: si enim verus est dei filius: suscipiet eum de mani-
 bus contrariorū. Contumelia & tormento interrogemus eum vt
 sciamus reuerentiam illius & probemus pacientiam eius: morte
 turpissima cōdemnemus eum. Erit enim respectus ex sermonib⁹

De hac difficultate librū hūc
 aperiendi. respice Jeronimū
 in Epistola ad Paulinū super
 plogum biblic. 5. c. in medio
 quoniā hic liber signatus est
 nec aperi potest nisi gratia
 eiusdē qui habet clauē David
 q̄ aperit & nemo claudit: clau-
 dit et nemo aperit zc.

Responsio Oliuerii cōtra
 Samuelem

Prophetia et Vaticinium
 dominice passionis
 De huiusmodi prophetiis vel
 his quodāmodo corridentib⁹
 vide etiā Jsaia. 50. c. Et
 zacharia. 11. ca.

Id ore pphetico tangit bea-
 tus Ieronimus in plogo sup̄
 li. Paralipominon. sentit ibi
 dicēs. Ex Egipto vocauit filiū
 meū. Et quoniā nazareus vo-
 cabitur: & videbunt in quem
 cōpuxerunt.

Testamenta filiorum Ia-
cob de Salvatore Christo
ad litteram
Reiectio Israel fm carnem
sed nō fm repromissionē
quia nos repromissionē fi-
lii. Ita & libere. vt ad Rom
caplo nono p totum

Error Iudeorum ad legis
intellectum.

illius hec (dicit propheta) cogitauerunt. et errauerunt. excecauerunt enim illos malicia eorum. & nescierunt sacramenta dei neq; mercedem sperauerunt iusticie. nec iudicauerunt honorem animarū suarum. Hic habes tu Samuel et Isaye. c. 53. ac inde. 62. pphetarū vaticinium. & iniquum omnium virorum iudicium. De aliis autem fidei Sacramentis plena est scriptura verbis & sententiis. Manifesta enim sunt. & sole nobis clariora. diuina illa magni Patriarche Iacob duodecim filiorum testamenta: scilicet de Christi incarnatiōe. Passione: & redemptione: vti in Speculo Vincencii libro primo. c. Et. 25. in fine. Pariter manifestū est vaticinium Esdre de reiectiōe Israel & gentium susceptione. vt li. 3. Vincencii. c. 49. ibi respicias Sacramentorū veritatem & vestram stulticiam inanem ac manifestam pensato. quā etiam specialiter sensit diuinus ille propheta Moyses Deutronomii. 31. c. in verbo. Noui enim q; p mortem meam inique agetis. Ibi. Tu Samuel respice per totum & inuenies mala tua in extremo tempore. Hiis pariter & bene similia eloquitur Cœlestis ppheta ipse Daniel scilicet de Christo occidendo & hostia deficiente ac tenporali euerfione hierusalem. vt patet in c. suo. x. in fine. Sam. domine Oliueri fauorabiles nostrarum litterarum vos habetis interpretes. Oli. veros habemus & q; maius est vestros natiuos homines. Rabi & doctissimos: scilicet Nicolaū de lira. Petrū Alphonsum in Iudaismo antea Moyses vocitatū: & alios quāplures: qui antecessorū vestrorū malicias. & alteratas atq; peruersas doctrinas: abhominabilesq; fidei opiniones considerantes nostre fidei Sacramenta & Religionis Christiane Archana: dei grā affecuti sunt. Sam. quas opiniones ipsi considerarūt iniquas & peruersas? Nunc omnia vestra ex pphetis & obseruāciis nostris vos ipsi suscepistis? que ergo indiscretio vel susceptorū beneficiorum ingratitudo vestrorū mentē incesferit eloquere palam. vt illate iniurie merito a me senties repulsam. Oli. hui hui bona verba: pupugi hominē? sunt hec inicia. maiora adhuc sequentur: que audies. etiā inuitus: tamen non nisi ratione & vero plerūq; Iudicio cōprobata. linguam ergo coerce & animū exhillerato. Sam. orsus. parebo licet inuitus. Oli. Eia paciētiam habe ac modicum ausculta vt senties qui vir sis. Sam. bonus. Oli. imo optimus. Ar. heus tu Rudolphe. Oliuerium placare ne vicino hic Samueli ita illudet. Ru. Eia frater ad rem redi quiete. ne hominē tantū exerceas. Oli. fiat: Ecce tu Samuel ita clare non meis sed aliorum doctorū & presertim Petri Alphonsi verbis tibi loquar: vt rem omnē suauissime intelliges. Et primo de pphetis & doctoribus legis: & errore circa intellectū eiusdem. Sam. audiam. Oli. bene. Concedo equidē ego

Moyſen verum prophetam vobis fideliter nunciariſſe omnia dei nomine prophetata: & miſſum fuiſſe ab eodem: omnes etiam poſt eum prophetas pro lege eadem veniſſe confirmandā. Nam eadem lex a noſtris (quibus fidem habemus) doctoribus eſt translata: & apud nos ſcripta habetur: & nunc quidem recto ſenſu prout debemus eius fidem conſervamus: ac per rectiſſimas eiufdem ſemitas recto grefſu ꝓcedimus. Videmus autem vos Iudeos legis cultores: ſolam eius ſuperficiem attendere: litteramq; non ſpiritualiter ſed carnaliter exponere: & ideo ab eius recta intentione alienos exiſtere: maxime deceptos errore explanationis eiufdem. Nam reminiſceris o Samuel doctorum tuorum qui doctrinam (cui tota lex ipſa ſim vos innititur) ſcripſerunt: Deum habere corpus & formam aſſeuerantes: eius ineffabili maieltati talia applicando: que & nephas eſt credere & absurdum audire: que non niſi verba puerorum ſunt in ſcolis iocantium. Item iuxta intellectus veſtri capacitatem dum legem explanatis: vos eo modo quo fieri nequit: veſtram captiuitatem euafuros ſperatis: Iterum a deo: vos illud inuſitatum vobis fieri ſperatis miraculum: ſcilicet in captiuitatis vre euafione: q; Deus veſtros mortuos reſuſcitaturus ſit: qui terras denuo ſicut & prius incipient inhabitare: & hec veſtra ad legis intellectum abſurdiſſima ſunt cōmenta. Et hec de errore veſtro contra legis intellectum. Nunc de pari errore contra diuinitatis ſimplicitatem: tu Samuel lacius auſculta: quomodo videlicet doctores tui in parte prima doctrine veſtre benediſſiones nuncupate Deum caput habere dicitis & brachia: ac in Caſarie vnā pixidem corrigia ligatam geſtare: ipſiusq; corrigie nodum a poſtera parte capitis ſub cerebro firmatū: iuxta pixidem vero quattuor eſſe chartas Iudeorum laudes continentes. In ſummo ſiniſtri brachii aliam geſtare pixidem ſimili modo ligatam aſſerunt: ibiq; cartam eſſe omnes predictas laudes continentem. Et de pixide quidem quā caſarie geſtat: ac de corrigia trahunt ſibi auctoritatē ab Eſaia dicente. Iurauit dominus in dextera ſua et in brachio fortitudinis ſue: per brachia enim fortitudinis ſiniſtram intelligi volunt qua virtus illa pixidis contineri videtur. Ego quidem reminiſcor illum me perlegiſſe locum ſed parū vobis in hoc poſſe patrocinari hic locus diſnoſcitur. Cum enim lex perhibet Deum Moyſi dixiſſe ſcilicet ipſum ſua poſteriora viſurum: et quia Deum poſſe mentiri non conſtat: Ita poſtea licet ſcriptura tacente non dubitemus factum: nuſquā tamen lex meminit: q; Moyſes in eius poſterioribus aliquid videt: qualiter igitur eum ibi nodum corrigie (q; abſq; riſu vix dici

d iii

tibus: ſiue fratrib; & facultatibus noſtris in terrā religionis nobis a deo moſtrata id eſt ipſam cōtemplationē diuinā ingreſſi: quare abrahā de terra & cognatōe ſua egrediēs in terrā ſibi diuinitus moſtrata ꝓfectus vidit angelū dei. Gen. 15. c. Iohāni ſolitario & a mundana conſolatōe ſegregato ſecreta ipſa Cœleſtia reuelata ſunt: nō diſcurrētes & vagabundi & inquieti corpe cōtemplari poſſunt. Sic nō Eſau robuſtus & vagabundus. Sed Iacob domi remanens bñdictionē meruit & ſcalam videre celeſtē. Gen. 27. & ſequēti capitulo qre cōtemplātes cōuenit eſſe ſolos & ſolitarios. Iſaac enī habitās in terra australi oīb; relictis ad cōtemplandū in agrum ꝓfectus eſt. Gen. 24. circa finē. Item Iacob luctantē ſecū angelū ſolus contemplatus eſt. Gen. 32. c. qſi in fine. Helifeus puerū ſunamitis ſuſcitatur; clauſit hoſtiū & ſolus remanſit. 4. Re. 4. c. circa finē. Cōtemplatur; Dauid dixit qſ dabit mihi pēnas ſicut colūbe & volabo & re. yt infra 4.

Item de legibus eorū a Moyſe traditis. in Spe. Vin. li. 2. c. 26. & ꝓcedentib; ac ſequētib; partis prime & etiā ſpecialiter habent traditiōes ꝓceptorū. x. & aliorū multorū Exo. c. 20. & ſequentibus.

Initiū Confuſſiois iudeorū

Beatitudo & ſpes eorum reposita.

Error eorum contra diuinitatis ſimplicitatem.

De clara cognitōe dei multis etiā ꝓſumptuoſis lſatis inco gnita. & mūdi creatōe ac formatione rerū ꝓpulcra. li. Vin. 25. c. 1. 25. et ſequentibus partis tercię. Item ianua cōtē platōis homini aperit qñ ipſe ſe ſua ratōe ducēte ad ſe ipſum cognoscendū ingredit. vt libro eiufdē. 26. ca. 68. ptis tercię. Et inde de aſcenſu in montē dñi. infra li. 27. ca. 73. diuiniſſima ibi miſteria.

Item inuiſibilis eſt deus. vt Exo. 32. orāte ad deū Moyſe vt ſibi gloriā ſuā oſtenderet Deus rñdit nō poteris videre faciem meā: nō enim videbit me hō & viuet & multa capi tula eodem.

Videre non carnaliter ſed cōtemplari poſſumus Deū et ipſa cœleſtia illuſtrati gratia eiufdē & religioſe ſcilicet re licta patria terreſtri & paren

Ad hec No tat et ſcribit ſeducor eorū i doctria Tal mut: q; helias i die iudicii cū ſonitu & cor nu ventur; ſit oēs iudeos excitaturus & vi uificaturus: & ex tūc ipſi ſic copede ꝓ mare hieruſalem trāſibūt: iubi lantes & ꝓſal lentes trium phos ſuos et victorias: deuorādo ibi in ſimul Thaurū in gentis magnitudinis: ſcilicet q; idem Taurus tā magnus ſit: q; oē fenū & omnia alia virētia vltra. cc. milia: ria poſſit deuorare: ide imortalitatē in eternā ſumpturi. & hec etiā vna rruſarū eorū dem. Itē & qſi de ſimili opinione reſurrecti onis eorū Eze chiel c. 37. ꝓ totum yde.

vt sup̄ A. quiescā. Ecce elō
gaui fugiēs et mansi in solitu
dine et expectabā qui saluū
me fecit. Adorādū patrē suū
coelestē dñs iesus turbis di
missis solus ascendit in mon
tem Mat. 14. Etiā nō solū ipsi
solitarii: sed etiā et ipsi plati
Deū contēplant debite plati
onis officiū exercentes Moy
ses fideliter pascēs oues & ad
interiora deserti deducēs flā
mam Rubi ardentis cōspica
tus est zc. hmōi contēplatio
nis historie inuenerabiles oc
cūrrūt legentib⁹: presertim.
Exo. 32. c. vbi Deus Moyſi in
tabernaculo loquebat facie
ad faciem.

¶ Videbis posteriora mea. fa
ciem vero meā videre nō po
teris. Exo. 32. in fine. Non vi
dit enī Moyſes Deū vel locu
tus est ei nisi facie sua velata
¶ Veriorē tñ dei diffinitionē
respice li. fr̄is Vincē. 1. c. 1. de
vnitate diuine essentie zc.
Philosophica dei descriptio
fm Empedoclē philosophū
Atheniē ē. Deus ē spera cu
ius centrū ē vbiq; & circūfe
rentia nū squā. Hic phūs ar
bitratus animos hoīm esse in
mortales incēdiis se dedit.

potest) dicitis vidisse. Item cum per posteriora non solum ceruix
sed etiam quolibet pars corporis cōueniēter potest intelligi. Hoc q̄
eum ceruicē vidisse asseritis nō ratōe vel legis auctoritate sed sola
voluntate p̄batis. Et vt Deū ceruicē (q̄ sane intelligi nephās & ab
surdum est) habere concedam: fieri tamen quomō potuit vt Moy
ses nihil in eo preter ceruicem viderit? Aut si aliquid eum aliud vi
disse fingamus potuit videre pilium siue nodum corrigie in eius
corona quam vos dicitis angelum Mitraton capiti dei singlis di
ebus imponere. Vt autem vtar etiā ratōe nature vos Deum ca
put & brachia totam q̄ corporis formā habere contēditis: quod
si ita est. Igitur deū longitudinis: latitudinis & altitudinis dimen
sionib⁹ cōstare necesse est. Si vero trib⁹ hīs dimensiōib⁹ claudicet
Deus ergo corporeis partib⁹ terminat⁹ quod euidenter est incon
ueniens mendaciosum & credere absurdissimū. De corrigia vero
quam eum in capite habere dicitis: duo nunc p̄pono tibi Samuel
illa nanq; corrigia aut de seipsa est aut aliunde. Si de se ipsa: iam
Deus a se diuisus est. Si aliunde Creator est aut creatura. Si crea
tor: ergo duo creatores. Si creatura: iam quedam creatura maior
est quadam creatoris parte quod incōuenientissimū falsissimūq;
dinoscitur. Ideo quero a te vtrum hoc quod Deum in capite vel
brachio gestare dicitis vlla vel nulla gestet necessitate? Si necessi
tate tunc Creator creatura indiget. Sin autem ergo Deus aliquid
superfluum gestat quod rerum omniū mendacissimū comproba
tur. Sam. Mi domine Oliueri vestra obiecta incōmode inficiare ne
videar aliqua absurda satis a nostris edita confiteor: doctoribus
tamen plerumq; a vestris praeceptoribus ad deteriore partem
translata nobis in obproprium & diffamiam sempiternam. Oli.
bene sempiternam: ad hoc paululum ausculta quatuor verba pau
ca vel vltra: ne vestris erroribus omne temp⁹ contere videamur
Nonne tu Samuel errores vestri in lucem deducti sunt: quid scili
cet contra Dei immensitatem senseritis. Deum infirmum: iracun
dum: letantem: plorantem rursus: laborātem & cum leuiatan lu
dentem ac omni die tribus horis in libris Talmut studentem (qui
bus obprobriis nil deterius damnabiliusq; diuinitati sue ascribi
poterit) tanquā a prophetis vobis cognitū p̄fitentes mētiemini.
Ne autem me verbis insistere cogites. Tui doctores & presertim
Petrus Alphonsus Moyſes antea vocatus & apud tuos famosissim
mus doctissimusq; eos errores vestros stultissimos et abominabi
les doctrinas suo tractatu scilicet de errore Iudeorum in centuplū
latius nobis descripsisse videtur: ibi lege quia latin⁹ es et yestros

rum omnium stulticiam inanem considerato videlicet: quid de legis intellectu: de erroribus diuinitatis: Accidētibus dei et obprobriis: quid de mundi creatione formatione rerum: fabulis: mendaciis ceterisque erroribus infinitis senseritis et p̄sertim vestro maximo peccato commisso in Christum: quare vos crudelissime puniti a Tito Vespasiano filio suo: Iosepho attestante Iudeo & in eternū puniemini. Ad hec tu Samuel vnum hoc etiam deprecor attēdas ac cordi accipias plagam hanc tantum temporalem infernalibus penis & cruciatibus denique vobis ad hec reseruatis scilicet ybi Iudicante Pylato preside Christum dimitti exclamastis: sanguis eius sup nos & sup filios nostros: ibi cognitū & expertum habemus. Qd̄ qm̄ primū mulier Hebraea hoc est Iudea parit: tunc si masculus puer egrediens est: tenet duos digitos in fronte cuti adherētes naturaliter quasi affixos: si femella fuerit: puer eosdē tenet in claustris id est in vulua pariter affixos: quare cum Christianos obstertrices habetis: eas fetu egresso & adhuc sub tectura latente: penes vterum matris (nepuerum talem contemplantur) liberalissime exsolutas eicitis. Presto tunc assunt hebreæ mulieres huiusmodi puerum a matre suscipientes & manum siue digitos tales pueri a cute siue carne corporis soluere nescitis. Absq; maximo periculo corporis & vite: nisi pueri Christiani infra septem annos existentis fuso sanguine: quare sanguinem nostrum indies affectatis. Et sic expertum est nullam hebream nasci virginem: sed corruptam & hoc demerito vestro quia intemeratam dei genitricem Mariam cuius sanctitatis & virginalis Castitatis nemo mortalium laudes enumerare sufficit: non virginem vos peruidissimi Iudei sed prophanam fuisse mulierculam mentientes proclamatis. Hec & multe alie sunt plage & diffamie vestre nobis cognite: quibus inuenies vr dixi antea tu qui vir sis: bonus scilicet homo & simplicianus. In tantum enim o Samuel tui maiores in dei filium Christum dominum nostrum peccauerunt: dicentes eum magum & prochlor destorto natum fuisse: omnem vestram gentem in huiusmodi errorē inducendo: hec & his similia protestati: donec virū iustum ad iniustum Iudiciū adduxerūt crucifigēdo occidētes: hac morte turpissima condemnatū: que ppheta vti. Supra laci⁹ p̄cinuit. Tanti ergo reatus magnitudo: tā diurne Captiuitatis vestre vltra omnes preteritas extitit causa & origo Et quādiu vos in paterna tali

vindictā petunt & deū blasphemāt: quare deus oratōem eorū habet execrabile & ip̄s ppheta Isaiā sine misericordia loquitur dicēs. Cū extenderitis manus vestras auertā oculos meos a vobis: & cū multiplicaueritis p̄ces v̄as nō exaudia vos: manus enī vestre sanguine plene sunt id ē odio & pctis Vindictā enī in nos Christianos petunt indies ter in maxima sua oratōe quā efficacissimā credunt & sperant. que legi in Oefer Therisāsim idē in tercio: quā bis Rabi synagoge i die & in publico: populari ter exstatuto legere siue orare p̄cipitur stando & iunctis pedibus & nō cessare ab eadem vsq; in finem. etiam si serpens in collum suū morderet: que oratio in hebreo Naamin vocatur. Cui⁹ tenor sequit & est talis. O dñe p̄f noster spes nostra nō est cōuersa. Oro vt inimici n̄ri Christiani omēs repente disp̄gantur: et in numerū parū minorent et amplius nō resurgāt. Et omnes inimici gentis tue Israel destruātur Et regnū nequitiæ xp̄iano eradicet et confringat ac destruat. fac dñe fac completem⁹ in dieb⁹ n̄ris velociter: quia tu es Deus n̄r b̄ndict⁹ frangēs inimicos et destruēs impios. Ad hāc orationē oēs audietes r̄ndent Amen vt supra: A

De hac punitōe Iudeorū Ifrafo. primo in margine zc.

Plaga Iudeorum Sanguis eius super nos.

Hanc plagam ego Iohannes Stamler a quodam baptisato Iudeo docto i hebreo multū & in latino discere ac in magna senectute multū diuiciis relictis baptisato audiui & expertus sum: de p̄tis scripturis veris & autenticis: q̄re hic inferere placuit eadē & multa aliorū Iudeorū secreta intellexi ab eodē que causa breuitatis duxi omittēda: sed nullus Iudeorū confitetur.

Causam captiuitatis respice ad Ro. c. xi. vt dauid inducit p apostolū vide diligēter per totū capitulū

Causa Vltime & p̄sentis Captiuitatis Iudeorum

Nota alia est etiā p̄petue eorum Captiuitatis causa: quia

A supra. Sed opto in caput eorū Et hec trufe & nequitie sunt Iudeorū cū multis aliis indecētibus malis & puerilibus apertissime. Addētes in sup maledictione Amon. de quo liber Hester legiſ dicentes sicut Cōtritus est Amon in patibulo sic omēs inimici nostri cōterant: Et regnū nequitie Cristianorū velociter destruat. Item ipsis Christi anū occideremini peccatū est qm serpentē pedibus calcare. Hoc autē temp⁹ q̄ desiderāter expectāt sibi aduenisse dudum arbitrati sūt / scilicet rpe seuissimi Iuliani apostate Impatoris q̄ ipsi iudeis licentiam dederat templū reparādi quod op⁹ supbissime et arrogātissime inceperūt hiero solimis. Cirillo epō ibidē p̄sidente & ad id inuito. Sed licentia edificandi Iuliani p̄ualuit vsq̄ ad vindictā opis incepti diuinā: que vindicta et quomodo aut qualiter facta sit mirabiliter in iudeos & paganos: Vincenriū vide ī speculo suo historiali lib. 14. ca. 42. ptis secunde.

Reprobatio Machometi

Furta eiusdem.

permanseritis voluntate tam diu in eadem remanebitis damnationis tribulatiōe. Isaie primo caplo: vsq̄ ad verbum. Quiescite agere peruerſe: & Danielis caplo decimo in fine. Ar. mi pater Oliueri non tantas fabulas & simplicitates erroresq̄ manifestos Religio Machometea proſeqtur. Oli. ante hebrei veram fidem o Arnestes sunt secuti sed eorum peccato & odio in Christum perpetratis singulari inuidia obcecati ipsi & tenebrarum filii in fabulas iam Talmut & aliorum mendacia conuerſi sunt: obliſi Sacramentorū dei & vaticinii Danielis de Christo occidendo & reiectiōe populi Iſrahelitici vti supra a deo Iudeorum hoc est principe Deo nostro omnipotente. Sam. rogo igitur domine Oliueri iam me deuictō & obmutefcente ita pari studio Arnestem agredere / vir quidem ego qui ſim recognosco. Oli. facerē lubens sed reſtant adhuc tibi pauca o Samuel a me reſoluenda. Sam. que? Oli. euangelica illa puncta que supra intuleras ne tibi victoriam inde dixeris allatam Sam. minime gentium: tantū Arnestem exerceas. Nam gaudiū est miseris ſociū habere penarum. Oli. iam non penarum sed ſalutis: at tamen obtemperabo. heus tu Arnestes. Ar. Affum. Oli. quomō ſtat preceptor tuus Samuel? Ar. nescio. Oli. hui nescis? nō defensor tuus: quid taces? iam ferto patrociniū: vti antea ipſe tue attulit voluntati. Vt autem te quoq̄ ſentiamus deuictum atq̄ desperatum dic nobis amabo: tuus qui vir ſit Machometus? Ar. dictum puto. Oli. imo & verius adhuc dicendum. Ar. dic pater. Oli. faxo. vt autem cognoſcas quid in apoſtotando p̄feceris: vel quo diuerſus fueris animo pio & diligenti penſato: Audisti Gregoriū magnū in quadā Omelia. Cuius vita deſpicitur reſtat vt eius predicaſio contemnetur. Ar. audiui: & cui dubium. Oli. ſapienter. Sed Machometus tuus plerumq̄ eſt clamatione reprobatus ergo zc. Ar. nego quidem. Oli. eſt inquā. Ar. quibus? Oli. furtis: latrociniiſ Crudelitatis: Impudicicia: Vaticinio fabularum / plenuſq̄ mendaciis & mortis conſumatione eiſdem. Ar. dic obſecro. Oli. dicam probatiſſimorum virorū etiam Saracenorum relatiōibus: tunc temporis compertum eſt q̄ primo tempore prophetie eiſdem: Dum ipſe Machometus veniret ad Ciuitatem Mecham inueniret q̄ ibi hominem Camelum habentem / abſtulit ſibi eundem: quo beneficio ita ſue predicationis primordia dedicauit: quare oderant eum valde Ciues de Mecha quia latro: fur: & peſtifer eſſet. Preterea abiit ipſe Machometus in Ciuitatem quandam deſtruatam pro maiori parte a Iudeis paupibus inhabitatam: quā ingreſſus volens oſtēdere iuſticie ſue regulam modūq̄ p̄phetie cuiusdā

¶ Nota nos Christiani filii libere dicimur & hac libertate xpi qua nos redemit. quia ablatum est regnum filius et datum est exteris id est gentibus credentibus hoc est nobis quare filii nos libere dicimur in Christo

carpetarii pupillis domum abstulit / et eandem Melchidiam id est Ecclesiam suam fecit / ibi ipse & coetanei sui varia furta & homicidia contra illos de Mecha ac alios quamples perpetrarunt. Nonne hec o tu Arnestes bona & felicia tui prophete primordia? Ar. Facili hoc strepitu repellere queo. Primo scilicet unde dicitur Saracenus a Sara matre / igitur filius libere. Secundo: num propheta acceptus in patria sua? uti Christus in hierosolimis acceptus fuerat a plebisque dicunt enim quod volunt. Oli. sed nec communis fama omnino perire videtur. Ar. orsus quomodo tunc de Christo tuo / non ne tota hierosolima aduersus eum commota fuit / quando scilicet? ergo a plerisque reprobatus extitit. Oli. nego consequoniam Ar. quomodo consequoniam? irrides? Oli. maxime quia minime Christus dominus noster reprobatus extitit: O tu stulte & tarde ad credendum: nescis quod ipsa hierosolima paucos post annos commissit penam sceleris & vindictam condignam ab ipso Christo Salvatore nostro antea predictam sub Tito et Vespasiano Imperatoribus sortita est. quare piissimum Iesum. Luce decimonono capitulo ipsam Civitatem commiseratam deflesse dinoscitur. Quod autem ipsi de Mecha quid simile (quia nephadum illum prophetam & potius Antichristum vestrum inuiti & compulsi receperunt) fuerint perpeSSI penitus ignoratur. Sic hec paucissima de furtis & tali operatione modo sufficient. Crudelitas vero eius que fuerit hoc facile considerare potest. quod idem Machometus Edictum constituit ut si quis suis maleficiis contradiceret: vel aliquo reprehenderet eadem statim per suos siue vigilans siue dormiens etiam proditorie iuglaretur: uti senem quendam Iudeum tanquam secure dormientem in lectulo suo Machometus (quia dogma suum contemserat) iuglari mandavit. quis unquam prophetarum iustorumque hominum huiusmodi facinus perpetravit? Unde ergo illi prophete tuo o Arnestes nisi dyaboli suasionem) qui primus proditor extitit & homicida) id facinoris inesse potuerit? Ar. verum domine Oliueri / ita si factum fuerit. Oli. fuit & est inquam / hec & his similia / que si per longum diceretur audientis animum plus & fatigare possunt & offendere / tamen ne huius excerptis tantum & paucissimis insistere videar maiora aggrediar necesse est: scilicet de Impudicia eiusdem que & qualis fuerit considerato. Dicit enim in suis documentis omnia impudicia replet? bestialis ille propheta tuus: renibus hanc suis gratiam a deo collatam: ut quadraginta viros in coitu potentissimos faciliter libidis fortitudine quater superaret: quare sibi (ut Balbus commemoratus

Vnde dicitur Saracenus. et Agarenus. Item Agareni sunt Christiani falsi baptisati & renegati / baptisati enim non tamen forma nostra.

Vt Luce Capitulo. 19.

De hac deuastatione hierusalem Iosephus Iudeus legat. quoniam similis illi deuastatio nuntiata legitur. Captiuati enim fuerunt. cc. & .xv. milia Iudeorum. xxx. milia venditi. xxxv. milia se mutuo occiderunt / et murus hierusalem ascendit non poterat prece cadaveribus. plurimi enim in Iordane submersi et alias propter aurum excocti fuerunt.

Crudelitas & homicidium.

De impudicia prophete eiusdem.

Impudiciam incontinentiam siue luxuriam multis viciis & criminibus dedisse incitamentum corruptum est: & precipue homicidium.

Primo nam propter violentiam diue filie Iacob ex Lia Sichem & Amon cum habitatoribus Civitatis occisi sunt. Gen. 34. Anion propter violentiam sororis sue Thamar ab Absolone occisus est. ut patet. 2. Re. 13. c. Propter Bersabeam pulchram David Uriam interfici praticavit. 2. Re. 11. ca. Propter luxuriam Troia destructa est et totius Grecie procures in Menelao rege nephandum dedecus ptulerunt / Vnde puerile illud dictum egressum est Adam: Samsonem: Lot: David: Salomonem. Femina decepat quis modo tutus erit.

est) licentiā et libertatē traditam a deo mentitus scilicet coeundi cum aliorū vxoribus ad placitū suū - vt viros generaret pphetas & virtutes. Hec sunt Arnettes tui pphete merita & dyabolice huiusmodi religionis Sacramenta. Ar. per misericordem Deum que refers: talia me nunquā audisse recordor / quoniā pphetarum & maximus & gloriosissimus habetur. secus autē a te pater Oliuerii percipio. Oli. & ad huc predictis deteriora intelliges. Dicere in quā posses non quis dicat sed quid dicatur attende: quasi pphete non vita: sed doctrina eius respiciatur. Compertum est autem priscorum Codicibus: q̄ nemo prophetarū dignitatem vel nomen nisi diuturna vite sanctitate pbatus obtinuerit: quantū vero sanctitatis maturitatisq̄. Idem propheta tuus fuerit consecutus considerato. Sane fabulas attende ad libitum suum compositas / quibus nulla ratione credendū: cum hoc a quolibet fieri posset defacili / quare ipse in suis cōmentis esse mendax comprobatur. De futuris autem q̄ nichil dixerit nec te ipsum o Arnettes latere puto: maxime cum in scriptura sua nil pene huiusmodi inuentum sit. Vnde etiam quantum ad futura a prophetarū gratia exclusus: nec signis: nec miraculis: nec prophetia: nec pariter vita inter pphas merebitur numerari. Nam illud totum quod quasi predixisse videtur / ad nihil aliud nos cogit nisi vt dicamus cum ita mētiri de futuris: vt dixisse de preteritis probatus est. De signis vero & miraculis q̄ non sint illa data ei a deo ipse sibi testis est: A deo ita sibi dictum professus: scilicet Si sciremus (ait Deus) o tibi Machomet eos non credituros / sicut nec aliis crediderunt: signa & prodigia tibi daremus. De fabulis vero eiusdem confictis ausculta / ex quo eum tam philosophicis rationibus quā etiam diuinis auctoritatibus ab omni prophetali gratia extraneum esse probamus: restat vt eiusdem quales sunt fabule / in quibus cōtra id quod supra dixerat signa se fecisse videamus. Dicitur itaq̄ q̄ aliquando ipse audiens lupum vllulantem ait se ex voce eiusdem intelligere q̄ lup⁹ ille inter alios maior / omniūq̄ Ptinceps nosceretur. Ach ach ech O signum propheticum / Nonne similiter potuit dicere q̄ lupus eum prophetam nunciauerit / certe hanc fabulam multo vrbani⁹ si quid intelligeret / componere potuisset: sicut & de quodam alio lupo ibi refertur: scilicet q̄ cum allocutus fuisset Vecheben filium Hehenczehlim statim factus sit idem Saracenus. Vbi si leonem p lupo ille fabularum compositor posuisset multo elegātior fabula ipsa extitisset. Sed non inmerito fabulis suis lupos intexuit qui more luporum rapidus semper & cruentus incessit. Item aliud cōfictum auscultata q̄ cum Zanreb ludea yxor Zalen filii Muslim

Dignitas atq̄ pbata
facultas prophetarū.

De fabulis eiusdem.

L upus Vllulans

Iudei in aue assa venenū sibi apposuisse. Stapula eius locuta ei ac ceteris comedentibus fuit dicens. noli me comedere quia veneno confecta sum: et ipse noluit comedere. comedit autem inde Elberten filius Mazricz et mortuus est. Ecce tu Arnestes: nunc scire affecto vtrum ipse tuus Machomet solus vocem ipsius stapule audierit? Si enim solus ipse audiuit cur alios inde comedere permisit? Si autem omnes audierunt: cur alter comedit? nisi forsan ab eodem confusus se debere resuscitari. Nunc vero mortis sue quis finis fuerit queso auditote. Reliquit ergo idem pseudo propheta tam nobis quoddam ridiculum qm̄ suis lamentabile comentum. Cū scilicet ipse moritur⁹ p̄cepisset suis vt eo mortuo eū nō sepe-
lirent. iō q̄ tertia die assumendus esset in Cœlum: ipsiq̄ hoc preceptum diligenter obseruantes magnis desideriis id fieri affectabant. A secunda autem feria qua mortuus fuerat vsq̄ ad quartē ferie vesp̄eram longa fatigati expectatione. nil aliud qm̄ fetoris magnitudinem excrecere cernentes (Humbran id referente) Corpus illud vetidum nudum foras proiecerunt. Humbran tamē filius Heluzam dixit q̄ lotus Machometus et tribus vestibus sepultus sit per manus Hali filii Abitalib: & Alfoal filii Allahabet filii Abdennitalla patrui sui. Fertur etiam q̄ per septem dies morbo pleuretico egrotauerit sensu amisso. Septimo vero die conuulserit. Iratus autem Hali fili⁹ Abitalib q̄ sensum amiserit ei locutus est. At ille Machomet iussit nullū ampli⁹ remanere secū nisi Allahabet filium Abdennitalle. Alia autem die septima mortuus est: & intumuit venter ac minimus retro curuatus est digitus eius. Actum hoc. feria secunda duodecimo mensis Rabge Anno vite eiusdem sexagesimotercio. Ar. mi pater Oliueri si hec absurda et inconuenientia de ipso que refers vera sunt. Cur Deus ecclesiam et presertim orientalem per tam nephandum falsum et scelestum prophetam (vti tu ais) ita spoliari et penitus demergi permisit? Oli. ach ech. Nun tu supra audisti? scilicet peccata eiusdem & hereses fuisse causam tanti naufragii & facinoris: vti etiam sacramentaliter in ipsa veteri Synagoga sepius prefiguratum est. Necessario enim euenit vt scandala eueniant: Ve autē homini p̄ quem. Sic eadem tunc p̄ Machometū tuū p̄chdolor euenisse cernimus: que omnia lohānes Cœlestis ille Secretarius dudum antea in suo Apocalipsi fore futura p̄uidit. Vt in. c. eiusdem. xii. et. xiii. zc. plen⁹ cōtinetur p̄sertim in verbo scilicet Et datū est ei. id est bestie bellū facere cū sanctis & vincere eos: & data est illi ptās in omnē tribum & linguam ac gentem. Et hec p̄ nunc sufficiant. De eiusdem vero

Mors eiusdem ridiculosa

Alia Opinio mortis eiusdem.

Quare deus permittit ecclesiam periclitare zc.

**Facultas illi adherentium
et legalis libri eorū Alcho
ron compositio Nota**

Item plures sunt peccatores
mali & dānati qm boni & sal
uati in h⁹ figura plures fuest
filii diaboli qm dei. Et plures
filii Ismahelis qm Isaac. Gen
25. sexcenta tria milia. et. 55.
viroꝝ de qbus duo solū fide
les q pmissiōis terrā pluſtra
uerūt & intrauerūt. Nūeri. 1.
et. 14. c. Plures sunt luxuriosi
& carnales quā honesti & Ca
sti. Nā diluuii tpe solū Noe
cū cognatōe sua saluatus est
Gen. 7. c. Jtē in quinq⁹ Cui
tatibus Sodomitis Non sunt
inuēti decem viri ab h⁹ modi
Crimine sodomitico imunes
vt patet Gen. 18. Item infide
liores & multo plures sūt ho
mines deo etia & dñis suis
siue platis quā parati & fide
les. Nam inter frēs Ioseph q
erant. xi. duos tantū fuisse cō
stat: eū ab aliis frīb⁹ eripere
studentes. vt patet Gen. 37.
Cum Absolone regnū patr
vsurpāte plures erant quā cū
Dauid rōnabiliter regnante
2. Re. 15. c. Clamāte maxima
multitudine Iudeorū Barro
ban apud Pylarū dimitti de
bere atq⁹ xpm Crucifigi non
est inuentus rectus & fidelis
qui xpm peteret absolui & li
berari. Jo. xi. c.

¶ Plures sunt hoīes bellātes
cōtra Iusticiam publice & pri
uate qm ppter iusticiā pupil
los & viduas defendendo Nā
tantus erat cōtra Israel exer
citus Sirie pulueribus Sama
rie compand⁹. vt patet. 3. Re
20. c. 2c. Sed hic vere labor ē
dyaboli & exercitiū. Nā stul
torū infinitus est numer⁹ 2c.
Die welt ist ain vogelhaufs
yñ sitzent 7c. Hmōi qstionē
soluit Iob. 21. c. In principio
in verbo qre ergo impii. ibi
pulcerrima vide 7c.

Sectatorū lege prophana & fallaci: De Confectōe libri legali Al
choran: scriptura eius dilacerata: rursus iterata: Disputatōe eius
dem iterū recolletis: ac de Impitia & fictione illi adherentiū: per
plura historici scribunt. Paululum etiā adhuc reticēre nequeo: his
deductis finē pficiā. Ar. dic amabo. Oli. miraris o Arnestes tantū
Cur hec Secta quibusdam placuerit? Intellige pro certo nulli aut
nobili aut intelligenti placuisse eandē nisi miserrimo & Impitissi
mo vulgarium hoīm generi. qui ab eodem Machometo de locis
siluestribus cōgregati: cum has primas lras audissent rei nouitate
stupefacti: sacrilegas fabulas diuina esse orac̃a crediderūt. Deniq⁹
cum & paup̃tate & assiduo ruralium operum labore confecti fu
issent: Cibi: potus: p̃ciosarū vestium: Amenitatis ymbrose: vasorū
spectabiliū: yxorū insup pulcerrimarū concubitu infiniti. Aliarum
q⁹ spurcissimarū Paradisi deliciarū (quas ipm Machomet p̃chdo
lor enumerare nō puduit) Btitudinem audiētes: seq⁹ ibi ex pmissi
one eiusdē iam iam futuros sperātes: ad limina quecūq⁹ ip̃e voluit
pecorini isti homīes cucurrerunt. Inde h⁹ mōi homīb⁹ ruralibus
Idem adiutus Regē persarū deuicit. Promiserat em̃ oībus se se iu
uantibus & suo nomīe morituris Paradisi delicias: qmuis quidam
magis idcirco pugnasse feruntur (quia Arabes & Perse deliciarum
hortis frequētius delectātur) vt eorum hortis potiti tam hic qm
in Paradiso his p̃frui possint & queant. Sed dicis Arnestes: nō solū
rurales illi sed etiā et alii multi secuti sunt eum: Respōdebo qdem
verum: multi: sed pessimi & lecatōres ere grauati alieno: id est rap
tores: fures: vel alias alii p suis sceleribus damnati: qui his rumo
ribus hanc solā euadendi causam inuenerūt. Facilitate em̃ deuia
a iusticia qui in agendis nō Deum sed plus hoīem formidat. Nam
dic mihi obsecro: quē vnquā sapientē: nobilē aut honestū: ex nris
ad h⁹ mōi religionē sponte venisse videris? maxime q⁹ ille pseudo
& nebulo tuus ppheta Machometus errauit dulcia p̃mittēdo: vt
scilicet viris virgines ad amplexus p̃mittens: & Iuuenes at mulie
rum concubitu reticēdo. Vach-hec tua fallax Religio: hanc tu in
mitatus: ad inferos descēs⁹ penis infernalibus eternaliter ibidē
cum ppheta & Coetaneis tuis & Sectatoribus Paradiso frustrat⁹
condēnaberis: nisi a pposito resipiscas debite peniturus. Ar. mi
pater Angustiatus ego & hiis tuis sententiis confusus: quid eligā
ignoro. Cum Samuele hic deliberabo: et si venia datur ad vos re
deundi ad crastinā reuersi credo obtēperabim⁹. Oli. ite pacifici.
Ar. O Samuel tu faciendum quid censes? Oliueri⁹ nos pupugit
spem omnē in te posui iam tue defensiōis studio frustratus. Sam
mi Arnestes qmuis plures nostrū ac sue Religionis viros multarū

Cōmunis
pp̃lus gau
det nouita
te.

Victoria
eius cōtra
Regē Per
sarum

reum expertissimos audierim / tamen talis eloquentie scientieq;
virum tam doctum vti ipsum dominū Oliueriū audiuisse me nus-
quā recorder. Credebam enī nostrorū Secreta omībus alienis esse
incognita / que tam pfecte vti Iudeus in publicū elocutus est. Scio
equidem plures nostros Doctores nescio quo spiritu a nostra do-
ctrina auersos / qui nō gloria Cupidi nec opes affectantes / sed suis
& ditissimis facultatibus relictis omnibus: Christianam fidem vo-
luntarie Iugo paupertatis deuotissime amplexi sunt. Preterea Con-
siliū meum agnosce: hoc sero tecum deliberato / ego quid factu-
rus sim crastina serius tibi Arnestes exponam. Ar. probe Deus
sua gratia ad veritatis nos robur illuminet. Sam. Amen.

¶ Drama Vndecimum

Balbus	Oliuerius	Triphon	Rudolphus
Orator	Doctor	Philicus	Laicus

Bal. per misericordissimū Deum dñe Oliueri rem omnē et totam
diuinitus aperuistis: ita q; vestra prolata in ipsis non dubito quin
fructuosissimū quid operentur. Oli. miror Rabii Samuelē cunctis
obiurgationibus tam mansuetū extitisse: nec h⁹ modi errores he-
breos dudum emendasse / cum latine lingue haud ignarus existat.
Tri. Pater reuerende de paciētia eius nulli hoc mirū arbitror pre-
sertim cū rem totam tanta animi maturitate & constantia rerū tu-
fueris elocutus Sed vnum vehementius admiror scilicet tot orbis
Religiōes diuersas: cui⁹ rei causas audire potissimū affecto. Oli.
hui me Senem librū paulisper cōcede: Balbum hystoricū exorato
Bal. tuis pceptis pater Oliueri parerem. Triphon aut rem omnem
me sanius intelligit. Oli. pauca verba queso: rogita psequere. Bal.
qmuis hui⁹ parentem vniuersitatis Principē Deum intelligere dif-
ficile sit / inuentūq; eundē philosophorū Consilio vulgo indicare
nephandum. Nihilominus tamen veritati fauens: monitis domini
Oliuerii obtempabo. Quinq; fuisse mortaliū Religiones intelli-
mus: quarū Cerimoniis Deū a plerisq; sed diuersimode: cultū ve-
neratūq; comperimus. Primus parens noster Adam de facili quē
vidit suum Creatorem agnouit: eius aut Seductor generis humani
hostis accerrimus tantū post diluuii tempa & veri dei ac plasma-
toris hominū obliuionē / filios Adam variis seductionū oblecta-
mentis ita decepit: vt peccatorū pondere grauati: quidā aberrātes
eorū in Idolatrie culturā illapsi. Alii vero iusti dei cognitōe pman-
nentes / semitā rectam nobis sequatibus Deū venerandi reliquerūt.
Et hii hebrei: alii aut gentiles appellati sūt. Gentiliū vero tua fuisse
genera a vera dei cognitōe aliena dicunt: vt scilicet fuerūt Caldei

Questio Religionū & di-
uersitas toto orbe sacri-
ficiorum que fuerint

Deū intelligere & in vul-
gus iudicare iuxta philo-
sophos nephandum est
Quia iuxta eorundē opinio-
nē phōrū plus deus placat
quāto min⁹ cognoscit. Ergo
apud gētiles diuersis Religi-
onib⁹ cultus est & hoc cōtra
nos & falsū. vt in Vin. li. 15. c.
ca. ptis secūde. Et dyabol⁹ q;
inter angelos ex sua supbia
efficere nō potuit hoc inter
hoīes psuasione dyabolica sua
pidolatriā in dei contemptū
& nostrā pditōem effecit.
Est autē deus fm theologos
substātia incorporea simplex
& icōmutabilis. Eterna & in-
mensa incōphensibilis & in-
effabilis. multipharie tamē vtcunq; notabilis. Nam dicit Sol: Lapis: Leo: Ovis & vermis. Et breuiter qd
quid est nihil tñ de eo satis dignū dici potest. De hoc respice li. Vin. i. c. i. ptis prime.

e i

Hebrei ab Heber filio
Sale appellati s. in scda
riga textus.

¶ Sic de h^o mōi falsa inani et
diabolica cultura ac manife-
sta turpitudine deorū genti-
liū respice lector Augustinū
li. 2. de ciuitate dei. c. 3. 4. 5.
6. 8. 10. 11. & 12. p totū: ac aliis
circūstantiis ritus eorundē:
& secretis demonū Inde. e. se-
quentibus per totum.

Dii gentium.

Saturnus

Iupiter.

Mercurius

Astlepius

Mars

Bachus

Hercules

Appollo

Dyana

¶ Nota. Ipsi gentiles in plu-
ralitate suorum deorum fre-
quentius delectati sunt ppter diuerſitates eorundē. sed quid inde? quando plures nobis festiuitates pre-
ſtat vnius Dei visitatio qm multorū demonū supstitiosa illis presumptio &c.

Greci: & Egiptii: Caldei nanq nescientes Deum errauerunt post
elementarcolentes creaturas non creatorem: quorum & imagines
quasdam facientes nominauerunt figuras Coeli & terre: & maris-
Solisq & lune & ceterorum elementorū & luminariū: & conclu-
dentes in templis adorauerunt: Deos vocantes: quos diligēter ser-
uarunt: ne clam a furibus raperentur: non intelligentes Seruans
ipsum: maius esse seruato. Greci autē dicētes se esse sapiētes stulti
facti sunt: deteriores Caldeis: plurimos deos introducentes esse
factos: alios quidem masculos: alios vero feminas: omniū vicio-
rum cunctarūq auctores iniquitatū: vt aduocatos istos & patro-
nos habentes sue nequitie adulterent: rapiant: occidant: & oīa
mala faciant. Inducitur enim ab eis ante omnes deus Saturnus et
huic sacrificant filios suos: qui genuit multos pueros de Rea et
insaniens cōedit eosdem. Aiunt autem Iouem abscondisse virilia
sibi et piecisse in Mare: vnde Venus fabulose dicitur nata fuisse.
alligans ergo patrē suum Iupiter piecit in Tartarū. Secundus deus
eorū inducit Iupiter quē ferunt regē esse aliorū Deorū & transfor-
matū sepius fuisse in aſalia: vt cū mortalibus mulieribus varia ad-
ulteria cōmitteret. Inducunt em hunc transformatū in Thaurum
ppter Eropā: & in aurū ppter Danem: & in Cingnū ppter Ledam
& in Satirū ppter Antiopem: & in fulmen ppter Semellam: & ita
genuisse ex his filios multos liberum videlicet: & Zetum: & Am-
phionē: Herculem Appollinem Archemiā & Perseum: ac ceteros
multos: & filias: quas nouem musas appellamus. Inde Mercuriū
inducunt esse deum Cūpidum Auarum & Furem: magum & ser-
monum interpretem. Astlepium inducunt deum esse medicum &
potationes conficientem & emplastra victus gratia componentē
Nouissime vero fulmine ictus eundem interuisse aiunt. Propter
Darii Lacedemoni filium. Mars inducitur Deus esse belligerator
& Zelotes cupidus omnium & aīarum quarūdam Rex. Nouissi-
me vero adulterio perpetrato cum Venere eum ligatum ferunt a
paruulo cupidine et a Vulcano: deorum Iudicio presentatū. Bach-
um vero inducunt Deum esse nocturnas agentem festiuitates: &
magistrū Ebrietatis: euellentē pximorū vxores: & furiosum & fu-
gitiuū: nouissime aut a Tytanis occisus est. Herculem vero indu-
cunt ebriosum & insanū & suos occidisse & ad vltimum igne fu-
isse consumptum. Appollinem quoq inducunt deum esse zelotē
insuper arcum et pharetram gestantem: aliquando vero citharam
& tibiam: diuinantē hoībus mercedis gratia. Dyana vero inducit
sororem fuisse illius venatricem & arcum habuisse cum pharetra

De his duo-
bus diis etiā
fit mentio et
de eorum sce-
lerib⁹ in Vin-
li. xi. cap. 68.
De eorū ve-
ro veneratio-
ne & inuenti-
one Macro-
bius in satur-
nalibus con-
spiciatur la-
tius.

¶ Nota qd de
idolatrie pri-
mo origine
habet i Vin-
li. i. c. centes-
mo. Primo
circa mediū
et. c. sequēti-
bus p pulera
ibidem.

& hanc in mōtib9 errare solā cū canib9 captura Cerue & Capre Venerē deam esse affirmant adulterā Mechū aliqñ Martem aliqñ Achillem habuisse. Et alios ac alias deos et deas ipsi Greci & alii q̃mplures induxerūt innumerabiles/ qbus contigit ipsis hoībus imitari hec omnia/ vt adulteri fierent & homicide ac (p̃hdolor) masculorū cōcubitores: & aliorum malorū operū patratores fm imitatōem dei sui scilicet dyaboli oīs mali inuētoris & informato ris/ que oīa ipsi historici multo latius describere vident. Egipciū vero hiis omībus Stolidiores & sceleratores deterius errauerunt. Non em̃ contenti Caldeorū & Grecorū cultibus/ sed insup bruta aīalia terrena & volatilia vt deos suos induxerunt: quā dyabolicā religionē Pueri certi et q̃mplures Israel indeferto imitantes vitulū adorauerūt/ cōdignā penā dei vindicta & Moyſi assensu cōsecuti. Et dñe Oliueri/ de mundi religionibus mō pauca sufficiant. Ru. heus tu frater Oliueri: Arnestes & Samuel veniunt. Oli. veniunt? Ru. veniunt inquā. Oli. ergo tu Balbe his finē facito. Bal. orsus factum est. Ru. audin frater mi pulsare foras? Oli. audio: aperi p̃sto. vos dñi mei Triphon et Balbe dei gratiam inuocantes ad agenda diligenter consulite.

CDrama Duodecimum.

Arnestes Samuel Triphon Balbus Oliuerius Rudolphus apostota Iudeus Phisicus Orator Doctor Laycus
Ar. ascendimus iam scolam o Samuel nullis deliberati rationibus Sam. bene deliberatus ego. Ar. quid facturus? Sam. mundus quia fallax est: Christianū me fieri affecto. Ar. & ego quid? Sam. fac filii Ar. secus de me est Samuel. Sam. quāobrē? Ar. quia apostota ego. Sam. in hoc dñm Oliueriū consulto. Ar. faxo. ascendamus presto gratiā petitori. Tri. o Balbe Oliueriū auisato ascendētes suscipiendum. Bal. pater Oliueri ecce p̃ntes. Oli. probe: introducent. heus Rudolphe vocato eosdem. Ru. Arnestes & Samuel ingrediemini Ar. Samuel i pre sequar. Sam. obtempbo/ nō polluto sed ore cōuerso & corde fideli. Gratia dñi nostri iesu xp̃i: Caritas dei & Cōmunicatio spūs sancti: sit cum oībus vobis. Oli. amen. Nuncium afferte vos nouum & salutarē/ tum p̃pter vestrā salutē/ tum etiā p̃pter fidei roboratōem nos plurimū oīs cōgratulamur. Nō em̃ finit Clemens pia diuinitas suos (quos sancti spūs grā illustrat) defacili periclitare. Nunc vero tu Arnestes que senties eloquere? Ar. peccasse o pater me sentis atq; a maternis Christiane religionis p̃hdolor cecidisse vberibus. Igitur quid faciā ignoro: nesciēs si venia mihi dabitur pententi. Oli. ne dubites fili/ non vult enim

Venus

De hiis cōcubitoribus respice apostolū Paulū ad Cor. c. .6. in medio. Et aptissime ad Ro. i. c. De nature puerisioib9 in verbo p̃pterea/ p̃ medium vsq; in finem.

Et plus de sodomitis & eorū correptioib9 p̃ Deum. vide in Vin. li. i. c. centesimo & .6. per totum zc.

Fallacia mundi & corruptio in duodecim abusiis eiusdē cōsiderat. Primū est sapiens sine opibus. Secundū Senex sine Religioe. Terciū Adoleſcens sine obediētia Quarrū Diues sine Elemosina: Quintum Femina sine pudicia. Sextū Dñs sine virtute. Septimū Christianus cōtenti osus. Octauū Paup supbus Nonū Rex iniquus. Decimū Ep̃s negligens. Vndecimum Plebs sine disciplina. Duodecimū Populus sine lege. vt in Vin. li. xi. c. 8. pris secunde. Conuersio Samuelis.

Susceptio peccatorum

Item qm magna sit dei Clementia hoc etiā faciliter considerari pōt q pius Saluator noster mariā Magdalēnā tam fideliter curauit vt habet Lu. 7. c. Etiā Petrū xpm tertio negantē misericorditer suscepit. Lu. 22. c. Thomā in fide dubitantē solidauit Ioh. 20. c. Pariter latronē suscepit in Cruce. Et p suis psecutorib⁹ orauit patrem celestem

Iusticia dei et misericordia.

Deus mortē pētoris sed magis vt cōuertat & viuat phariseis em & scribis de pētorū susceptōe xpm increpantibus. Idem pius Saluator noster quid responderit ausculta. Quis ex vobis hō inquit qui habet centum oues & si pderit vnā ex illis nōne zc. Ita dico vobis gaudiū erit angelis dei sup vno peccatore penitentiā agente. Ultra homo quidā habuit duos filios: & dixit Adolescētior: Pater da mihi portionē substātie q me cōtingit: Et diuisit illis p substantiā: & parte sua recepta adolescēs idem abscedens oīa cōsumpsit luxuriose viuēdo zc. quib⁹ consumptis in exiliū pulsus est & fame angustiat⁹: & in se reuersus inqt: surgā & ibo ad prēm meū dicens: Pater peccaui in Caelū & corā te: & nō sum dign⁹ vocari filius tu⁹ zc. ei quid pater rnderit vos latius Arnestes & tu Samuel pensate: Cito inquit pferte stolam primā & induite illum & date annulum in manu eius: & calciamenta in pedes: & adducite vitulū saginatū vt manducem⁹ & epulemur quia hic filius meus in ortu fuerat & reuixit: perierat & inuētus est. Hanc piā clementiā nostri Saluatoris tu Arnestes mente conserua qui humilē seruum & pauperē p nobis se obtulit vt sua seruitute ac miseria nos liberos efficeret & diuites: quare scta mater acclamat Ecclesia: scilicet Omīpotēs pater & misericors deus vt nos seruos redimeres: filium tradidisti. Hec est dei Clementia et nostra redemptio copiosa. De qua misericordia et Dei iusticia Ezechielem lege pphetam in c. 18. circa medium in verbo si autē impius egerit penitentiā. Ar. O pater faxo que iubes etiam artissime penitur⁹. Oli. probe tu Samuel quem nūcium attulisti tam nobis tui causa acceptabilis qm tue etiam prosper saluti & salutaris esse censetur. Faxit em misericors Deus q in vnū congregemur vero fonte loti baptismatis. Nisi quis em renatus fuerit denuo nō potest introire in regnum Dei. Nā quod natum est ex carne caro est: quod natum vero est ex spū spiritus est: caro occidit spūs autem viuificat: sic omnis qui natus est ex spiritu & lotus & viuificatus est. Sam. obtēperabo pater oliueri: tamen nil mihi credere grauius difficiliusq qm Sacramenti vestri substantiā et essentiam. Multis etiam naturalīū opinionibus philosophorū remotis hoc mihi graue est: cum alii dicunt esse sacre rei signū alii Christū ipm Deū et hōiem id Sacramentū appellant: mira sunt hec & multis mortalibus incognita. Oli. bene quod nō sapis quod nō vides animosa firmat fides preter rerum ordinem. Nā sola ibi fides sufficit nō em habet fides meritū: vbi hūana rō pbet expimentū que aut vis sit & virtus Sacramēti nō tm ex miraculis quib⁹ & Reges & Impatores cōuersi sunt: verum etiam ex

eliganti quodā Carmine Epī Cenomanēsis conscripto latius intelligi pōt: vbi qui habet salem q̄ virtus sit: quis fructus: quodue meritū eiusdem Venerabilissimi Sacramenti diuinitus adquiret. Sam. Vnde pater dic amabo. Oli. Arneſtem ad audiendum sollicitato. Ar. quid opus? hoc pari affectu exopto: dic igitur queso. Oli. dicam: vos Balbe et Triphon auscultate:

Differentia inferni & purgatorii pbatur ex euāgelio xpi Infernus ibi Amice cur itraſti huc nō hns veſtē nuptialem. Ligatis manib⁹ eius et pedib⁹ picite eū ī tenebras exteriores zc. Purgatorium ibi. Et tradidit eū dñs tortoribus quouſq̄ redderet vniuerſum debitū. de his hētur Mat. .19. et. 21. c. zc.

De hac diuisione & eiusdem misterio respice legendā de octaua Corpis xpi in verbo Tripharie ibi clari⁹ intelliges.

Bñ Cib⁹ Viatorū factus est panis Angelorū Iuſtū enim fuit vt p cibū mortē vincēs reſtitueret vite. q̄ p cibū vitam pdens mortī obnoxius teneretur. Et quia talis eſus nec in Caelo nec ī fra potuit inueniri fili⁹ dei carnē aſſūpſit nobis in eduliū.

Tollimur e medio fatiſ vrgentibus omnes Et trahimur quo nos vita peracta vocat Hii nunq̄m hii ſemp: alii plectuntur ad horam Purgatiſ datur hiiſ tranſitus ad requirem. Hanc illis altare ſacrum vel criminis expers Vita vel obſequiis emptus amicus emit. Perfectos valdeq; malos nī vota ſuorum Nil ipſe uſſa precum nil holocauſta iuuant. Nam nec iuſtus eget nec peſſimus iſta meretur In medio eſt veniam cui ſacra menſa parat. Ipſa tamen viuos a vite calle vagantes. Vt redeant ſaltim ſero iuuare ſolet. Inde fit vt quotiens ſacris accedimus ariſ Particuliſ cedat hoſtia fracta tribuſ. Pars intincta mero pro viuiſ orat opuſq; Sanguiniſ & carniſ expiat ipſa caro. Pro bene defunctiſ quorum purgatioꝝ viuiſ Hoc interuentu non eget alter eget. Offerimus tibi chriſte duꝝ ſed ppter eoſdem Oblate pariter non operantur idem. Nam pars pro ſanctiſ: pars eſt p ſanctificandiſ Illa reſert grateſ ſupplicat iſta deo. Hoſtia pro iuſtiſ laus & pro iuſtificandiſ Menſio pro reliquiſ cauſam agit alteriſ. Fit cibuiſ hic ex pane caro: deus ex elemento Miſterio ſimplex vtilitate triplex. Iſte calix tumuluſ: denotat ara Crucem Vtq; fideſ aſſit terror recedat et horror Fit Cibuiſ ipſa caro panis imago manet

Intellexiſtin tu Samuel iam ſacraſiſſimi hoc corpis criſti miſteriuſ? Sam. credo Cū aut Chriſt⁹ Saluator filiuſ ſit dei pñſ de eodē pñe & ſpū ſancto aliquid ſentire etiā foret neceſſariū. Oli. verum fidei tenore ex Simbolo Athanaſii pfecti⁹ inteelliges: ibi ſcilicet Qui cūq; vult ſaluus eſſe ante oīa opus eſt vt teneat Catholicā fidem

e iii

Effentia Sacramenti et vtilitas.

De venerabiliſſimo Sacramēto reſpiciat tractatuſ Elegantiſſim⁹ & totuſ euāgelicuſ ac eccleſiaſtic⁹ Fratriſ Iohāniſ de Capitraſano ordinis miorū cōtra Bohemicā brauitatē. ¶ Nota ſup illo verbo Plectitur ad horā. Hoc notat etiā excellētiſſim⁹ & diuiniſ Naturaliſ ſōnator ipſe Aphricanuſ in ſine ſui libri inquit Nāq; eorū animi. i. aīe non mentes qui ſe voluptatibuſ corpis dederūt: earūq; qualiſ miniſtroſ p̄bueſt impuſſuq; libidiū voluptatib⁹ obediētium deorū & hoīm Iura violauerūt: corpib⁹ elapſi circa terrā ipſam volutāt: nec hūc in locū: hoc ē in Caelum niſi multiſ exagitati ſeculiſ reuertunt. Hec ille. De immortalitate aīe infra in margine & ſupra in pñcipio in prima Eplā in margine. & q̄ ipſi aīi hoīm ex ipſiſ pcedāt ſempiterniſ ignib⁹. i. ſiderib⁹ audi pſalmiſtā. Qui facit angelos ſuoſ ſpūſ: & miſtroſ ſuoſ ignem vrentem.

¶ De immortalitate aīe. duplex eſt opinio. Vna fuit ſaſduceorū & Epicuriorū & falſa atq; damnata quia aīaſ hoīm interire cum corpib⁹ credebat: quare Epicuri ſuā felicitatem in crapuliſ poſuerunt & male.

Alia & veriſſima noſtra et iā oīm mundi religionū fideſ & opinio. ac oīm phōrū veterū gentiliū & modernorū ſentētia eſt aīaſ eſſe immortaleſ

Coeleſteſ natureſ & ſpūſ meritiſ gra corpib⁹ hoīm vnitaſ: atq; hac veſte corporea tactaſ. De quo audiemuſ Mercuriū Trimagiſtū maximū grecū & moralem quid ipſe ſentiat ad Aſtlepiū ſcribēſ. ita Cum itaq; aīa aduerterit De⁹ hominē non poſſe oīmū rerū eſſe diligētem niſi eum mundano tegumento contegeret: texit eum corporea domo: tūc q; homineſ eſſe pcepit ſcilicet ex vtraq; Natura in vnum confundēſ miſcuitq; quantū ſatiſ eſſe debuiffet. Itaq; hūc eū cōformat ex aīmi & corpis virtute. id eſt ex eterna & mortali Natura vt ita cōformatuſ vtriq; ſui origini ſatiſ facere poſſet: & imitari atq; orare Coeleſtia & icolere atq; gubernare terrena quare oīſ humana aīma eſt immortalis Le miſ reſpice tu lector doctorem Leonardū de Vtino p̄dicatore oratiſſimū in ſermone de aīmabuſ et ibi yirida iſra

supra A. rium sapientie ac
oim phorū ingredere & inue
nies iudiciū anie & immorta
litate zc. Sed si maiora cupis
tu lector testimonia resurre
ctionis & immortalitatis / tūc
intellige hūmōi immortalita
tem pbare exemplo psonarū
decedentiū / locorū continē
tiū pfectorū credentiū / mor
tuorū resurgentiū & sancto
rum afferentiū: vrin summa
Gcū. 25. 35. & hoc. c. his ver
bis & apposit⁹ est ad populū
suū scilicet in terra viuentiū
quare dicit ego sum deus A
braham Isaac & Iacob zc. et
Mat. 21. & alias i euāgelis p
torū: sed qd miramur cū oīa
sint q̄si nobis sole clariora.
vt Iob. 19. c. i fine. vbi diuin⁹
& celestis atq; paciētissim⁹
ille patriarcha singula enar
rando clarius & maturi⁹ mi
steriū hoc exequitur. Et pl⁹
de anie immortalitate ac spi
ritibus viuentib⁹. vide Vin. li.
i. c. 95. in fine i verbo lēnides
aūt & plus de aīa. c. 33. super
eodē. c. sequētib⁹ p totū.
Item quō aīe etiā descendūt
a superis in corpā hūana Ma
crobiū respice sup Som. Ci
pionis li. i. i medio circa hoc
verbū Scipiōis reuertunt. et
hoc iuxta mentē phorū. Sed
tu etiā lector varias & Erro
neas intellige phorū quorū
dam fuisse opiniones scilicet
de substantia vel immortali
tate aīarum. sup hoc respice
Macrobiū. Sunt etiam certe
opinionēs phorū q; aīe de
scendentes incorporātur in
hūmōi descensione p singulas
sp̄as dic̄as que sub Cœlo
sunt Siderei corporis suscipiē
dō incrementa ac omnes fu
isse ab eterno.

Fides autem Catholica hec est zc. Tamen pro maiori et faciliore
tua informatione Samuel id ratum habeas et firmum ad verā Tri
nitatis sancte cognitionē scilicet. Qd vnus est deus hoc est Deus
vnus pater: Deus vnus filius: Deus vnus spiritus sanctus: nō tres
tamen dii sed vnus est Deus. Trinus in vocabulis / vnus in deitate
substātie. Sed dicerēs mihi. Ergo si vnum sunt / omnes sunt incar
nati: sic non solum ad Christum pertinet caro: His ausculta bene
nempe aliud est anima / aliud ratio: et tamen in anima est ratio / et
vna est anima: sed aliud anima agit: aliud ratio: Anima viuit / ratō
sapit / & ad animam pertinet vita / ad rationem vero Sapientia. Et
cum vnum sint / anima sola suscepit vitam / ratio sola suscepit sa
pientiam: & tamen nec anima sine ratione / nec ratio sine anima.
Sic et pater et filius / licet vnum sint / & vnus Deus sit. Sed tamē
ad Christum solum pertinet Caro: sicut ad solam rationem p̄tinet
sapientia: licet non recedat ab anima. Ecce aliud: in Sole Calor &
splendor in vno radio sunt: sed calor exsiccāt: splendor illuminat /
aliud suscipit calor: aliud splendor: licet calor & splendor abinui
cem non queant separari: suscipit splendor illuminationem non
feruorem. Calor feruorem non illuminationem / aliud simul: aliud
singulariter agunt / & tamen ab inuicem nō separantur. Sic et fi
lius suscepit carnem & non deseruit patrem / nec se diuisit ab eo
dem. Suscepit inquam filius carnem in proprietate / sed tamē nec
pater nec spūs sanctus defuit Maiestate. In diuinitate eq̄litas: Car
ne sola filii pprietas: nō tñ ab eodem / p̄ris aut spūs sanct⁹ recessit
aliquādo diuinitas. Cum ergo (ausculta tu Samuel) vna sit deitas
vnā sit diuinitas: impleuit quidē carnē xp̄i Et pater & spūs sanct⁹
sed in maiestate nō susceptōe. Hoc tu vis scire Samuel q; cum eo
fuerit & pater? Sam. volo. Oli. orsus Non sum solus inquit Iesus
sed pater mecū est: pariter audi et de spū sancto / quia cum eo erat
Euangelista refert quia Iesus plenus spū sancto: egressus est a Ior
dane. Et sic solus Iesus suscepit carnem / & tamen & pater & spūs
sanctus nō defuit maiestate. Sicut Cœlum et terram implet pater
& spiritus sanctus: sic carnem Christi deserere non potuerunt / qñ
in diuinitatis vnitate permanserunt. Ad hec etiam Citheram respi
ce vt musicam melos sonis dulcibus reddat: tria adesse videntur:
Ars scilicet manus et Chorda. Ars dictat: manus tangit: resonat
Corda / & tamen vnus tantum sonus auditur. Personat quod au
ditur / nec ars nec manus sonum reddunt sed eadem cum chorda
pariter operantur. Sonum sola chorda excutit / carnē solus Chri
stus accepit. operatio in tribus constat / sed quō ad solam chordā

pertinet soni redditio sic pertinet ad Christum solum carnis humane susceptio. Sam. O bone pater num aliquod Carmen habes ad diuinam rem illam explanandam? Oli. habeo Ricmum alterius carmen generis. Sam. dic presto: & quod placidum fuerit tue prestantie continuo & lubentissime aggrediar. Oli. orsus dicam: de sancta Trinitate Ecclesia nostra quid sentiat alloquens eandem.

ep9 renoma
nens hildeber
19 noie

Alpha et o Magne deus: helii helii deus meus.
Cuius virtus totum posse: cuius sensus totum nosse.
Cuius esse summū bonū: cuius opus quidquid bonū
Super cuncta subter cūcta: extra cuncta intra cuncta
Subter cuncta nec subtractus sup cūcta nec elatus
Intra cuncta nec inclusus: extra cuncta nec exclusus
Super totus p̄sidendo: subter totus sustinendo.
Extra totus complectendo: intra totus in complendo
Intra nusquā coartaris: super nullo sustentaris
Extra nusquā dilataris: super nullo fatigaris
Mundū tenens non moueris: locū tenens nō teneris
Tempus mutans nō mutaris: vaga firmās nō fagaris
Vis extrema vel necesse: non alternat tuum esse
Heri nostrū Cras & pridem: semp tibi nunc & idem.
Tuum deus hodiernū: indiuisum sempiternum.
In hoc totum preuidisti: totum simul perfecisti.
Ad exemplar summe mentis: formā prestans elementis
Nate patri coequalis: patri consubstantialis.
Patris splendor & figura: factor factus creatura.
Carnem nostrā induisti: carnem nostram suscepisti.
Sempiternus temporalis: moriturus immortalis.
Verus hō verus Deus: Impmixtus homo deus.
Non cōuersus hic in carnē: nec minutus ppter carnē.
Hic assumptus est in deū: nec cōsumptus ppter deū.
Patri compar deitate: minor carnis veritate.
Deus pater tantum dei: virgo mater sed et dei.
In hac noua ligatura: sic vtraq; sat natura.
Vt cōseruet quidquid erat: facta quidē quod nō erat.
Noster iste mediator: iste noster legislator.
Circumcissus baptisatus: crucifixus tumulatus.
Obdormiuit & descendit: resurrexit et ascendit.
Sic ad cōelos eleuatus: iudicabit iudicatus.
Paraclitus increatus: neq; factus neq; natus.

Confessio sancte Trinitatis. Pater

Loqui de deo & sancta Trinitate piculosum & grauissimū est. Nam plato cū de his loq̄ aīat⁹ esset: dicere quid sit nō est ausus. hoc solū de deo sciens q̄ scire q̄le sit ab hōie nō possit. hec Macrobius super somnio Cipionis. Hoc pius Saluator attestat dicens. Si terrena vobis dico & nō creditis - quomō si dixerō vobis Cōlestia credetis. Io. 3. c.

Filius

De verbo incarnato et aliis multis misteriis Sanctissime Trinitatis ac humana creatura respiciatur Hermes vel Termegistus siue Mercurius noie phūs Grecus. vt pater i Spe. histo. Vin. li. 3. c. centesimo & 20. partis prime. Et octo diuine Sibille gentiles Agripina scilicet: libica: delphica: Frigia: Samia: Eropa: Persica & adhuc vna alia sine noie. vt patet i li. Cronicarū mundi etatis tercie. Etia ipsi Pragmāni quid senserint de eodē ad Alexandrū Magnū. vt in historia eiusdem lacius edoceť. Et de hoc verbo scilicet vnitāte dei & homis ac Articulis: duodecim fidei approbatis. Vide infra circa finem versis foliis duobus in

Et nota de mū diefnitate vel p̄cipio. q̄ sci licet aliqñ esse inceperit zc. Per maxia misteria. in li. 2. Macrobiū sup somniū Cipionis circa medium i verbo de mūdi Eternitate ibi respice.

ifra A. De xpī passiōe & miraculis eiusdem. Nō in Spe. vin li. 6. c. 45. & sequentib⁹ p̄fer tim de tenebris factis sup vniuersam terrā. supra A. Et h⁹ rei veritas respiciatur liber Dyonisi Ariopagite. Paraclitus.

textu. Sed specialius cernitur de hoc verbo incarnato vna alia et octaua Sibilla Cumea noie cū eximia Christi explanatōe in Greco. vt patet in li. Vin. spe. historialis. z. c. cētesimo ptis prie. Ibi notat eximia & pulcerima. Etia repitur ibidē vna alia Sibilla Eritrea noie. c. sequenti. Et de aliis Sibillis p̄dictis vt sup⁹

Pater filius et spūssanct⁹

Patri concors genitoq; sic procedit ab utroq;
Ne sit minor potestate; vel discretus qualitate.
Quanti illi tantus iste: quales illi talis iste
Ex quo illi extunc iste: quantum illi tantum iste.
Pater alter sed gignēdo: natus alter sed nascendo.
Flumen ab hīs pcedendo: tres sunt vnum subsistendo
Quisquis trium plenus deus: non tres tamen dii: sed vnus.
In hoc deo: deo vero: Tres & vnum assēuero.
Dans vsui vnitatem: et personis trinitatem.
In personis nulla prior: nulla maior nulla minor.
Vnaqueq; semper ipsa: sic est constans atq; fixa
Vt nec in se varietur: nec in vllam transmutetur
Hec est fides orthodoxa: non hic error siue noxa.
Sicut dico sic et credo: nec in prauam partem cedo
Inde venit bone deus: ne desperam q̄muis reus.
Bonus mortis non despero: Sed in morte vitam quero
Quo te placem nil pretendo: nisi fidem quam defendo
Fidem vides: hanc imploro: leua facem qua laboro
Per hoc sacrum catheplasma: conualescat egrum plasma.

**Persuasio ad litteras sa-
cras discendas**

Hec tu Samuel credas et baptizare vt salueris. Sam. promitto
tibi pater illorum presentia omniū: iam omnibus scriptis a me re-
nunciatis Iudeorum q; que iusseris singula cum effectu sum factu-
rus nec ynquā ad Iudaismum migraturus: Sed fidelis ero Christo
Saluatori meo. Oli. Prudenter et salubriter verius. Nam quomō
Christus: conceptus: natus: mundo mirabili (que alius nunquā
hominum siue pphetarum facit) ipse operatus: passus: crucifi-
xus: mortuus & sepultus sit: quomodo etiā ad inferos descende-
rit: Ascendit ad Ccelos: Paraclito in discipulos misso: atq; ad dex-
teram patris sedens: Vltimo venturus iudicare viuos et mortuos
ac seculum per ignem. Prophetarum scriptis tu Samuel indies et
perfectius intelliges. Scripta enim prophetarum et ipsorū The-
ologorū verissima sunt & saluberrima. Nam vera illa necessitudo
est et Christi glutino copulata: nō humanis ingeniis composita:
quam non vtilitas rei familiaris: nō tantū presentia corporū: nō
subdola & palpās adulatio: sed dei timor et diuinarū scripturarū
studia contingāt. Sic piter statuo cū Arnette agendum: vt nostra
conuersatio Rudolphi affectio: vestra auditio & Spiritus sancti
operatio potissimū quid fruct⁹ et vtilitatis efficisse videat. Vnde
omnipotēti deo rerū oīm Conditori vnico & vero laus & gloria
Nobis insuper ac infima Orbis regione pegrinantib⁹ salus eterna

Salus eterna) Ad eam eternā salutē ea vīa esse vera censet: scilicet Ira sci viciis: tētatōib⁹ occurrere: pug-
nare cū desideris. Ieiunia nō horrere: Iugulare supbiā: humiliare gloriā: gulam castrare: dare mutuū amī-
cis. Ignoscere inimicis: adgescere detrahētib⁹: afflictis compati: p miseris misereri: gaudere cū gauden-
tibus: flere cū flentib⁹. diuinis adesse laudibus. bonorū cetibus interesse. de oībus querere. nihil negligē-
rarchiis circūdatur nō clauditur sed venerat Angelorū. Principis enī & deo proximior Ierarchia: tres
cōtinet choros Angelorū: Seraphin scilicet & Chernbin & Thronos. Secūda Ierarchia cōtinet Domi-
natōes: principat⁹ & ptātes. Tertia Ierarchia habet Virtutes Archangelos & Angelos. quorū oīm offi-
cia q̄ & q̄lia sint Dionisiū respice Vincentiū & alios scriptores diuinos quāplures: sed certū est hec oīa
in vel intra Ccelū Empireū situari: qm̄ De⁹ claudit nūsq̄a: sed potēter vndiq; ē pns. hec fides nra. infra

Itē est etiā & alia opio di-
stinguendi ani-
mā & animū
ab inuicē: de
quo aio loq̃t
sup̃. Scipio
ipse Africa-
nus. quasi in-
telligendo.
anim⁹ rō vel
mens (quid
idē est) sunt
aliquod me-
diū inter illa
duo munera
hoc est aiale
min⁹ diuinū
& corpale hu-
manū. i. ipm
corp⁹ & illa
rō siue mens
vel ai⁹ q̃ oia
tua idē sūt
datur & infū-
ditur ab illis
sempiternis
ignibus. id ē
ipsis astris:
quia sicut a-
stra sunt me-
diū iter Cho-
ros āgelorū
& nos. tan-
quā Choros
maximū. Sic
etiā & mens
anim⁹ vel rō
Mediū est in-
ter animas &
corpa hūana
Et hec bona
et verissima
opinio cū q̃
cōcordat etiā
am ipse Ma-
crobis Cō-
mentator

eueniat quod Deus p̃stare dignetur qui trin⁹ & vnus regit ethera
solus. Ar. Amen. Attamen pater Oliueri arbitratur paternitas tua
his iam recitatis nos aberrantes sufficiēter instructos? Oli. Credo
equidem. Ar. ego vero nō credo. Oli. quāobrem? Ar. eam ob rem:
quomodo possibile hoīem etiā quantocūq; doctum his tuis versi-
bus siue ricmatibus succinctis & breuib⁹ iam supra recitatis re-
ligione sibi aliena posse tam faciliter & breuiter institui ac infor-
mari? quid enim maius mirabiliusq; qm Deum hominem esse fa-
ctum? & diuinam maiestātē humanitati vnitam? & hoc per verbū
summi patris (quod virginis vtero factum est caro) diuinitus esse
perfectum. Et ad hoc quid difficilius qm diuinam essentiam esse
vnitam deitate? Ad que credendū nulla scientia (vti tu ais) nisi
sola ipsa fides sufficit. tamē vt antea iam dixi de hūdem misteris
Plena est scriptura pphetarū ac aliorum doctorū plerumq; verbis
& sentenciis. Hec ergo misteria nobis latius aperire non dedigne-
ris pater. remq; gratam & salutarem facias deprecāti. Oli. hui hui:
tam stolidum caput et tardum in hiis ad credendū que locuti sunt
euangeliste & prophete. Sam. cia obseruantissime mi pater et do-
mine Reuerende ne animo sinistro sed pio ac paterno hanc petiti-
onem nostram feras memento pacientie domini Saluatoris Iesu
Cristi etiā in aduersis tacito de pximi caritate. vti. P. tue licitum
esse arbitror ergo nos inscios homines: tamen spero lucratos &
fideles: qm obre obsecram⁹ his patiens sis & gratosus. Ru. cia mi-
rater obtemperandū est. Oli. Ach frater qm quid me tentas: Num
satis rem oēm elocutus ego? Ru. satis equidem: verum fidelibus:
infidelibus aut minime. Tri. mi pater memeto cōpassiōis superioris
tue: scilicet si quid residuum fuerit ipse agrediar. Oli. orsus video
quid est: omne pmissum cadit in debitum. Tempus iam breue est:
labor vero maximus: iam vos omnes abeuntes crastina mane re-
uertimini ad horā ego interea me ipsum exercebo. valete. Tu fra-
ter Rudolphe mane mecum. Ar. prestantissimi viri cōmotus est p̃
Oliuerius et tñ iniustum nihil petimus. Bal. nō mirum hoc. onus
enim nō modicum sed maximū est. illis ppositis respondere om-
nibus vestris. et singulariter: tamē ea omnia humeris ipse suis vo-
luntarie imposuit. ferat ergo hec ipse paciēter. Ar. fiat igitur: vos
domini valete. veni tu Samuel ibim⁹ domū: iam etiā dñō Oliuero
onus quod ferat et metā posui. Sam. sapienter egisti: sed omnib⁹
credo respondebit crastina. Ar. optime et hoc pro nobis. Bal. tu
Triphon vale. crastina pergemus simul. Tri. fiat summo mane.

lucis filii potius appellamur: quia lux venit in mundū. Sed p̃ch dolor homines tenebras magis dilexerūt
qm lucem. quare dicit Joh. i. c. Et lux in tenebris lucet et tenebre eam nō compenderūt zc. Sic illā
vere lucis beatitudinē ex singulari inspiratōe inflatus: princeps philosophorū Aristotiles considerās ex-
orsus est. i. z. methaphi. dicēs. Extra Cœlum id est supra omnes vel extra omnes Cœli Circulos nihil est.
Sed sunt ibi entia op̃miam vitam ducentia id est non terrena nec celestia sed spiritalia. Infra

supra. Officia aut angelorū
sunt ista. Seraphin sūt qui p̃
aliis caritate ardent. Cheru-
bin qui p̃ aliis scia eminent.
Troni in quib⁹ Deus sedens
Iudicia sua decernit. Dñatio-
nes qui p̃latos q̃liter subdit
dominari debeāt docēt. Prin-
cipatus aut sunt: qui sibi sub-
iectis que sunt agenda dispo-
nunt. Potestates qui virtutes
aduersas refrenāt. Virtutes
p̃ quos signa fiūt & miracula.
Archāgeli qui nobis maiora
dei volūtate Angeli vero qui
minora denunciant. quare ad
salutē toti⁹ humani generis
nō angelus sed archangelus
Gabriel missus est. Sunt autē
angeli spūs. & nō nisi qm mit-
tuntur ad nos mortales. An-
geli id est legati missi vel nū-
cii dicunt. Quod aut aīe ele-
ctorū intra hūmā Choros An-
gelorū recipiant testat dñs
saluator aduiceis inquiring
nō nubent nec nubentur: sed
sūt sicut Angeli. Etiā & qm
Celo Empireo collocentur.
Sepedictū tu lector audi Sō-
natorē Aphricanū dicentē.
Erat aut is scilicet locus splē-
dissimo candore inter flāmas
elucens. circulus. quem vos
orbem lacteū nūcupatis. Eū
circulū & alia Cœlestia scilicet
astrorū Cursus zc. Hoīes
gentiles mediante natura et
malignorū spiritūū Aeris re-
gione vagantiū suggestiōib⁹
scientiā adepti sunt: & tales
philosophi a xpo filii mundi
appellant. Sed inde nos xpi-
ani veriore altiorē & super
Cœlestē diuinā & theologi-
cam scientiā scilicet. S. trini-
tatis fidem: sedem: & gloriā:
ac Angelorū sacras Ierarchi-
as. Sāctorū pphetarū & etiā
dñi Saluatoris relatōib⁹ scru-
tati sumus: cui⁹ scrutatōnis
causa: nos tales nō mūdi sed

Infra. Sed quo ad Cœlorum circulos. Constat totā mūdi machinā cōsistere in duobus Cœlesti scilicet natura & Elementari. Cœlestē vero naturam in tres cœlos distingue principales certū est. Empirēū scilicet Cristallinū & firmamentū. Intra firmamentū vero quod est Cœlū stellatū cōtinent septē orbes planetarū: quorū prim⁹ ē Saturni: Secundus Iouis. Terci⁹ Marti. Quat⁹ Solis. Quint⁹ Veneri. Sextus Mercurii. Septim⁹ Lune. Noīe autē Cœli Cristallini siue aquei intelligit prima pars materie p̄me / que in duos orbes formata dinoscit: quorū supior est primum mobile. Istorū orbiū natura ē q̄ oēs mouētur excepto Cœlo Empirēo quod firmū ē & quietū. Et hoc denatura Cœlesti. Natura autē Elementaris i qua tuor distinguit speras principales Ignis. scilicet Aer: terre & aque. Spera ignis tria habet intersticia videlicet sup̄mū quod ē igneū Mediū & infimū quod dicit olimpeū Aer similiter tria habet intersticia sup̄mū scilicet quod vocatur Ethereū. Mediū ac infimū quod dicit Aereū. Et in sup̄mo ē calor et lux ppter solis p̄p̄nquitatē. similiter & in infimo ppter radiorū a terra reflectionē. In medio autē eiusdem Aeris iterstitio ad quod talis reflectō calor attigere nō p̄t ibi est sūma frigiditas vbi dicunt habitare demōes & in hūc Aerē caliginosū detruli. ibi sūt tempestates tonitrua zc. hec modica De his maximis sufficiant.

Nota Exordium.

¶ Drama Tredecimum.

Oliuerius
Doctor

Rudolphus
frater laicus

Oli. huius iam noue inquisitionis Exordium aliquod congruum inuenire grauissimum est / et tu frater mee non perpecisti senectuti quoniam eorum omnium in me tu causa es & origo. Ru. mi frater volenti non fit iniuria / hoc enim residuum tue dudum supra reseruasti paternitati. Oli. Eia / et huius rei testis es? Ru. sum inquā sed fidelis. Oli. stat sententia / patiens omnia suffert: vade tu serue Sofia / liberariam resera: tu frater collationem pcurato. Ru. faxo domine frater. Oli. affer tu Sofia libros sancti Thome theologi vt laborem subiam pacienter.

¶ Drama Vltimum Et priori vnitū precedenti.

Rudolphus Oliuerius Triphon Balbus Arnestes Samuel
laicus Doctor Phisicus Orator apostota Iudeus

Ru. frater mi Oliueri Balbus & Triphon veniunt. Oli. quid tum? Ru. eia domine frater ignosce. Tri. Balbe quid si dominus oliuerius nondum surrexit? Bal. surrexit inquam / Audin tu loquentem suo cum germano Rudolpho? Tri. audio / ascendamus presto. Salus domie oliuerii. Oli. Ach sitis salui: vbi Arnestes & Samuel? Bal. iam credo sequuntur. Oli. heus tu frater quis pulsas? Ru. Arnestes Samuel / ipsis aperiam. o Arnestes & tu Samuel transite bene & feliciter: Ascendatis / vos omnes expectant congregati. Ar. fiat bona dies patres obseruantissimi. Reuerende mi p̄ceptor et pater Oliueri gratosus sis: vt tale hodiernum presens onus tua subiret paternitas certe facundum erat. Oli. orsus. vt rem paucis agamus Triphon tu Balbe & vos omnes auscultate diligenter.

¶ Diuinam maiestatem humanitati per verbū summi patris vtero virginis caro factum / pleniter & diuinitus esse vnitā: in Christo Iesu Salvatore nostro vtriusq; testamenti corpore & scripturis cōpertum est: quod ipsum Simbolum sanctorum Patrum tam Apostolicum qm Nicenum clarius attestare videtur: quorum articuli duodecim sunt (extra quorū fidem nemo hominū saluari potest) iam sequuntur & sunt tales. Ar. o pater gratiose dic. & breui⁹ quopotaris. Sam. nō breuius p̄ceptor mi / sed clare copiose: vt melius tue videbitur magnificentie. Oli. Ach ach / quis vnquā duob⁹ dominis diuersa p̄cipiētibus cōplacere potuit? Ru. ne curato frater Arnestē: facito vti lubet. Tri. bene: ita est licitum. Oli. vt oib⁹ tñ p parte queā cōplacere. ¶ De diuinitate Christi & hūanitate in presentiarum fore arbitror dicere necessarium: circa que totam

nostram fidem Christianā versari necesse est vti Christus ipse Saluator & dñs noster latius ptestat inquires: scilicet. Creditis in deū & in me credite. Ibi tria principaliter occurrūt cōsideranda. Vnitās scilicet essentie. Trinitas psonarum: & effectus virtutis diuine. Primus ergo fidei Articulus est. Vt diuine credamus vnitatē essentie. Secundū id ppheticū: Audi israel dominus deus vnus est. Cōtra quē Articulū plures errores occurrūt. Primus scilicet gentiliū qui plures vt supra enumeratum est deos deasq; inducere: Contra quos dicit ppheticū illud. Non habebis deos alienos coram me. Secundus error est Manicheorū qui ponūt duo pīcipia principaliter esse vnū a quo oīa sunt bona: & aliud a quo omīa sunt mala. Contra quos dicit p pphetā. Ego dñs & nō est alter deus formās lucē & creans tenebras & faciens pacē & creans malum. ego dñs faciens oīa hec. Tercius est error Antrospositarū: ponentiū quidē vnum deū corporeū ad humani corporis modū formatum. Contra quos dicit p euangelistā. Spūs est deus. Et p pphetā. Cui similitē fecistis Deum: aut quā Imaginē ponetis ei. Quartus ē error Epicureorū: dicentiū: q; Deus nō habet scientiā aut vllam puidētiam de rebus humanis. Contra quos dicitur Petri vltimo. Omnē solitudinē picientes in eum: quoniā ipsi cura est de vobis. Quintus error ē adhuc quorundā philosophorū gentiliū: dicentium Deū nō oīpotentē esse sed solum posse que naturaliter fiūt. Contra quos dicit psalmista. Omnia quecūq; voluit dñs fecit. Omnes ergo isti erronei & detractores fidei derogāt vnitati diuine essentie et pfectioni. Quare contra errores tales ponitur in Simbolo. Credo in vnum deum patrem omnipotentem

¶ Secundus Articulus est q; tres sunt persone diuine in vna essentia: iuxta scripturā sacrā ibi scilicet: tres sunt qui testimoniū dant in Cōlo: Pater: Filius: & Spūs sanctus: & hii tres vnū sunt. Cōtra quem etiam Articulum plures errores surrexerunt. Primus scilicet Sabelli qui posuit vnā essentiam negando trinitatē personarum dicens q; vna persona dicitur: quādoq; Pater: qñq; Filius: & qñq; Spūs sanctus. Secund⁹ error Arrii qui posuit tres psonas sed essentie abnegans vnitatē dicendo filium esse alterius substantie a patre: & esse creaturā & minorem patre et non coequalē vel eternū sed incepit esse postq̄m non fuerat. Contra quos duos huiusmodi errores dicit Euangelista. Ego et pater vnum sumus. quia vt dicit beatus Augustin⁹: q; dicit euāgelista vnū: liberat te ab Arrio. Qd̄ dicit pluraliter scilicet sumus liberat te a Sabellio. Tertius error est Eunomii qui posuit filium dissimilem patri. Contra quos dicit

Diuinitas Christi.
Articulus primus.
Deutro. sexto. ca.

Exo. vicefimo caplo
Manichei

Isaie q̄dragesimo q̄nto. c.

Antrosposite

Iohānis quarto caplo

Isaie quadragesimo.

Epicuri

Petri vltimo

Certi philosophi gentiles
Psalmista

Articulus Secundus
prima Canonica
Iohānis vltimo.

Sabelliani

Arriani. De morte eiusdem cōdigna. vide ī Vin. li. 14. c. 2. ptis secunde.

Iohānis decimo caplo

Eunomiani

Collocēses. primo caplo
Macedoniste
scd'a Corin.tercio caplo.
Greci.
Ioh. decimoq̄rto cap.

Tercius articulus
Genesis primo capitulo.
Verius psalmista
Errores sex sequentes
Et primus Democriti

Psalmista.

Secūdu error platonic⁹

Psalmista

Tertius error Aristotelis
Gen. primo caplo
Quartus error Manichei.

ad Hebreos vndecimo. c.
Quintus error Simonis
magi.

Actuū decimo septimo. c.
Sextus error

Ioh. tricesimoq̄rto. cap

Articulus quartus
ad Roma. tercio. c.

ap̄lus. Qui est imago inuisibilis. Quartus est error Macedoni qui posuit sp̄m sanctū creaturā. Cōtra quē dicit ap̄lus Dñs autē sp̄s est: & vbi sp̄s domini ibi libertas. Quintus error Grecorū est qui dicunt Sp̄m sanctū p̄cedere a patre & nō a filio. Contra quos dicitur in euangelio Parachitus autē sp̄s sanctus quē mittet pater in noīe meo: quia scilicet eum mittit pater tanq̄m sp̄m filii & a filio p̄cedentē. Vt euangelista latius inquit. Ille me clarificabit quia de meo accipiet dicit xp̄us. Cōtra quos predictos errores dicitur in Simbolo. Credo in deū patrē zc. & in filiū ei⁹ vnigenitū non factū cōsubstantialē patri p̄ quē oīa facta sūt zc. Et in sp̄m sanctū dñm & viuificantē: qui ex patre filioq; procedit.

Tercius Articulus videlicet de effectu diuine virtutis ad creationem rerum pertinēs fm̄ illud. Dixit & facta sunt. mādaui & creata sunt. quo articulo q̄mplures errauerunt. & hoc sex erroribus diuersis. quorū primus est error Democriti & Epicuri dicentiū q̄ neq; materia mundi nec ipsa mundi compositio est a deo: sed mūdus casu est factus p̄ concursum corporū indiuisibiliū. que ipsi rerum principia oīm estimabant. Contra quos dicit in psalmis verbo dñi Cœli firmati sunt: & sp̄u oris eius omīs virtus eorū. & hoc fm̄ ratōem eternam & nō a casu. Secundus error est Platonis Anaxagore. qui posuerūt mundū factum a deo sed ex materia p̄iacēte. Contra quos psalmista. Mandauit & creata sunt id est facta ex nihilo. Tercius est error Aristotelis. qui posuit mundū factum non a deo. sed fuisse ab eterno. Contra quē dicitur. In principio creauit deus Cœlum & terrā. Quartus est error Manicheorū: qui posuerunt Deū creatorē esse inuisibiliū. visibilia vero facta a dyabolo. Contra quos dicit apostolus. fide intelligim⁹ apta esse secula verbo dei. vt ex inuisibilibus visibilia fierent. Quintus est error Simonis magi & menādi discipuli eiusdem ac multorū sequentiū eosdē qui creationē mundi nō deo sed angelis eiusdem attribuere. Contra quos dicit ap̄lus. Deus qui fecit mundū & omnia que in eo sūt hic Cœli & terre cum sit dñs. Sextus est error eorum qui dixerunt Deū p̄ semetip̄m nō gubernare mundū: sed per quasdā potestates sibi subiectas. Contra quos dicit Iob. 34. caplo. quē cōstituit aliū super terram zc. quare cōtra huiusmodi errores dicit in Simbolo factorem Cœli & terre visibiliū omniū & inuisibiliū.

Quartus Articulus est effectus gratie p̄ quā a deo iustificamur. Vt dicit ap̄lus. Iustificati gratis p̄ gratiā ipsius scilicet dei. Et hoc Articulo omīa comphendunt Sacramēta ecclesiastica & quecūq; pertinet ad ecclesie ynitatem & dona sp̄s sancti ac hoīm iusticiā:

Item de formatione rerū id est mundi creatione et hoīs. Notat Vin. li. 25. c. cen. et. 25. ac. 6. ibidē pulcra & pulcherrima Mysteria. pris tercie ciu' dem. In hac hoīs creatioe due sunt opinionēs: vna ludeorū q̄ vult oēs aīas hominū ab initio esse creatas: & nō venturū diē iudicii vel consumationis mundi. donec omnes incorporentur. Alia vero materia & vera opinio. animas semp a nouo creati atq; in fundi zc.

De quibus sacramētis breuitatis causa modo supsedendū cenſeo: alios errores circa hunc articulum dicturus. **Ar.** dic Pater mi Reuerende. **Oli. faxo.** Error vnus est & ordine iam primus Cherinti & Ebeonis ac Nazareorum / qui gratiam Christi non ſufficere dicebant ad salutem / niſi etiam circumciſione & aliorum veteris legis mandatorum ritibus obſeruatis. Contra quos dicit apoſtol⁹. Arbitramur iuſtificari hominem per fidem ſine operibus legis.

¶ **Secundus** eſt error Donatiſtarū / qui gratiam Christi in Affrica ſolum remanſiſſe poſuerunt: quia ibi totus mundus alius cōmunicabat Celiciano Cartaginēſi Epīſcopo / quem ipſi Donatiſte damnauerunt / in hoc Eccleſie vnitatem negantes. Contra quos dicit apoſtolus / q̄ in Christo Ieſu non eſt gentilis & Iudeus. Circumciſio et preputium: Barbarus et Scita: ſeruus & liber / ſed & omnia in omnibus Christus.

¶ **Tertius** eſt error Pellagianorum / qui Primo negauerunt peccatū originale eſſe in paruulis. Contra quos dicit Apoſtolus. Per vnum hominē peccatum in mundū intrauit. Et pſalmiſta. Ecce em̄ in iniquitatibus conceptus ſum et in peccatis meis cōcepit me mater mea. Secūdo dicunt q̄ principiū boni operis & hominū a ſeipſo / conſumatio autem a deo ſit. Cōtra illud Apoſtolus dicit. Deus eſt qui operatur in nobis & velle & proficere pro bona voluntate. Tertio ipſi dicunt: Gratiā dei hominibus dare ſm ſua merita. Contra quod Apoſtolus dicit. Si autē grātia iam non ex opibus: alioquin gratia non eſt gratia.

¶ **Quartus** eſt error Origenis / qui animas omnes creatas ſimul cum angelis poſuit: & pro diuerſitate eorum quē ibi egerunt quosdam homines vocari a deo per gratiam / quosdam vero in infidelitate relinqui: Quare aliquādo angelos etiam apoſtatas id eſt dybolos ex

inimā misericordia dei dixit fore ſaluandos: Iuxta pſalmiſtā. Non in eternum irāſceris nobis. ſuper quibus tamen male prolatis moriturus penituit. Contra que iam narrata Apl⁹ dicit. Cum nondum nati eſſent / aut aliquid boni aut mali egiſſent / dictum eſt q̄ maior ſeruiat minori.

¶ **Quintus** error eſt Cathafrigarū hoc eſt Montani Priſce & Maxille / dicentiū prophetas fuiſſe arrepticios & male ſine ſpiritu ſancto pphetāſſe. Cōtra quos dicit Princeps apoſtolorū: non enim voluntate humana allata eſt aliquādo pphetia ſed ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt Sancti dei homines. dicunt etiam q̄ promiſſio de aduentu ſancti ſpiritus nō fuit in apoſtolis completa ſed in eis. Contra quod dicit apl⁹ Paulus. Et factus eſt repente de Cœlo ſonus tanq̄m ſpūs vehemētis & repleuit totam domum ybi erant ſedentes.

¶ **Sextus** eſt error Cerdonis

Error Cherinti et
Ebeonis ac Naza
reorum
ad Rom. tertio. c.

Donatiſte

ad Collo. tertio. c.

Pellagiani

Ad Ro. quinto. c.
Pſalmiſta

Ad Philippē. 2. c.

Ad Rom. xi. cap.

Error Origenis

De hoc errore et penitentia
infra in margine circa finem

Ad Ro. nono. c.

Error Montani Priſte et
Maxille.

ſcda Canonica Pe. i. c.

Actuum. 2. cap.

Error Cerdonis

Manichei
Ad Ro. septimo. c.

Alius error & septi-
mus.

Caciani

Euangelia.

ad Corin. sexto. c.

Error Iouiniani

prime Cor. septio. c.

Math. nono. c.

Error alius
prima Canonica Ioh.
secundo caplo.

Error Pristillianistarū
et Mathematicorum.

Ieremi. x. c.
Alius error

Apocalip. z. c.
Alius error

qui primo dixit Deum legis & pphetarum non esse patrē Christis nec bonum deum esse sed neq iustum. Patrem vero Christi bonū quem et Manichei secuti sunt. Contra quos dicit Apostolus. Lex quidem sancta ei & mandatum sanctum iustum & bonum : quod ante promiserat Deus per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo. ¶ Septimus error est illorum qui dixerunt quedam que ad perfectionem vite pertinent esse de necessitate salutis : quorū quidam qui arrogantissime se Apostolos prouocauerunt nullam spem putant salutis habere eos qui coniugibus vtuntur propria possidendo. Alii vero qui Caciani dicuntur carnibus non vescuntur omnino abhominādo easdem fm illud dictum Apostoli: Docentes abstinere a cibis &c. dicunt etiam iusticia hominē nō posse saluari nisi oret continuo: iuxta illud euangelicū dictum : scilicet oportet semper orare & non deficere : quod tamē ita intelligi debet vt nulla dies obmittatur sine oratione. Contra quos oēs apls dicit. Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt : ex hoc datur intelligi q licet aliqua a sanctis viris assumantur tanquā expediētia non tamen propter hoc opposita reddūtur illicita. ¶ Octauus error est eorum qui dicunt Econtrario / opera virtutum non esse preferenda communi vite fidelium : scilicet virginitatem non esse preferendam coniugio. Contra quod dicit Apostol⁹. qui Matrimonio iungit filiam suam bene facit / qui non iungit melius. Dicit etiā idem Erroneus Iouinianus q voluntaria paupertas nō sit preferenda virtutis mērito diuitiarum facultatibus. Contra qd dicit Christus : Si vis perfectus esse vade & vende omnia que habes & da pauperibus & sequere me. ¶ Nonus est error negantiū liberum arbitrium vti Sabbellius Heresiarcha dicit scilicet anīas que sunt male creationis non posse non peccare. Contra qd dicit euangelista. Hec scribo vobis vt non peccetis. ¶ Decimus error Pristillianistarū et etiam Mathematicorū dicentium: homines fatalibus esse stellis colligatos / ita q eorum opera sint necessitati Astrorū subiecta. Contra quos dicit diuinus ille Princeps doctor & ppheta Ieremias. A signis Cœli ne timueritis que gentes timēt. ¶ Vndecimus est error dicentium q homines gratiam dei & charitatem habentes peccare non possunt: Ita q asserunt eos qui aliquando peccant nunquā habuisse charitatem. Contra quod dicit euangelista Iohannes. Charitatem tuam primā reliquisti / memor esto vnde excideris. ¶ Duodecim⁹ est error eorum qui ea que ab ecclesia dei vniuersaliter statuta sunt dicunt nō esse seruāda : sicut Arriani qui dicunt statuta Ieiunia non esse solenniter celebranda :

sed cum quis voluerit ieiunet ne videat esse sub lege. Cōtra quos omnes istos errores dicitur in Simbolo apostolorū: Sanctam ecclesiam Catholicam: sanctorū cōmunionē remissionē peccatorū Et in Simbolo patrum dicitur: qui locutus est p̄ pphetas & vnā sanctam Catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor vnum Baptisma in remissionem peccatorum.

¶ Quintus nunc restat Articulus et hic de resurrectione mortuorum ad cuius approbatōem loquitur apostolus dicens. Omnes quidem resurgemus. Contra quem plures errores occurrunt. Primus error est Valentini qui carnis resurrectionem negauit cū aliis hereticis qm pluribus. Contra hoc dicit Apostolus. Si autē Christus predicatur q̄ resurrexit a mortuis. Secundus est error Vincencii et Fileti. Contra quos dicit Apostolus: q̄ a veritate exciderunt: dicentes resurrectiōem iam factam: vel quia non credebant resurrectiōem nisi spūalem vel quia nō dicebat alios resurrecturos nisi illos q̄ cum xp̄o resurrexerūt. **¶** Tercius est error quorundā modernorū hereticorū qui dicunt resurrectiōem futurā nō tantū eorundē corporū terrenorū: sed anīe resument corpora Cœlestia Contra quos Aplus inquit sic: scilicet: oportet autē corruptibile hoc induere incorruptionē. **¶** Quartus est error Siricii Patriarche Constantinopolitani: qui posuit q̄ corpora nra erunt aeri vel vento similia: vt Origenes narrat in. 14. moraliū. Contra quē dñs Saluator noster dixit in euangelio Palpate et videte. q̄muis aplus Paulus dicat: q̄ reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpi claritatis sue. **¶** Quintus est error corpora humana in resurrectione in spiritū vertenda dicentium. Contra quos Christus in euangelio dicit. Spiritus carnem et ossa non habet. **¶** Sextus est error Cherinti qui mille annos post resurrectionem in terreno regno Christi fabulatur futuros: in quibus homines carnales: venetris ac libidinis voluptates habebunt. Contra quod dicit Christus in euangelio: In resurrectione neq; nubent neq; nubētur. Quidam etiam Erronei dixerunt: q̄ post resurrectionem mortuorum in eodem statu in quo nunc mundus est manebit. Contra quos dicit Cœlestis ille Secretarius Christi Iohānes: Vidi Cœlum nouum & terram nouam. Et Apostolus Paulus dicit: q̄ ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei. Propter quos denominatos errores in Simbolo dicitur. Carnis resurrectionem. Et in Niceno expecto resurrectiōem mortuorū.

¶ Sextus Articulus ad diuinitatis vltimum pertinens effectum

f ii

Articulus Quintus
prima ad Cor. 15. c.

prima Cor. 15. c.
Errores

Alius Error

prima Corin. 15. ca.
Error Siricii.

Luce vltimo. caplo.
Ad Philipens. 3. c.

Alius error
Luce vltimo. c.
Error Cherinti

Math. 21. c.

Apocalip. 21. c.
ad Rom. 8. caplo.

Articulus Sextus.

Psalmita

Error Primus

Arabs & Zenonis

ad Philip. 1. c.

Apocalip. 6. cap.

Error Origenis

Euangelia

Alius error

prima Corin. 15. c.

Mathei. 21. c.

Alius error

notandus

Luce. 16. capto.

scda ad Corin. 7. c.

Error dicentium nō

esse purgatorium

prima Corin. 3. ca.

Humanitatis xpī

Articulus septimus

Isaie. 7. capitulo

& Mathei. 1. cap.

Error Capocratis

Charinthe.

Ebibionis & fortimi.

qui effectus est remuneratio bonorū & punitio malorū fin Psal-
mistam. Tu reddis unicuique iuxta opera sua. Contra quē Articulū
multi errores fuerunt: quorū Primus est dicentiū qd anīa moritur
cum corpore: sicut Arabs & Zenon dixerunt. vt recitatur libro de
ecclesiasticis dogmatibus. Contra quē dicit aplūs. Desideriū hūm
dissolui & esse cū Xpo & euangelista Iohānes: vidi sub altare Dei
animas interfectorū ppter verbū dei. ¶ Secundus est error Orige-
nis: qui posuit demones & homīes damnatos iterū posse purgari
& in gloriā redire & angelos sanctos ac hoīes beatos iterū posse
ad mala reduci: quod est cōtra euangelistā ibi scilicet. Ibunt hii in
suppliciū eternum. Iusti autē in vitam eternā. Tercius error est di-
centiū qd oīa premia & omēs pene malorū erunt equales. Contra
primū dicitur p aplm scilicet. Stella em differt ab alia in claritate.
Contra scdm dicit Christus in euāgelio. Tiro & Sydon remissus
erit in die Iudicii qm vobis. Quartus est error aliorū quorundam
dicentiū animas malorū nō statim post mortē descēdere ad infer-
num: nec anīas sanctorū ante diem Iudicii paradisum siue Caelū
intrare. Cōtra quos dicit euāgelista. Mortuus est diues & sepult⁹
est in inferno. Et aplūs. Scimus em si terrestris dom⁹ nostra hui⁹
habitātōis dissoluat. Domū habemus nō manu factā conseruatā
in Caelis. Quintus est error dicentium nō esse purgatoriū aīarum
post mortem: earū scilicet qui in charitate decedentes aliquid pur-
gabile habent. Contra quos dicit apostolus scilicet. Si quis edifi-
cabit supra fundamentum. prima Corinthe. tercio. c. Contra quos
errores dicitur in ytroq; Simbolo. Vitam eternam Amē. vel ven-
turi seculi Amen. Iam domini mei Triphon et tu Balbe ac vos Ar-
nestes et Samuel articulorum (qui circa Christi diuinitatem ver-
sati sunt) secreta vos omnes sufficienter audisse non ambigo.
Nunc de hīs que circa humanitatē domini Saluatoris Iesu Chri-
sti vagantur dicere videtur esse necessarium. Tri. Peroptime pro-
cedis pater. Oli. Iam reliqui humanitatis Cristi articuli occurrūt:
quorū sunt sex & iam Prim⁹ sequit⁹ ordine & est talis. Qui ppter
nos hoīes & ppter nostrā salutē zc. qui circa Cristi Conceptionē
Natiuitatē vagatur vt dicit Mathei pphetico ore. Ecce virgo cō-
cipiet et pariet filiū & vocabitur nomen eius emanuel. Cōtra quē
Articulū errores multi fuerunt. quorū primus est dicentiū. Chri-
stum fuisse purū hominē & qd non semp fuit: sed a Maria virgine
sumpsisse initium. Contra quos dicit aplūs. Ex quibus Christus

fm carnem qui est super omnia deus benedictus Amen. Et christ⁹ in euangelio inquit. Ante qm Abraham fieret Ego sum. ¶ Secundus est error Manicheorum Christum habuisse fantasticū corpus dicentium. Contra quod est illud euāgelicum: Spiritus carnem & ossa non habet. Et aliud: Thoma infer digitum tuum huc & vide manus meas zc. ¶ Tercius est error Valentini qui dixit Christum Coeleste corpus attulissime. Nihilq; assumpsisse de virgine: sed p illam tanquā per vitrum aut fistulam sine carnis assumptione transisse. Contra quod dicit Apostolus. Misit deus filium suum factū ex muliere. ¶ Quartus est error Appollinaris / qui dixit aliquid verbi fuisse in carnem conuersum aut transmutatum / non autem de carne virginis sumptū. Contra quod dicit Euangelista. Et verbum caro factum est / id est homo: quia subditur. Et habitauit in nobis: quia nobiscum conuersatus fm illud propheticum videbit omnis caro pariter q; os domini nominauit. ¶ Quintus est error Arrii qui posuit Christum humanam animam non habuisse: sed verbum loco fuisse anime. Contra quod dicit euangelista. Nemo tollit a me animam meam / sed ego ponam eam / et iterum sumam eam. ¶ Sextus iterum est error Appollinaris / qui cum predicto testimonio et aliis conuincetur / humanam animam Christum scilicet habuisse: tunc inde posuit q; Christus non habuit intellectū humanum / sed verbum dei loco intellectus. Contra quod Christus se hominem confitetur in euangelio inquit: quid me queritis hominem interficere qui veritatem locutus sum. ¶ Septimus est error Euticii / qui posuit in Christo vnam naturam compositā ex diuinitate & humanitate. Contra quem error dicit Apostol⁹ qui cum in forma dei esset formam serui accepit / ibi manifeste duas in Christo distinguit naturas / diuinam scilicet et humanam. ¶ Octauus est error Monochelitarum vnam in Christo ponentium scientiam & voluntatem. Contra quos dicit Saluator in passione: Nō sicut ego volo / sed sicut tu pater. Vbi clare alia voluntas humana alia diuina / que communis et Patri & filio consideratur. ¶ Nonus est error Nestorii. qui Christum posuit Deum perfectū & tamen aliā dixit personam hominis Aliam dei / & q; non sit facta vnio dei & hominis in vna persona Christi / sed solum fm gratie inhabitationem. Ita q; negat beatam virginē Mariam esse matrem dei / sed dicit esse matrem hominis Christi. Cōtra quod dicit euangelista: quod ex te nascetur sanctum / vocabitur filius dei. ¶ Decimus error est Carpocratis / qui Christum hominē de utroq; parente natum mentitur: quare euangelista dicit Ante qm conue-

f iii

Error alius
Luce vlti. c. & Iohā
nis. 20. c. similiter

Error Valentini

Ad Galla. tercio. c.
Error Appollinaris.

Iohānis. 1. caplo

Isaie. 40. capitulo
Error alius

Iohānis. x. c.

Alius error Appol
linaris

Iohānis septimo. c

Error Euticii.

ad Philip. 2. ca.

Error Monochelita
rum
Math. 25. capitulo.

Error Nestorii.

Luce. 1. c.
Error Carpocratis
Mathei. 1. caplo.

Error Elindii.

Ezechielis. 44. c.

nirent inuenta est in ytero habēs. ¶ Undecimus est error Elindii dicētis q post qm btā virgo pepit xpm tunc ex Ioseph inde ples filios genuit. Contra quod dicit p pphetā. Porta hec clausa erit & nō aperietur: & vir nō transibit p eam qm Deus israel ingressus est p eam. Contra quos errores dicit in Simbolo Apostolorum. Conceptus de spiritu sancto Natus ex maria virgine. In Simbolo patrū. Qui ppter nos homies & ppter nostrā salutem descendit de Caelis. Et incarnatus est zc. Et homo factus est.

Articulus Octauus
Mathei. 20. c.

¶ Secundus Articulus hūanitatis Christi est amara passio ei⁹ & nobis gloriosa fm qd dicit dñs per euangelistā. Ecce ascendimus hiero- solimā & filius hoīs tradet Principibus sacerdotū & cōdemna- bunt eum gētibus tradendo ad illudendū: flagellandū: & crucifi- gendū. Cōtra quē Articulū ples etiā errores extiterūt. Prim⁹ error

Error Manicheorū

Manicheorū qui sicut corpus Christi fantasti cū asserūt ita passio nem Christi nō in veritate: sed in fantasia quadā agitātā arbitrant Cōtra quod dicit ppheta. Vere languores nros ipse tulit. Secund⁹ error est Gallani qui in xpo vnā posuit naturā: sed incorruptibilē & immortalē. Contra quem Princeps aplorum. Christus semel p peccatis nostris mortuus est. Iustus p iniustis vt nos offerret deo Contra quos errores dicitur in Simbolo. Crucifixus mortuus et sepultus.

Isaie. 53. c.

Error Gallani
prima Petri. 3. c.

Articulus Nonus
Mathei. 20. c.

Error Corinthi
ad Corin. 15. c.
Error Origenis
ad Rom. 6. c.

¶ Tercius Articulus est gloriosa Christi a mortuis resurrectio: vt dicit in euangelio. Et die tertia resurget. Cōtra illū articulū est error ipsi⁹ Corinthi qui dicit xpm nō surrexisse sed surrecturū esse. Cōtra qd dicit Apl⁹. Resurrexit tertia die fm scripturas. Secund⁹ error dī Origenis: scilicet q iterū passur⁹ sit p demonib⁹. Cōtra qd dicit apl⁹: Xps resurgēs ex mortuis iā nō morit⁹ zc. cōtra hos errores dicit in Simbolo. Tercia die resurrexit a mortuis.

Articulus Decimus.
ad Ephe. 4. c.

¶ Quartus Articulus Xpi descēsum ad inferos Corpe in sepulcro quiescente nobis declarat. Vt apl⁹ dicit descēdit primo ad inferi- ores partes terre. Vnde dicitur in Simbolo: Descēdit ad inferna: quod quidā erronei cōtradiciūt scilicet xpm descendisse p se ipm. qmuis apl⁹ Petrus dicat: q nō est derelictus in Inferno.

Actuū. 2. c.
Articulus Undecimus
Iohānis. 20. ca.
Error Gelucianorū
Mathei ultimo

¶ Quint⁹ Articulus est. Xpm ascēdisse in Caelū. vnde Euāgelista Ascendo ad patrē meū & patrē vrm. Cōtra hunc Articulū ē error Gelucianorū q negant xpm in carne ad dexterā sedere dei patris. Cōtra qd dicit Mathe⁹ ultimo suo. c. Dñs quidā Iesus post qm locut⁹ est eis Assūpt⁹ est in Caelū & sedet ad dexterā prīs. Vñ dicit in Simbolo. Ascēdit in Caelū sedet ad dexterā dei prīs oīpotētis.

Articulus Duodecimus

¶ Sextus & ordine yltim⁹ Articulus est de Aduētu xpi ad iudiciū

¶ Error Origenis. Hic Origenes multis errauit qmuis plura disertissime scripserit & solēniter. Errauit enim cū male sensit de filio & peius de spūscō: animarū & de celo Angelorū ruinas male ptulit. veram carnis resurrectionem negauit post multa autē secula vnā de omnib⁹ fore restitutionē asseruit: sup quibus tamē platis ipse penituit scilicet in libello a se edito qui dicitur Planctus Origenis. De his yde in Vin. libro decimo. c. 44. et sequētibus partis prime.

De quo idē xps Saluator dicit. Cū venerit fili⁹ hoīs in Maiestate sua zc. Tunc sedebit in sede Maiestatis sue. & omēs angeli cum eo. De quibus dicit Princeps apostolorū Petrus. Hic est qui cōstitutus est a deo Iudex viuorū & mortuorū id est bonorū & malorū siue eorum qui iam mortui sunt & eorū qui in aduētu Iudicis viui inueniētur. Et circa hūc Articulū de quib⁹ dicit apłus Petrus: scilicet veniēt in nouissimis dieb⁹ in deceptōem illusores iuxta pprias cōcupiscētiās ambulātes dicētes vbi nunc est pmissio aut aduentus eius. Contra quos patiens ille Iob. x. c. dicit Fugite a facie gladii: qm̄ vltor iniquitatis est gladi⁹ & scitote esse Iudiciū. Vñ dicitur in Simbolo Inde ventur⁹ est iudicare viuos et mortuus. Inde seqtur Credo in spm̄ sanctū: sanctā ecclesiā: a quib⁹ ipsa nra septē Sacramēta fluxere & emanarunt circa q̄ doctores sacri cōspiciātur lati⁹ & diligēti⁹. Sic hec breuiter p̄lata Vos dñi mei & tu Arnestes ac tu Samuel cordi accipite & sentietis inde quis fructus quodq; meritū cespitātibus vobis eueniat. Sam. O pater humanissime effecit Deus (tua vere credat paternitas) q̄ hanc salubrē mirabilem & diuinā Institutōem Arnestes sua audacia a te q̄si inuito extorsit: sed acta sunt hec nō dubito cooperāte septiformis spūs grā. Oli. ergo nunc quid restat. Ar. pater nihil penit⁹ nisi vt colla nostra in cunctis prompti & fideles tue suauissime ac sublimi submittamus paternitati: tñ paucis adhuc pater ausculta. Num nos renāsci oportet? Oli. Oportet quidē qui renatus nō est vt renascatur: tu autē Arnestes renatus fuisti. Vobiseum igitur agendum qd sit loci ordinariū consultum habebim⁹. Tu interim & Samuel laudes & triumphum ei exhibete qui dedit salutem homībus. Ar. orsus tu Samuel adiuta. Te deum laudamus. Te dominū cōfitemur. Oli. vos Balbe & Triphon. Te eternum patrem omnis terra veneratur. Sam. Tibi omēs angeli. Tibi Cœli & vniuerse potestates. Bal. Tibi cherubin & Seraphin incessabibi voce proclamant. Sam. Sanctus. Oli. Sanctus dominus deus zc.

❶ Stamler Compositor his Valet & plaudite

Ad lectorem Candidum Epilogus
Philomusi.

Tornatū opus Iohis Stamler et a Calcographis technica manu excussū: En lector accipe: lege: & eq̄ trutina cēse nō scpsit auctor iō: vt te doceret: sed vt te moneret adq; lctōem historice yetustatis

Mathei. 15. capitulo
& Luce. 21. capitulo
Actuū. 10. capitulo

secūda Petri. 3. caplo.

Iohānis tertio. c.

Cantus Triumph
et iubilationis

te hortaretur. quod prius variis multiplicibusq; libris confusum
atq; plixum continebatur: Id sub breuissimo compendio iamiam
percipere potes. Si lucium florum nonnulli/ Scriptorum & litera
torum insignes/ Idcirco laudibus extollunt: quod ex numerosissi
mis veterum historicorum voluminibus / Epitomata confecerit :
quod Titiluii lacteum fontē large Scaturientē/ In paruos riuulos
tubosq; modicos & arctatos deduxerit: Si Iustinū Trogi historici
abbreviatorē/ Classici professores laudant: quis mihi vicio dabit:
si Iohannis mei amicissimi Epitonie mirificum / ex multis aucto
ribus collectū: ac ingeniosa Inuentione compositū: decenter for
matum: citra supbiam elucubratum/ meo preconio diuulgauerim
Accipe lector grato animo/ alienos labores: tuos tamen fructus/
tuum ornamentū: & ytilem rerum tum prophanarum/ tum sancta
rum fructuosam cognitionem.

Ad lectorem

¶ Si liber est Mendis lenibus maculatus: et Atris
Lituris sordet: Mancaq; verba gerit.

Auctoris non est vitium: nam pullulat Error

Nullus in Archetypo / qui proba scripta tenet.

• Chalcographum culpae potes: pperantius æquo/
Qui pressit lepidum lector amice librum.

Impressum Auguste: per Erhardum oglin. & Ieorgiū Nadler Cura
correctōne et diligentia venerabilis domini Wolfgangi Aittinger
p̄spiteri Augusten. ac bonarum Artium zc. Magistri Colloniens
Anno nostre salutis. 1.50. & .8. die. 22. mensis May. zc.

REGISTRVM. OPERIS VIDE
cet Libri qui intitulat de cunctis Re-
gionibus mundi quo ad fidē & Ritū

De patria Cœlesti fm gentiles et Chri-
stianos folio. primo

De Insulis nouiter inuentis et mori-
bus populorum inauditis 1.

De liberalitate in margine 4

Initium Argumenti 4

Quomodo hō laudari vere debeat In
margine facundiam. 5.

Argumentum totius operis 5

Victoria Tamerlanis Regis Tartaro-
rum cōtra Turcosi & Saracenos 5

Origo Tartarorū & occisio Regis eo-
rum Dauid a suis cum explatione po-
testatis Indorum in margine 5.

Trium viciorum Tartarorum a Cin-
gistam disuasio 6.

Natura eorum 6.

Exercitiū eorū & abilitas eqtandi 6.

Conditio mulierum eorum 6.

Habitatio eorum extra vrbes in Cam-
pis & Tentoriis 6.

Situs eorū 6 Secta eorū & religio 6

Idola eorum vulgariter Daterman 6.

Quomodo venit Cingistam ad mōtes
Caspios & inde rediit repulsus 6

Precepta eorum & Statuta 6

Diuinatōnes eorum et Auguria 6

Sodomia eorum 7

Fides et Spes eorū reposita post hanc
vitam temporalem 7

Sepultura eorum in Campis 7

De Sclauis eorū & captiuis ī mar. 7

Potentia eorum 7

Transitus eorum Iterato ad Montes
Caspes 7

Obitus Cingistam Regis eorum 7

Titulus Cham & sigilli eiusdem 7

Proprium nomē Cham Gog et fratris
eius Magog 7

Plures sunt Soldani Saracenorū 7

Solēnificatio Cham et intronificatio Im-
perialis. 8

De principe eius Beyothoni 8

Dux Corenzam 8

Batho Princeps 8

Varia genera Demonum 8

Exercitus eorū 8 Eorū desolatio 8

Mos & astucia eorū ī obsidiōe vrbiū 8

Titulus Tirannidis Cham 8

Plura de eiusdem scilicet eorum Con-
uersatiōe cū Principib⁹ nr̄is 8. & 9

Sacramētum Veteris et Noui Testa-
mentorum 10

Benedictio Ismahelis p Angelum 10

Genera Angelorum tam bonorū qm
malorum in margine 10

Preiudicia Paterna 10

Benedictio Ismahelis per Deum 10

Benedictio Isaac et Annunciatio 10

Sapiens dominabitur Astris 10

Influentie Astrorum & legum abroga-
tiōes ad nouas Sectas pmouēdas 10

Deificatio hominū Gentilium 11

Victoria Iustiniani Augusti 11

Compacientia humana 11

Figura Scissionis Orientalis & Occi-
dēalis eccl̄arū doct̄is Hereticorū 12

Secte hereticorum Orientaliū 12

Secte Bohemiarū Hussitarum in arti-
culis certis eorundem 12

Omnes Secte omniū Hereticorum in
fine circa Arriculos fidei 12

Adeptio nr̄a imperii Occidētal̄is 12

Per Gotos & Hunos Imperii deua-
statio. 12

Regimen Astrogottorū in Italia 12

Signa Aerea Coelestia Terrestria et quosa.	12	Missæ legatio Tartarorū ad Regē Luduicum	16
Argumentū p̄terisse Antixpm	12	Ep̄la Erchaltai Principis cuiusdā p̄p̄o- tētis Tartarorū ad regē luduicū	17
Origo Machometi & liber generatōis eiusdem	12	Recitatio Conestabulari Armenie	17
Cadigan Vxor eius	12	Recitatio in scriptis ad regē Cipri	17
Opinio Iacobitarum	13	De Occisis a Tartaris	17
Compositio Secte Machometi	13	Terra Trium Regū magorum	17
Infelicitas Eraclii Imperatoris	13	Conuersio Tartarorum ad fidem leuis tamen & Argumentosa	17
Secte oīm philosophorū etiam gym- nosophistarum	13	Rñsio Oliuerii contra Samuelem	18
Ordo & festiuitas orādī saracenorū.	13	Prophetia & Vaticiniū dñice passi.	18
Ritus legis eorundem	13	Testamēta. iz. filiorū Iacob de Christi incarnatione et passione	18
Oratio eorum et Ieiuniū	13	Reiectio israel fm carnem sed non fm repromissionem	18 & 19
Festiuitas & Peregrinatio eorum ad Mecham	13	Error iudeorum ad legis intellectum	19
Comestus eorum	13	Confusio eorum	19
Coniugia eorum	13	Beatitudo et spes eorū reposita	19
Possessiones eorum repetende	13	Error eorum cōtra diuinitatis simpli- citatem	19
Adulterium eorundē puniendum	13	De vera cognitione dei in margie	19
Repudiū eorū 14 Furta eorum	14	Plaga Iudeorum Sanguis eius sup nos et super filios nostros	20
Circumcisio eorum	14	Causa vltime et p̄ntis Captiuitatis	20
Spes & beatitudo eorū reposita in pa- radiso	14	Oratio eorum quotidiana. ac deo ex- crabilis in margine	20
Pena nō credentiū .i. suorū infidelium. et agonia eorum salutaris	14	Reprobatio Machometi.	20
Victoria Saracenorū contra Eraclium Imperatorem	14	Furta eiusdem	20
De Turcis et eorum origine	14	Vnde dicitur Saracen⁹ & Agaren⁹	21
Cōuersio Turcorum ad legem Macho- meticam.	14	Deuastatio hierusalem p Titum et Ve- spasianum in margine	21
Alia & maior op̄io p̄terisse antixpm	15	Crudelitas Machometi & homicidiū	21
Prelia & Seditiones populorum	15	Impudicia eiusdem pphete	21
Secta Triptita Arrianorū i margie	15	Dignitas atq; probata facultas ppheta- tarum.	21
Sacramenta Significandorum	15	De fabulis eiusdem	21
Vere adhuc futur⁹ ē antixps in mar.	15	Lupus vllulans	21
Plura de Tartaris aduertēda & opinio eos effectos fuisse xpianos	16	Mors Ridiculosa eiusdem	22
Transitus marinus Luduici Regis Frā- corum.	16	Alia opinio mortis eiusdem	22

Quare deus permittit ecclesiam periclitare : & maior est numerus malorum q̄m bonorum. folio	22.
Facultas illi adherentium.	22.
Communis populus gaudet nouitate.	22.
Victoria Machometi contra Regem Persarum	22.
Questio Religionum orbis et diuersitas.	23.
Deum in vulgus prodere siue manifestare sentētia philosophorū nephandum est.	23.
Dii decq; gentium	23.
Conuersio Rabi Samuelis	24.
Fallatia mundi et Abusio	24.
Reconciliatio Arnestis ad fidem.	24.
Susceptio peccatorum ad gratiam	24.
Iusticia dei et Misericordia.	24.
Essentia Sacramenti	25.
Differentia inferni et purgatorii pbatur ex euāgelio xpi.	25.
De immortalitate anie et certis spiritibus, qui lēnides vocant	25.
De trinitate. Eterna salute. Et choris Angelorum.	26. & 27
De verbo incarnato	26.
Persuasio ad litteras sacras disten das	26.
Via vera eundi in Cœlum in margine	26.
De articulis fidei & approbatōe eorundem pphetica Euangelica et apostolica.	28.
Cantus solennis triumphi et iubilationis	folio yltimo.
Finis Registri	